

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

RAHANDUSMINISTEERIUM

2019. AASTA MAJANDUSÜLEVADE

Tallinn 2020

Sisukord

Makromajanduslik olukord.....	3
Väliskaubandus.....	9
Töötlev tööstus.....	16
Toiduainete ja jookide tootmine.....	20
Tekstiilitootmine.....	26
Rõivatootmine.....	29
Puidutöötlemine.....	32
Paberimassi, paberi ja pabertoodete tootmine.....	36
Keemiatööstus.....	39
Kummi- ja plasttoodete tootmine.....	44
Metalli ja metalltoodete tootmine.....	47
Masinate ja seadmete tootmine.....	50
Elektronika- ja elektriseadmete tootmine.....	53
Transpordivahendite tootmine.....	58
Mööblitootmine.....	62
Ehitussektor.....	65
Sisekaubandus.....	70
Turism.....	74
Info ja side.....	81
Transport.....	87
Lisad.....	93

Tekstis kasutatavad lühendid:

vea – võrreldes eelmise aastaga

vep – võrreldes eelmise perioodiga

pa – poolaasta

p.s – parem skaala

Makromajanduslik olukord

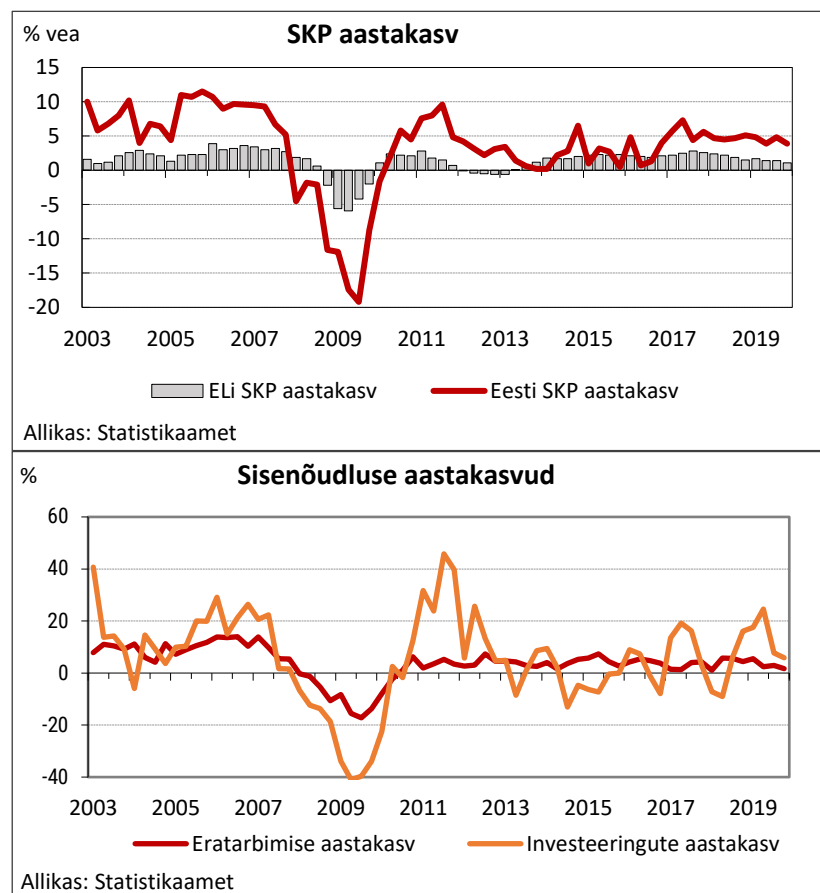
Majanduskasv on üllatanud positiivselt, olles viimase kolme aasta keskmisena ligi 5%.

Lisandväärtuse kasvu vedasid kogu aasta vältel valdavalt sisetarbimisele suunatud tegevusalad

Suurim negatiivne mõju oli energeetikasektoril seoses põlevkivienergeetika konkurentsivõime kahanemisega.

Eesti majandus on viimastel aastatel olnud tugevas seisus nii tööhõive, sissetulekute kui ekspordivõime seisukohast. **Majanduskasv** on üllatanud positiivselt, olles viimase kolme aasta keskmisena ligi 5%. Vaatamata kiirele kasvule ei tohiks Eesti majanduses olulisi sisemisi tasakaalustamatusi siiski olla.

Majanduse reaalkasv aeglustus 2019. aastal 4,3%ni ja jooksevhindades 7,7%ni. Ettevõtete kindlustunde indikaatorid nõrgenesid aasta keskel nii Eestis kui partnerriikides. Selle taga oli rahvusvahelise kaubanduse kasvu aeglustumine ning süvenenud majanduspoliitiline ebakindlus, mis paratamatult jõuab ka meie majandusse. Välisnõudluse halvenemise mõjul pöördus ekspordi kasv viimases kvartalis langusesse. Peamised sisenõudluse komponendid kasvasid aasta teisel poolel aeglasemalt kui esimesel poolaastal. Majanduskasv oli IV kvartalis netotootemaksude kasvu tõttu tugev, 3,9%, samas kui kogumajanduse lisandväärtus kasvas vaid 2,3%. Lisandväärtuse kasvu vedasid kogu aasta vältel valdavalt sisetarbimisele suunatud tegevusalad, eeskätt info ja side, kaubandus ning kutse- ja tehnikaalane tegevus, panustades kokku 2,6 punkti. Tugev mõju oli veel töötleva tööstusel, kuigi selle lisandväärtuse kasv langes viimases kvartalis koos ekspordi vähenemisega. Majanduskasvu toetas ka järsult suurenenud põllumajandussektori lisandväärtus. Suurim negatiivne mõju oli energeetikasektoril seoses põlevkivienergeetika konkurentsivõime kahanemisega.

Sisenõudlus kasvas 2019. aastal viimase seitsme aasta kiireima tempoga, 5,2%, ning sisenõudluse osakaal SKPs tõusis 97,6%ni.

Eratarbimise kasv on viimased kaheksa aastat olnud kiire, ligi 4% aastas. Samas on palgatulu ostujõud kasvanud veelgi kiiremini, üle 6% Soodsad majandusolud on võimaldanud lisaks kiirele elatusaseme tõusule ka

2019. aastal püsis tarbijate kindlustunne suhteliselt tugevana, samuti jätkus töajõupuudusest tingitult kiire palgakasv.

säästude kogumist. 2019. aastal püsis tarbijate kindlustunne suhteliselt tugevana, samuti jätkus töajõupuudusest tingitult kiire palgakasv. Sellele vaatamata aeglustus eratarbimise kasv 2019. aastal 3,1%ni. Aasta jooksul pidurdus eelkõige püsikaupade ja teenuste tarbimise kasv. Suuremal määral kasvasid sisustuskaupade, vaba aja seotud kaupade ja sõidukite ostud. Teenustest võib esile tõsta majutuse ja sideteenuste suurenenud tarbimise. Viimastel andmetel 2018. aasta kohta säästsid Eesti majapidamised 12% oma kasutatavast tulust, mis vastab euroala keskmisele ja on oluliselt rohkem kui meie jõukuse tase lubaks eeldada. Samas kõrge säästumäär viitab heale valmisolekule võimalikuks tulevaseks majanduskriisiks.

Investeeringute kasvutempo on viimastel aastatel olnud volatiilne. Pärast marginaalset kasvu 2018. aastal kiirenes investeeringute kasv 2019. aastal 13%ni. Investeeringute suurenemist vedasid ettevõtted ja majapidamised, kus kasvutempo ulatus 17%ni. Valitsussektori investeeringud olid kerges languses eelkõige seoses vähenenud kulutustega kaitseotstarbelisse põhivarasse. Kapitalipaigutused suurima osakaaluga hoonetesse ja rajatistesse on viimasel kahel aastal püsinud stabiilsena.

Vaatamata jahenevale väliskeskkonnale ja tuleviku osas valitsenud määramatusel oli ettevõtete investeeringute kasv laiapõhjaline, suurenedes jõuliselt eelkõige transpordivahenditesse ja kinnisvarasse. Samas hakkas tellimuste portfell 2019. aastal halvenema ning olemasolevaid tootmisvõimsusi oli piisavalt. Selle taustal võis ettevõtete investeeringute hoogustumine jääda ajutiseks. Majapidamiste investeeringuid hoidis kõrgena tugev kindlustunne ja tööturg, mis soosis uue kinnisvara ostu. Investeeringute osakaal SKPs oli 2019. aastal viimase kuue aasta suurim (26%), kuid ilmselt ei tõusegi see enam kriisieelsetesse kõrgustesse (35%). Selle põhjuseks on ettevõtete väiksem täiendav vajadus kapitalimahukate hoonete järele.

Vaatamata välisnõudluse kasvu aeglustumisele 2019. aastal Eesti kaupade ja teenuste ekspordi kasv kiirenes.

Maailmakaubanduse kasvu olulise pidurdumise ning tööstussektori ostujuhtide indeksite viimaste aastate madaltaseme taustal püsisid Eesti ja meie oluliste kaubanduspartnerite ekspordiarengud suhteliselt tugevana. Vaatamata välisnõudluse kasvu aeglustumisele 2019. aastal (2,2%) Eesti kaupade ja teenuste ekspordi kasv kiirenes (4,9%). Seega hoolimata palgakasvust tingitud kulusurvetele ekspordi turuosa suurenemine välisurgudel jätkus. Ekspordi kasvu panustasid nii kaubad kui ka teenused. Teenuste sektori kasv tugines eelkõige info ja side ning äriteenuste ekspordikäibe kiirele kasvule. IT valdkonna edukus välisurgudel on võimaldanud viimase nelja aastaga sektori ekspordi kahekordistada.

Eesti päritolu kaupadest vedas kasvu heast saagikusest tingitud toidukaupade, mehaaniliste masinate ja optikaseadmete väljaveomahude suurenemine. Nõudluse nõrgenemine välisurgudel põhjustas traditsiooniliste tegevusalade nagu puittehitiste ekspordikasvu peatumise ja puidutoodete languse aasta teisel poolel. CO2 kvoodi kiire kallinemine muutis elektri tootmise majanduslikult ebaotstarbekaks, mistõttu selle eksport oli 2019. aastal pea olematu. Olulisematest turgudest suurendati enam ekspordi USA-sse, Taani ja Hispaaniasse. Kui USA suunal kasvatasid ekspordi mitmed tegevusalad, siis Taani ja Hispaania puhul oli valdavalt tegu kütustega.

Kaupade ja teenuste import suurenes 3,7%, tuginedes elanike suurenenud välisreisidele, sisseostetud ehitusteenuste kasvule ning tarbekaupade ja transpordivahendite hoogsamale sisseveole.

Viimastel aastatel on jooksevkonto ülejääk ulatunud 2% lähedale suhtena SKPst. Vaatamata hoogustunud investeerimis-aktiivsusele suurenes ülejääk 2019. aastal 2,2%ni SKPst. Kaupade ekspordi kasv kiirenes, kompenseerides sellega tugevnenud sisenõudlust ning tuues kaasa kaubandusbilansi

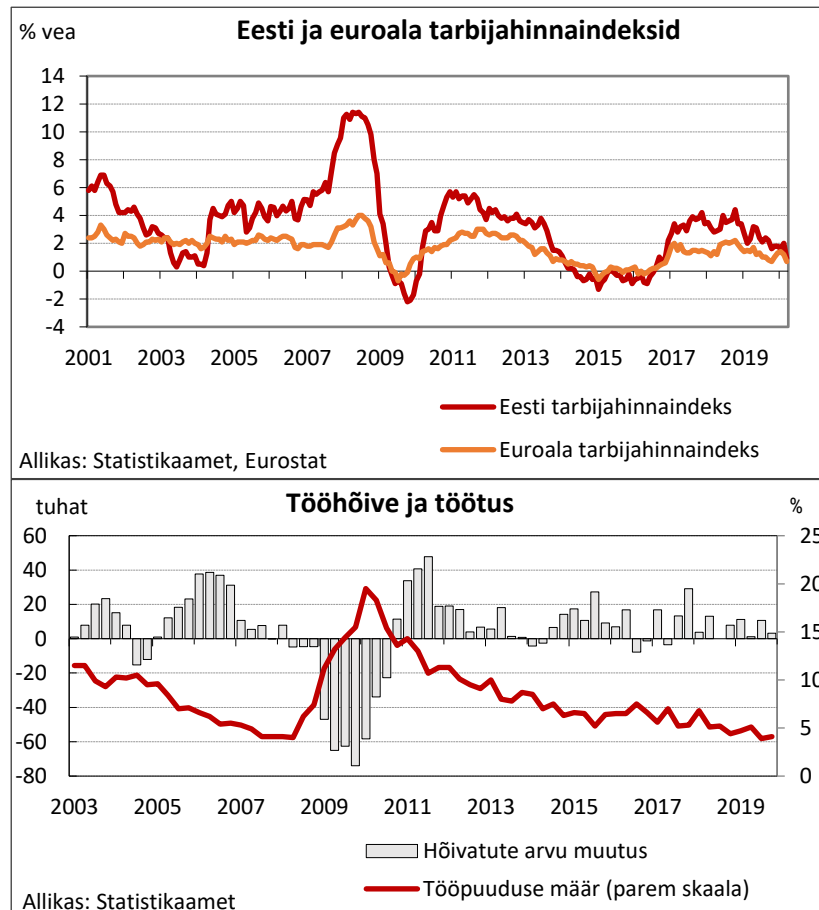
puudujäägi vähenemise. Tugeva teenuste impordi tõttu jätkus teenuste ülejäägi mõningane vähenemine.

Maailmamajanduse heitlikumate arengute tõttu vähenes 2019. aastal välistegurite panus ning **inflatsioon** pidurdus Eestis 2,3%ni ja euroalal 1,2%ni. Teenuste hinnatõus kiirenes aasta jooksul, samas energiahindade tõus pidurdus ning alkoholi hinnad olid aktsiisilangetuse mõjul aasta teises pooles languses.

Inflatsiooni kõrgpunkt (3,2%) jäi kevadesse, kui naftahinnad tõusid aasta kõrgeimale tasemele ning lennukipiletite hindu kergitas koolivaheaja nihkumine. Kuigi osades majandussektorites kasvootused halvenesid, ei avaldunud see veel tööturul. Jätkuva tööjõupuudusega kaasnes hoogsa palgakasvu jätkumine ja selle kümnendi madalaim tööpuudus, mis omakorda avaldus kõrgemates teenuste hindades. Teenuste hinnatõus kiirenes 2019. aastal 4%ni, kiiremat kasvu näitasid vaba aja, eluaseme- ja tervishoiuteenuste hinnad. Maailmamajanduse jahtumine ja kaubanduspinged avaldusid aasta teises pooles madalamates naftahindades, põhjustades mõningast kütusehindade langust ka siinsel turul. Lisaks stabiliseerus elektri hind, mis aasta varem oli ebasoodsate ilmastikuolude tõttu kõrgtasemel.

Toidu hinnad tõusid 2019. aastal 3%, mis on võrreldav pikaajalise keskmise toiduainete kallinemisega. Siinseid toiduhindu kergitas peamiselt aiasaaduste ja leivatoodete kallinemine, lisaks hakkas sügisel lihatoodete hinnatõus Hiina kasvanud impordi mõjul kiirenema. Kuna kaupmehed realiseerisid kõrgema aktsiisimääraga varutud koguseid, jõudis 1. juulil toimunud kange alkoholi, õlle ja siidri aktsiisimäärade 25%ne langetamine hindadesse järk-järgult. Selle tulemusena odavnes kange alkohol ligi 12% ja õlu 8%.

Maailmamajanduse heitlikumate arengute tõttu vähenes 2019. aastal välistegurite panus ning inflatsioon pidurdus Eestis 2,3%ni

Tööturu olukord oli väga hea, kuid aasta lõpus hõivatute arvu kasv aeglustus ning registreeritud töötus tõusis veidi koos majanduse konjunktuuri jahenemisega.

Oluliselt on suurenenud just lühiajaline töötamine, mis võrreldes 2018. aastaga kasvas 12 tuhande võrra.

Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon oli 2019. aastal puudujäägis 1,9% SKP-st.

Hõivatute arv suurenes tööjõu-uuringu andmetel aasta kokkuvõttes 1% võrra ning töötus langes 4,4%ni. Tööturu olukord oli väga hea, kuid aasta lõpus hõivatute arvu kasv aeglustus ning registreeritud töötus tõusis veidi koos majanduse konjunktuuri jahenemisega. Kuigi tööpuudus oli ajaloolisel madal tasemel, mõjutas seda oluliselt tööealise elanikkonna vähenemine ligi 60 tuhande inimese võrra viimase kümnendi jooksul. Eesti tasakaalulise tööpuuduse hinnangud on langenud kümnenditaguselt 8% tasemelt 5–6% vahemikku, mis tähendab, et töötuse lõhe ja tööturu ülekuumenemine oli 2019. aastal oluliselt väiksem kui eelmise buumi ajal.

Maksuameti andmetel kasvas tööga hõivatud inimeste arv 2019. aastal ligikaudu 1,8%, kuid kasv peatus detsembris. Kiiremat hõive kasvu maksuameti andmetel seletab osaliselt väljastpoolt Euroopa Liitu siia tööle tulevate inimeste suur arv, kes tööjõu-uuringu valimisse ei satu ning seetõttu Statistikaameti andmetes ei kajastu. Politsei- ja Piirivalveameti andmetel registreeriti 2019. aastal ligikaudu 32 tuhat lühiajalise töötamise juhtu ning väljastati veidi üle 3 tuhande tähtajalise elamisloa töötamiseks. Oluliselt on suurenenud just lühiajaline töötamine, mis võrreldes 2018. aastaga kasvas 12 tuhande võrra. Maksuameti andmed näitasid töötajate langust nii tööstuse kui ka ehituse tegevusaladel alates 2019. aasta keskpaigast. Kaubanduse valdkonnas kindlustunne nõrgenes, kuid nii hulgi- kui ka jaemüügis jätkas töötajate arv mõõdukat 1-2% kasvu kuni aasta lõpuni välja, tuginedes tugevale sissetulekute suurenemisele ning kõrgel püsinud tarbimisjulgusele. Kõige parem oli aasta lõpus olukord teeninduses, kus ootused töötajate arvu suurendamiseks ei olnud oluliselt vähenenud.

Statistikaameti andmetel kasvas **keskmine brutokuupalk** 2019. aasta kokkuvõttes 7,5%, kuid viimases kvartalis kasvutempo aeglustus 6,4 protsendini. Mõõduka hinnatõusu tõttu suurenes palga ostujõud ehk reaalpalk 2019. aastal 5,1% võrra, mis oli viimase kolme aasta kiireim – viimati ületas reaalpalga kasv 5% piiri aastal 2016. Aastalõpu palgakasvu aeglustumine võis osaliselt olla mõjutatud ühekordsetest teguritest, nagu preemiate nihutamine detsembrist jaanuarisse, samas palga kasvutempod vähenesid enamikes majandusharudes. Suurematest tegevusaladest kiirenes palgakasv ehituses ning veidi ka veonduses ja laonduses. Hästi läks ka ITs ning sisenõudlusele orienteeritud kaubanduse ning finants- ja kindlustuse ettevõtetel, kus palgakasv püsis majanduse keskmisest kiiremana. Keskmise palga kasvutempo on viimastel aastatel pidevalt ootusi ületanud ning sellega on kaasnenud palgakulude ennakkasv lisandväärtuse ees. Seni ei ole sellega kaasnenud olulist konkurentsivõime kadu välisurgudel ning ekspordi jalajälje kasv on jätkunud.

2019. aastal oli **valitsussektori¹ eelarve puudujäägis**, mis moodustas Statistikaameti esialgsete andmete kohaselt 90 mln eurot ehk 0,3% SKPst. Puudujäägis olid keskvalitsus ja kohalikud omavalitsused (vastavalt 0,5% ja 0,1% SKPst), mida osaliselt tasakaalustas sotsiaalkindlustusfondide ülejääk (0,3% SKPst). Keskvalitsuse puudujääk tulenes riigieelarvest, muu keskvalitsuse asutuste koondpositsioon oli ülejäägis. Riigieelarve tulude pool ületas suveprognoosi ootusi, kus peamiselt kütuseaktsiisi ja juriidilise isiku tulumaksu laekumine oli oodatust suurem. Kulused kasvatasid eelkõige sotsiaalkulud ning Euroopa Liidu makse. Kohalike omavalitsuste koondpositsioon oli oodatust mõnevõrra negatiivsem ja seda peamiselt detsembris, mil suurenenud kulud viisid eelarvepositsiooni defitsiiti. Sotsiaalkindlustusfondide positsioon ületas ootusi tänu sotsiaalmaksu heale laekumisele, mis viis Haigekassa kavandatust suuremasse ülejääki. Töötukassa eelarvepositsioon vastas ootustele.

¹ Valitsussektorisse kuuluvad: keskvalitsus (kajastatakse riigieelarves), avalik-õiguslikud institutsioonid, riigi sihtasutused (nt haiglad), riigi äriühingud (nt RKAS), kohalikud omavalitsused, haigekassa, töötukassa.

COVID-19 tõttu kehtestatud eriolukord mõjutab nii makse kui SKPd.

Võrreldes 2018. aastaga paranes valitsussektori positsioon 0,24% võrra SKPst ehk 56 mln eurot. Keskvalitsuse positsioon oli aasta varasemaga võrreldes 140 mln euro võrra parem tulenevalt suuremast maksulaekumisest ning 100 mln euro võrra kasvanud CO2 tuludest. Keskvalitsuse positsiooni parandasid ka muu keskvalitsuse asutused eesotsas RKAS'i ja Tartu Ülikooliga. Ka sotsiaalkindlustusfondide positsioon oli 5 mln eurot parem kui 2018. aastal Haigekassat mõjutanud sotsiaalmaksutulude kasvu tulemusel. Seevastu kohalike omavalitsuste koondpositsioon oli 90 mln euro võrra halvem, mille peamiseks põhjuseks oli suurenenud investeerimismaht. Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon oli 2019. aastal puudujäägis 1,9% SKP-st.

2020. aasta nominaalne eelarvepuudujääk ulatub prognoosi ning lisaelarve kohaselt 10,1%ni SKPst.

2019. aasta **maksukoormuseks** kujunes 33,2% SKP-st, mis oli 0,4% võrra kõrgem kui aasta varem. Maksukoormust suurendasid eelkõige tööjõu ja tarbimismaksud. Jätkuv kiire palgakasv suurendas sotsiaalmaksu tasumist 288 mln ja KOV füüsilise isiku tulumaksu 115 mln. Füüsilise isiku tulumaks kasvas 5 mln, kuna tulumaksu tagastused suurenesid ligi 90 mln maksuvaba tulu kasutamise edasi lükkamise tõttu. Käibemaks kasvas 152 mln, kütuseaktsiis varumise tõttu 95 mln ja saastekvootide müügitulu, mis kajastub maksukoormuses aastase nihkega, 101 mln.

2020. aasta maksukoormuseks kujuneb kevadprognoosi ja lisaelarve kohaselt 32,4% SKPst, mis on 0,8% võrra madalam kui eelarves oodatud tase. COVID-19 tõttu kehtestatud eriolukord mõjutab nii makse (-9,8%) kui SKPd (-7,6%). Võrreldes 2019. aastaga vähenevad kõige enam tarbimismaksud, sh kütuseaktsiis 246 mln eurot (mida mõjutab varumine 2019. aasta lõpus ja diislikütuse aktsiisilangetus alates 1. maist 2020) ja käibemaks 225 mln eurot. Sotsiaalmaksu laekumine väheneb 298 mln eurot, füüsilise isiku tulumaks (riigieelarve ja kohalikud omavalitsused kokku) 118 mln eurot ja juriidilise isiku tulumaks 117 mln euro võrra. II pensionisamba maksete peatamine 1. juulist suurendab tehniliselt maksukoormust 143 mln ulatuses. 2021. aastal kasvavad maksutulud kiiremini kui nominaalne SKP ja maksukoormus tõuseb 32,6%le SKPst.

Valitsussektori **võlakoormus** püsis 2019. aasta lõpul 8,4% SKPst, moodustades ilma Euroopa Finantsstabiilsusfondi (EFSF) mõjuta 6,8% SKPst. 2020. aastal suureneb valitsussektori võlakoormus prognoosi kohaselt 21,9%ni SKPst. Võlg suureneb nii keskvalitsuse- kui ka kohalike omavalitsuste tasandil 2019. aastaga võrreldes. Prognoosi kohaselt kasvab võlakoormus ka edaspidi ning moodustab 2021. aasta lõpul 23,4% SKPst.

%	2018	2019*	2020*	2021*
SKP reaalkasv	4,8	4,3	-8,0	8,0
SKP nominaalkasv	9,5	7,7	-7,6	10,5
SKP jooksevhindades (mld €)	26,0	28,0	25,9	28,6
Tarbijahinnaindeksi muutus	3,4	2,3	0,6	2,1
Tööhõive (15–74-aastased, tuhat)	664,7	671,3	616,1	633,2
Tööhõive kasv	0,9	1,0	-8,2	2,8
Töötuse määr	5,4	4,4	12,5	9,5

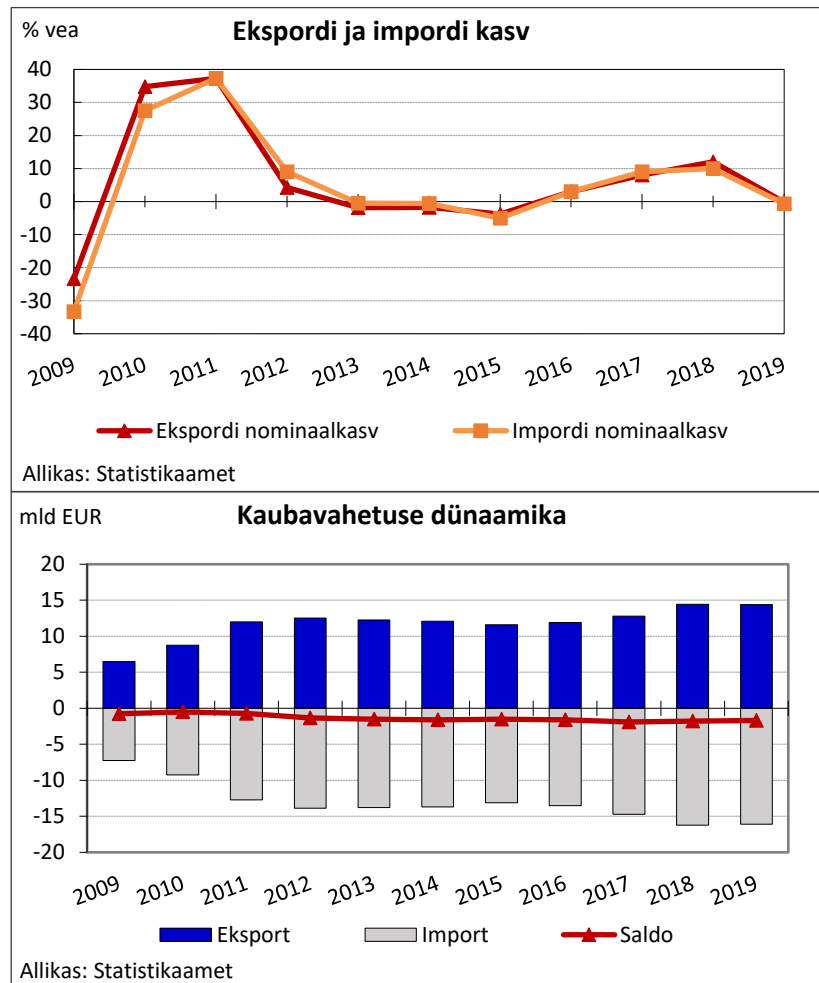
Keskmine palk (€)	1 310	1 407	1 416	1 487
Palga reaalkasv	4,0	5,1	0,0	2,8
Palga nominaalkasv	7,6	7,5	0,6	5,0
Jooksevkonto (% SKPst)	2,0	2,2	4,0	3,6
Eratarbimise muutus	4,2	3,1	-11,8	9,1
Kapitali kogumahutuse muutus	1,7	13,1	-5,7	5,6
Sisenõudluse muutus	3,8	5,2	-9,6	7,9
Kaupade ja teenuste ekspordi muutus	4,3	4,9	-12,3	12,0
Kaupade ja teenuste impordi muutus	5,7	3,7	-14,4	12,8

**Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognosis lähtub olukorra hinnangust 31.03.2020 seisuga. Prognosis ei sisalda lisaelarvega vastu võetud riigipoolsete abimeetmete positiivset mõju.*

Väliskaubandus

2019. aastal langes Eesti kaupade eksport ja import üle mitme aasta. Võrreldes eelneva aastaga langes eksport 0,3% ja import 0,7%. Esimese poolaasta kaubavahetuse suure kasvu viis minema teise poolaasta kahanemine. Eesti suuremate kaubanduspartnerite kaupade import ehk nende nõudlus oli 2019. aasta teisel poolel languses ning vähenes ka maailma kaubandusmaht. Väliskaubanduse bilanss oli endiselt negatiivne, kuid võrreldes eelmise aastaga kahanes puudujääk 5%. 2019. aasta teisel poolel läksid langusesse ka ekspordi- ja impordihinnad, mis viisid kaubavahetuse mahud veel madalamale tasemele. Ekspordihinnad langesid impordihindadest enam, halvendades ettevõtete kasumite kasvatamise võimalusi. Imporditud toodete odavnemine aitas aga ettevõtetel kulusid kokku hoida.

Esimese poolaasta kaubavahetuse suure kasvu viis minema teise poolaasta kahanemine.

2019. aasta alguses läks kaubavahetuse maht langusesse.

Eesti majanduse väiksuse ja avatuse tõttu on väliskaubandusel ja eriti ekspordil määrav roll majanduse arengul. Kui viimastel aastatel on väliskaubanduse areng olnud positiivne, siis 2019. aasta alguses läks kaubavahetuse maht langusesse. Kaubavahetuse kogukäive langes 2019. aastal Eestis 0,5%, ulatudes 30,5 mld euroni. Ekspordimaht oli 14,4 mld eurot ja impordimaht 16,1 mld eurot. 2019. aastal oli kaubavahetuse bilansi puudujääk 1,7 mld eurot. Ekspordi languse taga oli peamiselt põlevkiviõlitoodete ja mobiilsideseadmete ekspordi vähenemine. Impordi langust mõjutas tootmissisendite sisseveo vähenemine. Eesti päritolu kaupade osatähtsus oli 2019. aastal kogu kaupade ekspordis 71%. Eelneva aastaga võrreldes vähenes kodumaiste kaupade väljavedu 1% ja reeksport suurenes 3%.

Kaubavahetus 10–12 peamise partnerriigiga moodustab üle 70% väliskaubanduse mahust.

Eestist eksporditi kaupu 183 riiki ja imporditi 145 riigist. Siiski on Eesti väliskaubandus suhteliselt kontsentreeritud, sest kaubavahetus 10–12 peamise partnerriigiga moodustab üle 70% väliskaubanduse mahust. Suurima mahuga väliskaubanduse partneritest vähenes käive Saksamaa ja Venemaaga, vastavalt 2% ja 5%. Kaubavahetus Soomega jäi 2019. aastal eelneva aastaga samale tasemele, Rootsi ja Lätiga kasvas 1% ning Leeduga 7%. Peamised Eesti kaubanduspartnerid on ELi riigid, kellega kaubavahetus moodustab kolmandiku kogu väliskaubanduse mahust. 2019. aastal kasvaski kaubavahetus EL riikidega 2% ja ELi väliste riikidega langes 7%. Siiski oli ELi väliste riikide seas ühe olulisema (osakaal 4%) partnerriigi, USAga kaubandusmaht 7% kasvus.

Kaubavahetuse puudujääk oli 2019. aastal 1,7 mld eurot ja selle vähenemist võrreldes 2018. aastaga mõjutas enim põllumajandussaaduste ning toidukaupade ekspordi suurenemine. Nende kaubagruppide eksport kasvas aastaga kiiremini kui import, vastavalt 20% ja 5%. Suurim puudujääk oli transpordivahendite (–0,79 mld eurot) ning keemiatööstuse tooraine ja toodete (–0,69 mld eurot) kaubavahetuses. Keemiatoodete languse taga oli põlevkiviõlitoodete väga tugev ekspordi kasv 2018. aastal, mis tõstis nende kaupade võrdlusbaasi väga kõrgele. Transpordivahendite ekspordi kasv oli küll kiirem kui impordil, kuid selle kaubagrupi import on läbi aegade olnud ekspordist suurem. Suurema ülejäägiga kaubeldi puidu ja puittoodete (0,97 mld eurot) ning mitmesuguste tööstustoodetega (0,78 mld eurot). Riikide võrdluses andis suuremad puudujäägid kaubavahetus Saksamaa, Leedu ja Poolaga. Olulisematest partnerriikidest suurima ülejäägiga kauples Eesti USAga, mille positiivne bilanss oli 0,75 mld eurot.

Kuna imporditud tooted muutusid veidi kallimaks ja eksporditavate toodete hinnad langesid, siis mõjus see Eesti ettevõtete konkurentsivõimele negatiivselt.

Kaubavahetuse dünaamika on tihedalt seotud hinnaindeksite muutustega. 2019. aastal kasvas impordihinnaindeks 0,2% ning ekspordihinnaindeks langes 0,5%. Ekspordihinnaindeksit mõjutas suurima kaaluga elektroonikatoodete hinna langus, lisaks naftatoodete ja elektrienergia hinnamuutused. Energeetikat mõjutas enim süsihappegaasi hinna kasv, mis muutis meie põlevkivist toodetud elektri hinna konkurentsivõimeetuks. Kuna imporditud tooted muutusid veidi kallimaks ja eksporditavate toodete hinnad langesid, siis mõjus see Eesti ettevõtete konkurentsivõimele negatiivselt. Pikemas vaates eeldab edukas eksport hinnaväliste tegurite, nagu innovaatilisus, unikaalsus, disain vms kvalitatiivne omadus, rolli suurenemist.

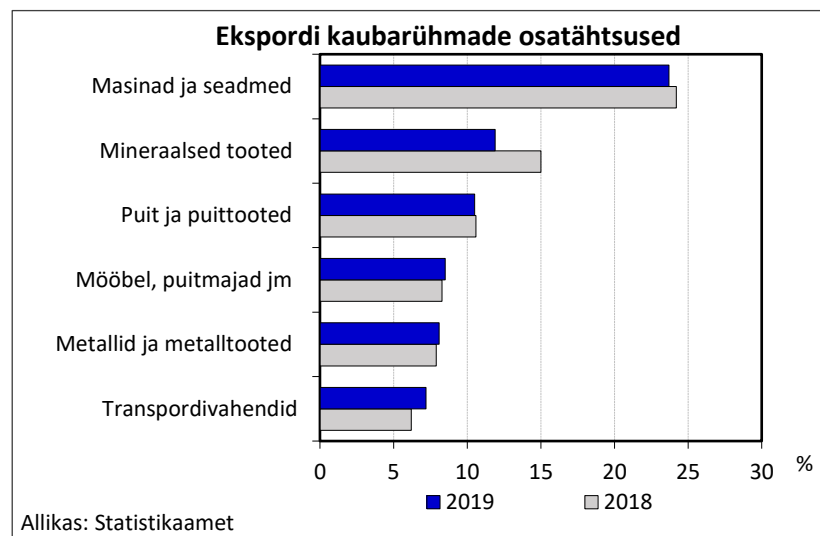
Viiruse majanduslik mõju on levinud tarneahelate kaudu üle piiride, vähendades rahvusvahelist kaubavahetust.

2020. aasta alguses maailma laastav COVID-19 puhang ja selle tõrjumiseks kehtestatud eriolukord on viinud kõik majandusproгноosid langusesse. Viiruse majanduslik mõju on levinud tarneahelate kaudu üle piiride, vähendades rahvusvahelist kaubavahetust. Eesti Konjunktuuriinstituudi ekspertide hinnangud Eesti väliskaubanduse languse osas olid aga 2020. aasta märtsi prognoosi põhjal veel üsna optimistlikud, kuna märtsi keskel ei tajutud veel kogu koroonaviiruse majanduslikku mõju. Ekspertidest 37% prognoosis ekspordimahu samaks jäämist eelseisvaks 6 kuuks ning impordi samaks jäämist 40%. Ülejäänud eksperdid prognoosisid väliskaubanduse mahtude vähenemist. 2020. aasta alguses olid Eesti peamiste kaubanduspartnerite majandused langustrendis ja koroonakriis süvendas seda veelgi. Euroopa Komisjoni ja IMFi kevadiste prognooside kohaselt jääb majanduslangus 2020. aastal Eesti naaberriikides 6–8,6% vahele, mis on Euroopa riikide skaala keskel. Koroonakriis vähendab naaberriikide väliskaubandusaktiivsust, mis oli niigi langustrendis

Eksport

2019. aastal eksporditi Eestist kaupu jooksevhindades 14,4 mld euro väärtuses. Eestis toodetud kaupade eksport langes aastaga 1% võrra. Aasta esimesel poolel oli eksport veel mõõdukas kasvus, kuid teisel poolel pööras

langusesse (vaid detsembris suurenes eksport). Ekspordi languse põhjus ei olnud aga veel laiapõhjaline nõudluse vähenemine Eesti kaupade järele, vaid peamiselt energiakaupade ekspordi madalseis. Lisaks avaldas mõju ka elektriseadmete müük, mille põhjuseks oli peamiselt ühe ettevõtte telekommunikatsiooniseadmete väljaveo pidurdumine.

Oluline osa ekspordikäibe langusest tuli põlevkiviõlitoodete ja mobiilsideseadmete ekspordi vähenemisest.

Oluline osa ekspordikäibe langusest tuli põlevkiviõlitoodete ja mobiilsideseadmete ekspordi vähenemisest. Mineraalsete toodete eksport langes võrreldes 2018. aastaga üle 20% ja elektriseadmete eksport üle 8%. Põlevkiviõlitoodete väljaveo languse taga oli 2018. aasta väga tugev ekspordi kasv, mis tõstis võrdlusbasi kõrgele. Lisaks õli- ja naftasaadustele avaldas energiakaubandusele tugevat mõju ka Eestis toodetud elektri ekspordi lõppemine suurenenud keskkonnatasude tõttu. Mobiilsideseadmete statistikat mõjutab suuresti üks ettevõtte ja selle tootmis- ja müügiplaan. Nende toodete ekspordilangust mõjutas kõige enam väljaveo vähenemine Rootsi, kuid suurema languse hoidis ära ekspordimahtude suurenemine USA-sse. 2019. aastal kahanes ka Eesti majanduse jaoks väga olulise puidutööstuse eksport, mida mõjutas tugevasti toormehindade langus. Näiteks paberipuidu hind oli kolmandas kvartalis pea neljandiku võrra odavam kui samal ajal eelmisel aastal. Suurima osa puittoodete ekspordist moodustasid puidust tiseri- ja puusepatooted, saematerjal ning küttepuit, mida saadeti kõige enam Põhjamaadesse. Kusjuures nendest tootegruppidest oli languses vaid saematerjali väljavedu –6%. Alla 10% osatähtsusega, kuid üle miljardilise ekspordikäibega kaubagrupidest kasvasid nii muude tööstuskaupade, metallide ja metallitoodete kui ka transpordivahendite eksport. Mitmesuguste tööstuskaupade eksport kasvas aastaga 2%. Suurima osatähtsusega kaubad selles grupis olid kokkupandavad ehitised, mille eksport kasvas 2019. aastal 4%. Mitmesuguste tööstustoodete olulisemad sihtturud on Soome, Rootsi, Norra ja Saksamaa. Metallide ja metallitoodete ekspordi kasvu mõjutas kõige enam rauast või terasest metallkonstruktsioonide ekspordi kasv 13%. Teine olulisem kaubagrupp, malmi ja terase jäägid, oli aga 23% languses. Metallide ja metallitoodete suurimad sihtturud on Soome, Rootsi, Läti, Saksamaa ja Türgi. Transpordivahendite eksport oli võrreldes eelneva aastaga 16% suurem. Transpordivahendite peamine kaubagrupp on maismaatranspordivahendid, mille eksport kasvas aastaga üle 30%. Sõidukite ja muude transpordivahendite ekspordi puhul on aga enamasti tegu transiitkaubandusega.

Eesti päritolu kaupade osatähtsus moodustas kogu kaupade ekspordist 71%. Aastaga 2018 võrreldes langes kodumaiste kaupade väljavedu 1%. Märnatavalt vähenes Eesti päritolu mineraalsete toodete ja elektriseadmete väljavedu. Enim suurenes põllumajandussaaduste ja toidukaupade

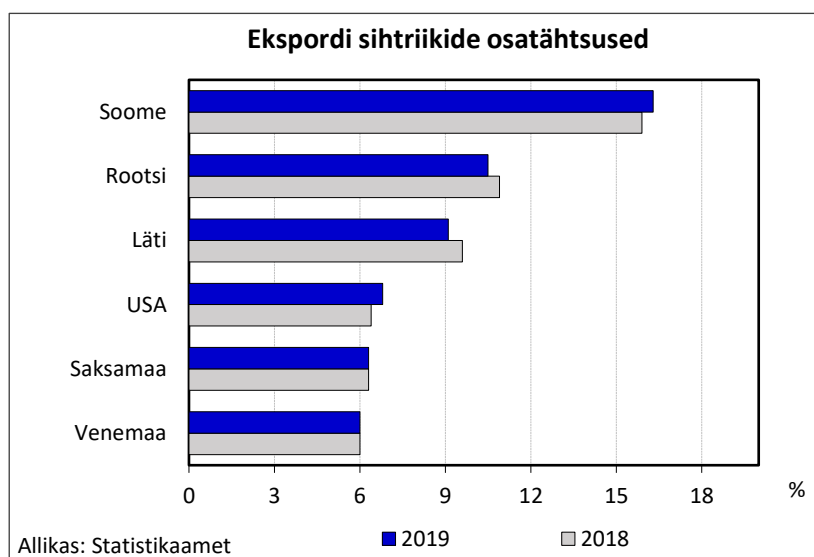
Eesti päritolu kaupade peamised sihtriigid on Soome, Rootsi ja USA.

väljavedu. Eesti päritolu kaupade peamised sihtriigid on Soome, Rootsi ja USA.

Suurim kasv ekspordikäibes oli 2019. aastal väärismetallide (+49%) ja taimsete toodete kaubagrupid (+48%). Taimsete toodete kasvu mõjutas oktoobris teravilja ligi 40 mln euro väärtuses eksport ehk praktiliselt 10 korda suurem maht kui samal ajal eelmisel aastal. Väärismetallidest suurenes müntide eksport. Lisaks olid suuremad kasvud loomsete toodete ekspordis 15% ning meditsiini- ja mõõteseadmete ekspordis 11%.

Kokkuvõttes oli vaid mõne kaubagrupi eksport languses, kuid nende hulgas olid suurima osakaaluga kaubagrupid kogu ekspordist. Kõige enam mõjutas negatiivselt mineraalsete toodete väljaveo langus, mille osatähtsus koguekspordis moodustab 12%. Lisaks oli languses ka suurima, 24%lise, osakaaluga kaubagrupp masinad ja seadmed. Olulisemad positiivsed muutused olid põllumajandussaaduste ja toidukaupade 226 mln eurone kasv ja transpordivahendite 142 mln eurone väljaveo suurenemine.

Kokkuvõttes oli vaid mõne kaubagrupi eksport languses, kuid nende hulgas olid suurima osakaaluga kaubagrupid kogu ekspordist.

Euroopa Liidu, sh Suurbritannia, osatähtsus moodustas Eesti koguekspordist 70%, mis oli 2 protsendipunkti võrra rohkem kui aasta varem. Kaubavahetuses ELi riikidega suurenes ekspordimaht 3%, mida mõjutasid kõige enam ekspordi kasv Taani 127 mln eurot ja Hispaaniasse 86 mln eurot. Väljaveo maht suurenes peamiselt mineraalsete toodete kaubagrupid. Eesti ettevõtjate eksport ELi siseturule ületas 2019. aastal 10 mld eurot.

Ekspord SRÜ riikidesse oli 2016. ja 2017. aastal kasvus, kuid 2018. aastal pöördus langusesse. 2019. aastal langustrend jätkus, kui ekspordikäive kukkus 2% võrreldes eelneva aastaga. Suurimat mõju avaldas sellele eksport Venemaale, mis moodustab ligi 90% kogu ekspordist SRÜ riikidesse. Ekspord Venemaale langes 5%. Kõige enam mõjutas ekspordimahu vähenemist masinate ja seadmete ning keemiatoodete (tihendussegud ja muud mastiksid) ekspordi langus. Lisaks olid languses Valgevene, Armeenia, Kasahstan ja Usbekistan, mis aga on marginaalse osatähtsusega kogu SRÜ riikide ekspordis.

Eesti ettevõtjate eksport ELi siseturule ületas 2019. aastal 10 mld eurot.

NAFTA riikide turgudel oli 2019. aastal taas väike tõus, ekspordimaht kasvas ligi 2% Kõige olulisem sihtriik NAFTA riikidest on USA, mis oli ainsana ka kasvus. Ekspord USAsse kasvas 5%, mis oli peamiselt põhjustatud elektriseadmete (mobiilsideseadmed) väljaveo suurenemisest. Olulise panuse andsid veel põlevkiviõlitoodete, puittoodete ning mõõte- ja täppiseadmete ekspordi suurenemine. Ekspordimahud Kanadasse ja Mehhikosse olid languses, vastavalt 13% ja 25%. Selle peamiseks põhjuseks oli mobiilsideseadmete ekspordi vähenemine.

2019. aastal oli endiselt Eesti suurim ekspordipartner 16%ga Soome, mille kaubandusmaht kasvas eelneva aastaga võrreldes 2%.

2019. aastal oli endiselt Eesti suurim ekspordipartner 16%ga Soome, mille kaubandusmaht kasvas eelneva aastaga võrreldes 2%. Suurima osa moodustasid elektrimasinad ja -seadmed, mille eksport langes 2%. Samas oluliste eksportkaubagruppide hulka kuulusid ka mitmesugused tööstustooted ning metallid ja metallitooted, mis kasvasid mõlemad 8%. Teine suur ekspordipartner oli aga pikalt sihtriikide pingereas esimene olnud Rootsi. 2019. aastal langes eksport Rootsi 4%. Rootsi osatähtsus koguekspordist langes aastaga 1 protsendipunkti võrra, jäädes 10% juurde. Ekspordi languse taga oli endiselt suurima kaubagrupi, mobiilsideseadmete, ekspordi muutus, mis varem liikusid läbi Rootsi, kuid nüüd toimub väljavedu aina enam otse sihtriiki. 2019. aastal jäi kolmandale kohale Läti, mille osatähtsus oli 2018. aastaga sarnasel tasemel ehk veidi üle 9%. Eksport langes aga aastaga 5%. Peamisteks mõjutajateks olid mineraalsed tooted, mis moodustasid 15% koguekspordist ja langesid aastaga ligi 60%. Lisaks langesid olulisematest kaubagrupidest puit ja puittooted –8% ja joogid –13%. Eesti ekspordi sihtturgude järjestuses jäi neljandale kohale USA, moodustades 7% kogu ekspordist. Eksport kasvas 5%, mida mõjutab kõige enam mobiilsideseadmete eksport tänu 5G tehnika arendamisele. 2019. aastal oli ekspordi sihtriikide järjestuses viiendal kohal Saksamaa, mis on oma kohta loovutanud eelkõige tänu USA viimase kahe aasta hüppelisele ekspordi kasvule. Saksamaa ekspordikäive oli 2018. aastaga samal tasemel.

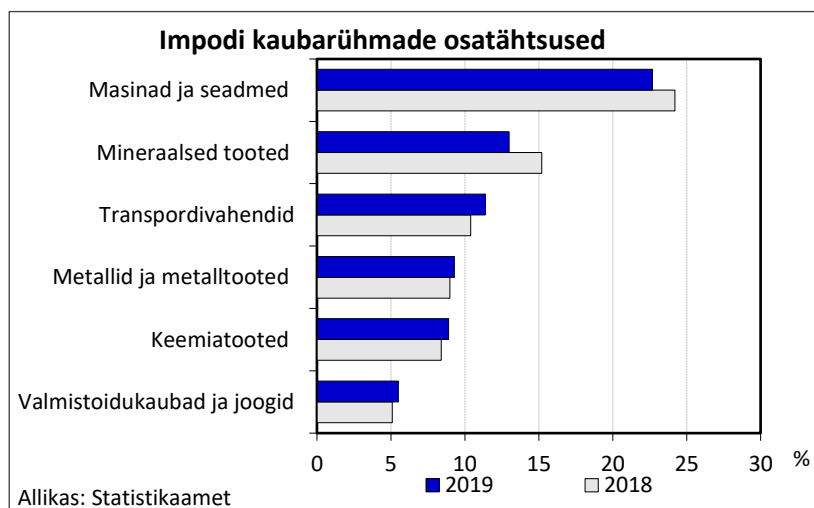
Eialgu mõjutas koroonakriis enam importi, kuid kuna kaupade tootmiseks kasutatakse palju imporditavaid tootmissisendeid, siis jõudis mõju üsna pea ka eksporti.

2020. aasta I kvartalis jätkus eelneva aasta lõpus alanud ekspordi langus. Lisaks alanesisid ekspordihinnad ligi 6%. Märtsis lisandus välisnõudluse üldisele langusele ka viiruse leviku tõkestamiseks seatud piirangute mõju. Eialgu mõjutas koroonakriis enam importi, kuid kuna kaupade tootmiseks kasutatakse palju imporditavaid tootmissisendeid, siis jõudis mõju üsna pea ka eksporti. Koroonapandeemiaga kaasnenud majanduskriisi tõttu on kannatanud eriti ulatuslikult rahvusvaheline kaubandus ning kui kriisiga kaasnenud kaubanduse ja liikumise vähenemine jääb kestma, kannatab sellest Eesti majandusele oluline ekspordiv sektor. Eesti Panga prognoosi kohaselt nõudlus ekspordi järele kahaneb 2020. aastal umbes 14% ning ei taastu kriisieelsele tasemele ka aastal 2022.

Import

Sarnaselt ekspordile oli ka import 2019. aastal languses. Eestisse imporditi kaupu jooksevhindades 16,1 miljardi euro eest, mis oli 0,7% vähem kui aasta varem. Impordikäibe muutused kuude lõikes olid üsna volatiilsed. Kui aasta alguses olid kuni maikuuni kõik kuud kasvus, siis aasta teises pooles oli nii kasvu kui langust. Suurim langus oli aasta lõpus novembris, kui impordikäive oli üle 10% väiksem kui 2018. aastal.

Kõige enam oli impordi languse taga tootmissisendite ehk vahetarbe kaupade sissevedu.

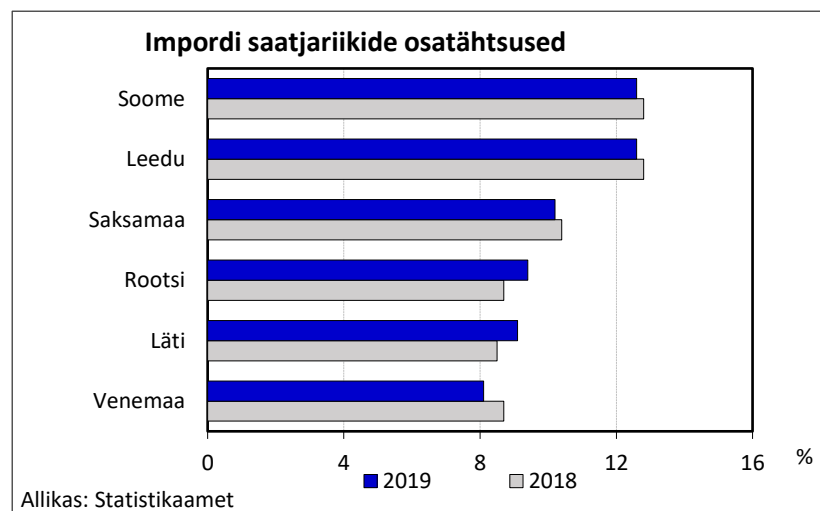
Samal ajal kasvas aga elektrienergia import ligi 60%, seda eelkõige kallinenud keskkonnatasudest tingitud Eesti elektri hinnatõusu tõttu.

Kõige enam oli impordi languse taga tootmissisendite ehk vahetarbekaupade sissevedu. Aastaga vähenes kõige rohkem mineraalsete toodete (–15%) ja elektriseadmete (–9%) sissevedu. Sarnaselt ekspordile tuli peamine elektriseadmete langus mobiilsideseadmete impordi vähenemisest. Lisaks moodustavad olulise osa elektriseadmete impordist integraallülitused, mille import oli 2018. aastaga võrreldes 17% väiksem. Olulisematest kaupadest olid languses veel elektriliste lülitusseadmete sissevedu ning kaablite import, mõlemad –5%. Mineraalsete toodete puhul oli tegemist naftaõlide jm toorõlide impordikäibe langusega. Samal ajal kasvas aga elektrienergia import ligi 60%, seda eelkõige kallinenud keskkonnatasudest tingitud Eesti elektri hinnatõusu tõttu. Olulistest kaubagrupidest olid languses veel mehaanilised masinad ja seadmed ning puit ja puittooted, mõlemad 3%. Mehaaniliste masinate peamised kaubad olid arvutid jms andmetöötlusseadmed (langus –2%), iseliikuvad mehaanilised kopad, ekskavaatorid ja kopplaadurid (langus –20%) ning käsiinstrumendid (langus –24%).

Nii nagu ekspordis, oli ka impordis suurim tõus transpordivahendite sisseveos. Transpordivahendite sissevedu kasvas aastaga 9% ja see oli ühtlasi imporditavate toodete osatähtsuse kolmas kaubagrupp 11%ga. Kasvu põhjuseks võib pidada 2020. aastal autodele jõustunud karmimate CO₂ heitmete nõuet, mis tõi kaasa osade sõiduautode hinnatõusu ning pani automüüjad rohkem autosid lattu ostma. Lisaks võib olla kasvu taga kiire reaalpalga kasv ja madalad intressimäärad, mis andsid tarbijatele tugeva kindlustunde. Imporditavatest kaupadest olid kasvus veel mitmesugused tööstustooted (+11%), paber ja paberitooted (+8%), keemiatooted (+6%) ning põllumajandussaadused ja toidukaubad (+5%).

Kogu kaupade impordist toodi kõige rohkem kaupu Soomest, Leedust ja Saksamaalt. Eesti suurim impordipartner 13% osatähtsusega on Soome, kust 2019. aastal imporditi 2% vähem kaupu. Suurima osatähtsusega kaubagrupid on masinad ja seadmed, mineraalsed tooted ning metallid ja metalltooted. Impordi osatähtsuse teisele kohale tõusis Leedu, kust import kasvas 5%. Kolmandaks langes Saksamaa, kust sissevedu vähenes aastaga 3%. Kõige enam vähenes aastaga kaupade sissevedu Valgevenest ja Hollandist. Valgevenest toodi vähem kütuseid ja Hollandist elektriseadmeid. Enim suurenes import Rootsist, Lätist ja Leedust. Rootsist toodi rohkem sisse sõiduautosid, Lätist kütuseid ja Leedust elektriseadmeid.

ELi osatähtsus kogu impordis oli 2019. aastal ligi 80%.

Nii nagu ekspordis, on ka Eesti peamised importpartnerid ELi riigid. ELi osatähtsus kogu impordis oli 2019. aastal ligi 80%, mis oli kaks protsendipunkti rohkem kui 2018. aastal. Sisseveo käive ELi riikidest kasvas aastaga 1%. Import ELi välistest riikidest langes aga 7%.

Impordimaht SRÜ riikidest langes 2019. aastal 16% mis oli peamiselt tingitud Venemaalt sisseveo vähenemisest. Import Venemaalt, mis on suurima impordi mahuga SRÜ riik, langes aastaga 7%, avaldades näitajale olulist mõju. Selle taga oli eelkõige mineraalsete kütuste impordi langus. Teine oluline saatjariik SRÜ riikide hulgas on Valgevene, mille impordimaht langes aastaga ligi poole võrra. Ka Valgevene sisseveo mahtu mõjutasid kõige enam mineraalsed tooted ning lisaks eelneva aasta kõrge baastase.

NAFTA riikide import aga suurenes 2019. aastal. Seda toetas import USAst, mis kasvas 17% ning mis moodustas ligi 90% kogu NAFTA riikide impordist. Olulisemad kaubagrupid impordil USAst olid väärismetallid (mündid), mehaanilised masinad ja seadmed ning elektriseadmed. Impordimaht Kanadast kasvas 2019. aastal 26% ning sissevedu Mehhikost langes aastaga 13%.

2020. aasta esimeses kvartalis oli impordikäive juba languses, kuid siis ei olnud veel koroonakriisi mõjud suuresti avaldunud.

Prognooside kohaselt võib sarnaselt ekspordile oodata 2020. aastal ka impordi langust. 2020. aasta esimeses kvartalis oli impordikäive juba languses, kuid siis ei olnud veel koroonakriisi mõjud täies mahus avaldunud. Viiruse leviku tõkestamiseks seatud piirangute mõju kahjustas esialgu just enim impordi, tänu tarnepiirangutele Aasias. Tootmisseisakud Hiinas ja sealt alguse saanud tarneahelate häired levisid aga doominoefektina kiiresti üle maailma. Kui Hiina ettevõtted hakkasid tasapisi taastuma ja nende töö normaliseeruma, siis mujal maailmas tõi koroonaviiruse leviku eskaleerumine tarneprobleeme juurde. Eesti toodang sõltub väga palju imporditud tootmissisenditest, mistõttu mõjutavad tarneahelate häired meid palju.

Töötlev tööstus

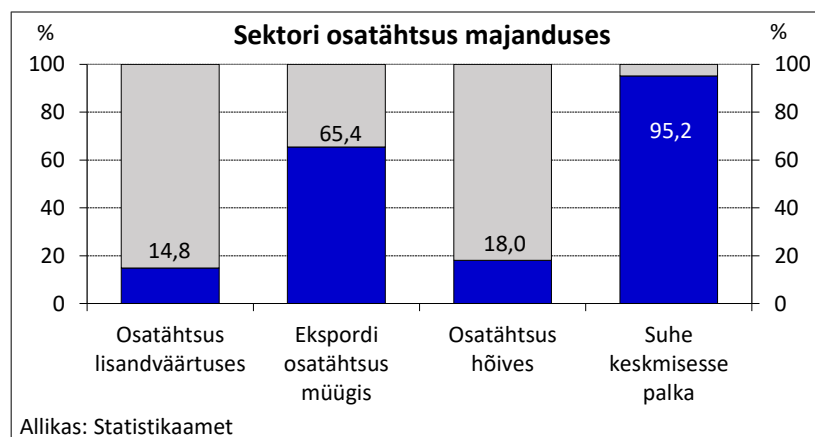
Eestis tegutseb töötlevas tööstuses umbes 7500 ettevõtet, enamusest on väikese ja keskmise suurusega. Vähemalt 100 töötajaga ettevõtteid on enam kui 200, kuid neis on hõivatud ligi pooled tööstussektori töötajatest. Suurimate ettevõtete hulka kuuluvad näiteks mobiilside võrguseadmete tootja Ericsson Eesti AS, elektriseadmete tootja ABB AS, laevaehitus- ja metallitöötlemiskontsern BLRT Grupp AS, puidutöötaja Stora Enso Eesti AS, tekkide, patjade, voodite ja madratsite tootja AS Wendre, autoohutussüsteemide (turvavööde) valmistaja AS Norma ning lihatoodete tootja AS HKScan Estonia.

Eestis on tööstussektori osatähtsus majanduses lisandväärtuse põhjal veidi väiksem kui ELis keskmiselt (ca 15%). Töötlevas tööstuses hõivatute osatähtsus on Eestis aga ELi riikide seas üks kõrgemaid (ligi viiendik), mis näitab, et mujal suudetakse üldiselt sama arvu töötajate juures luua rohkem lisandväärtust.

Töötlev tööstus tervikuna on Eestis suurimaks tööandjaks – peaaegu iga viies töoga hõivatud inimene töötab selles valdkonnas. Tööstuses hõivatud inimeste osatähtsus kogu majanduses on tasapisi langenud, samas hõivatute arv pole viimastel aastatel oluliselt muutunud. Töökohti on juurde loodud elektriseadmete tootmises ning masinate ja seadmete remondis ja paigalduses, tootmismahult on enim kasvanud puidutööstus. Töötajate arvult suuremad tööstusharud on puidutööstus, toiduainete tootmine ning metallitööstus. 2008. aasta majanduskriis tõi kaasa töökohtade vähenemise, kuid töötlev tööstus oli ka üks esimesi, kus olukord paranes ning taas täiendavaid töökohti loodi. Olulist rolli taastumisel mängis eksport. Sektor on tugevasti sõltuv välisurgudest, kuhu müüakse üle 60% toodangust. Peamised eksporditurud on Soome ja Rootsi, kust on tulnud ka suurem osa (enam kui 60%) Eesti töötlevasse tööstusesse tehtud otsestest välisinvesteeringutest.

Töötajate arv töötlevas tööstuses järgnevatel aastatel prognoosi kohaselt oluliselt ei muutu (jättes kõrvale majandusolukorrast tulenevad kõikumised), kuid tööjõumahukamates harudes on oodata jätkuvat hõive langust. Töökohti lisandub eeldatavalt kõrgemat lisandväärtust loovates valdkondades (elektroonika), kuid ka kohalikul toormel põhinev puidutööstus näeb kasvupotentsiaali. Konkurentsivõime aluseks jääb siiski tootlikkuse kasvatamine, mis eeldab jätkuvaid investeeringuid nii masinatesse ja seadmetesse, digitehnoloogiasse kui ka inimestesse, samuti toodete arendamist ja töökorralduse parandamist.

Töötlevas tööstuses kasvas tootmismahut 2019. aastal paar protsenti, kuid aasta lõpus pöördus toodang langusse. Hõivatute arv vähenes veidi. 2020. aasta alguses püsis tootmine veel plusspooltel, kuid koroonaviiruse levik viis miinusesse peaaegu kõik tööstusharud ning viiruse negatiivne mõju jääb näha ka aasta kokkuvõttes.

Aasta kokkuvõttes oli Eesti tööstustoodangu arengutelt taas pigem ELi tugevamate seas.

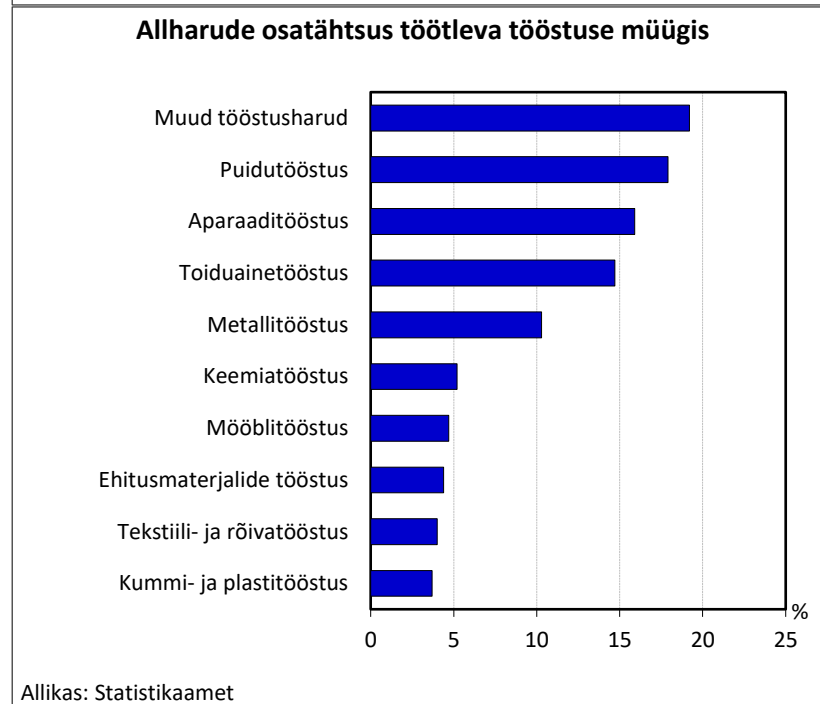
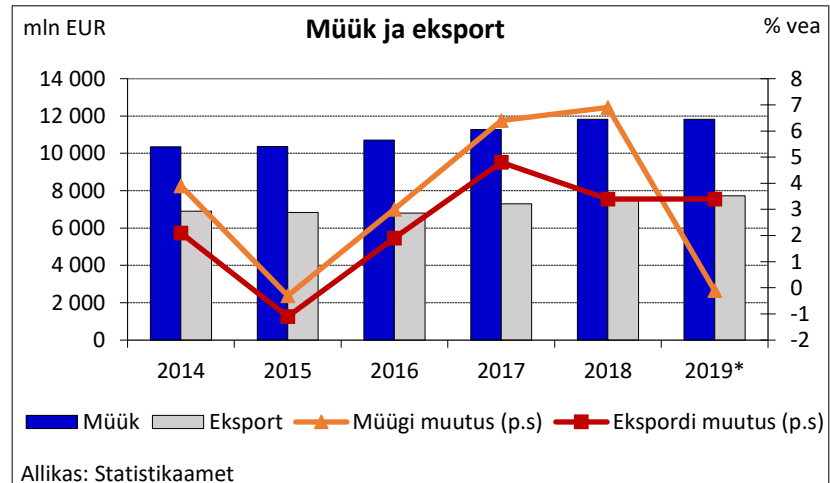
Euroopa Liidus hakkas töötleva tööstuse tootmismahut langema alates 2018. aasta lõpust ning ka 2019. aastal vähenes toodang ligi 1% võrra. Eestis püsis töötlev tööstus kasvukursil kuni teise poolaastani. Aasta kokkuvõttes oli Eesti tööstustoodangu arengutelt taas pigem ELi tugevamate seas, tootmismahu kasv oli sarnane Läti ja Soomega.

Kiirstatistika põhjal toodeti Eesti töötlevas tööstuses 2019. aastal üle 2% rohkem toodangut kui aasta varem. IV kvartalis vähenes aga toodang juba enam kui pooltes tööstusharudes. Aasta kokkuvõttes kasvas tootmine kiiremini õlitööstuses, muude transpordivahendite tootmises, masinate ja seadmete remondis ning paigalduses. Kõige rohkem vähenes aga rõivatootmine.

Tagasihoidlik nõudlus mõjutas ka hindasid. Tootjahinnad langesid aastaga töötlevas tööstuses keskmiselt 0,6%. Tööstusharude lõikes olid muutused valdavalt väikesed. Enam kui paari protsendi võrra kasvasid hinnad rõiva-, tekstiili- ja nahatööstuses ning masinatööstuses. Samas suurusjärgus langesid hinnad paberitööstuses.

Suhteliselt väike tootmise kasv ning langevad hinnad tähendasid, et tööstustoodangu müük püsis sama suur kui 2018. aastal. Eksport küll kasvas üle 3%, kuid siseturule müüdi vähem toodangut.

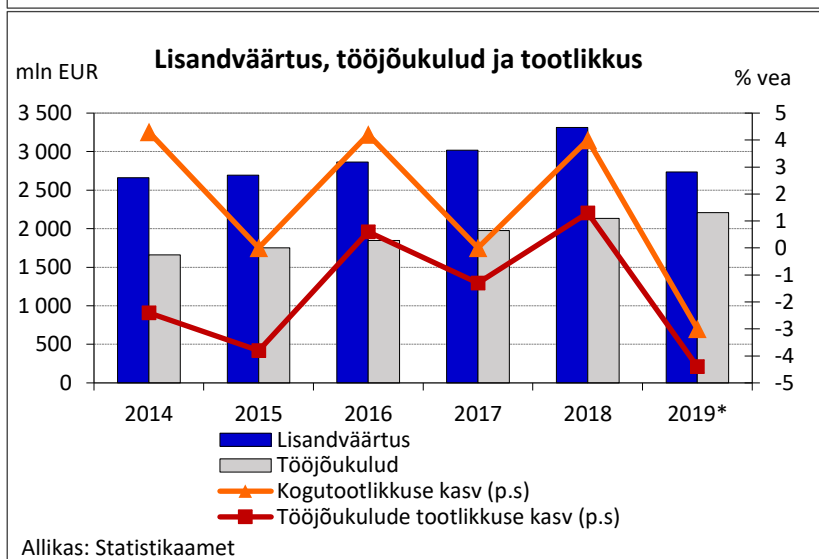
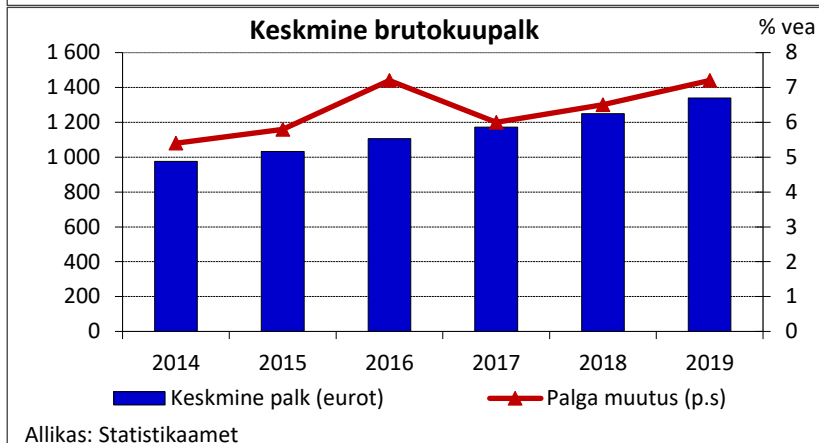
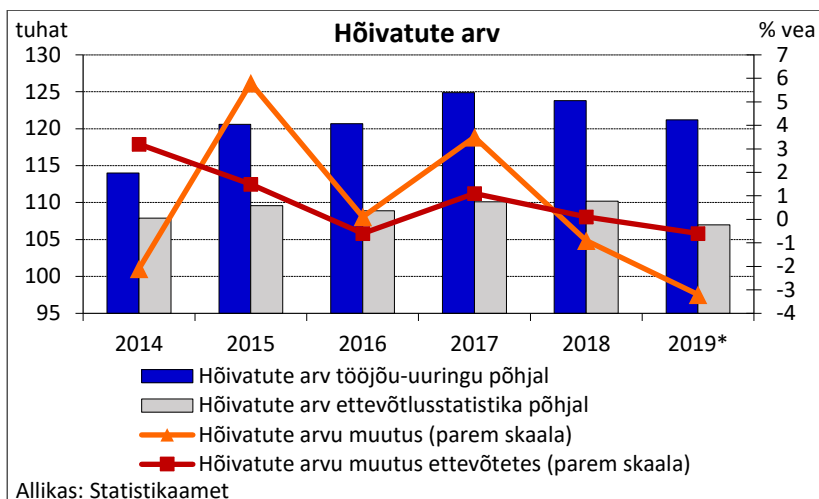
Eksport küll kasvas üle 3%,
kuid siseturule müüdi
vähem toodangut.

Töötlevas tööstuses
kerkisid palgad aastaga
7,2% ehk peaaegu sama
palju kui Eestis keskmiselt.

Töötlevas tööstuses kerkisid palgad aastaga 7,2% ehk peaaegu sama palju kui Eestis keskmiselt. Hõivatute ja töötundide arv vähenes veidi, suurem langus iseloomustas metallitööstust ja rõivatootmist. Töötleva tööstuse müügitulu (mis sisaldab ka muud peale tööstustoodangu müügi) suurenes aastaga 4%, kuid veidi kiirema kulude kasvu tõttu langes kogukasum kiirstatistika põhjal töötlevas tööstuses 2019. aastal enam kui kümnendiku võrra, samas lisandväärtus siiski veidi suurenes.

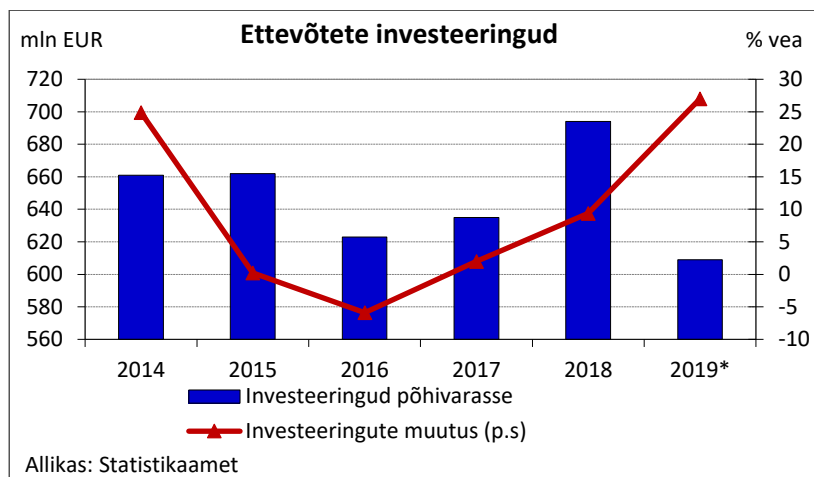
Hõivatute ja töötundide arv vähenes veidi, suurem langus iseloomustas metallitööstust ja rõivatootmist.

Töötleva tööstuse ettevõtted investeerisid 2019. aastal oluliselt rohkem kui aasta varem.

Töötleva tööstuse ettevõtted investeerisid 2019. aastal oluliselt rohkem kui aasta varem. Kiirstatistika põhjal kasvasid investeeringud veerandi võrra, kuid lõplik statistika näitab tõenäoliselt väiksemat kasvu. Investeeringud suurenesid enamikes tööstusharudes. Kapitalimahutusi põhivarasse tehti rohkem kui aasta varem kõigi varaliikide lõikes, tavapäraselt läks suurem osa (üle 60%) masinatesse ja seadmetesse.

2020. aasta alguses halvenes olukord ettevõtjate hinnangul veelgi, ent töötlev tööstus tervikuna püsis veel kasvujoonel. Samas koos koroonaviiruse levikuga tuli suurem tagasilöök.

Tööstusettevõtete käekäik peegeldus ka nende hinnangutes majandusolukorrale. 2019. aasta keskpaigas hakkas Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitluse põhjal ettevõtjate kindlustunde indikaator langema – vähenesid tellimused ja toodangu maht, nähti survet hindade alandamiseks, üle mitme aasta oli töötajate arvu vähendamist prognoosinud ettevõtjaid rohkem kui täiendavate töökohtade loojaid.

2020. aasta alguses halvenes olukord ettevõtjate hinnangul veelgi, ent töötlev tööstus tervikuna püsis veel kasvujoonel. Samas koos koroonaviiruse levikuga tuli suurem tagasilöök. Aprillis-mais oli tellimusi tavapärasest vähem enam kui poolel küsitletutest, üle 70% ettevõtjatest tõi probleemina välja ebapiisavat nõudlust. Suurenesid ka muud probleemid, näiteks materjalide/seadmete puudus. Kui viimasel paaril aastal tõi 20–30% tööstuse esindajates välja tööjõu puuduse tootmist takistava tegurina, siis aprillis 2020 mainis seda vaid mõni protsent küsitletutest. Kokkuvõttes langes kindlustunde indikaator tasemele, mida viimati võis näha 2008/2009 majanduskriisi ajal. Tööstustoodang langes peaaegu kõigis tööstusharudes. Erandiks olid keemia- ja farmaatsiatööstus, kus koroonakriisi ajal nõudlus ja tootmine kasvas. Samuti suurenes mõningate toiduainete, näiteks konservide tootmine.

Mais 2020 hakati mitmel pool Euroopas viirusega seotud piiranguid leevendama ning selle tulemusel peaks hakkama ka tavapärase majandustegevus taastuma. Samas ettevõtjad veel lähikuudeks olulist nõudluse kasvu ei prognoosinud. Mõnes tööstusharus, näiteks ehitusest rohkem sõltuvates, võib kriisi mõju avalduda viitajaga. Aasta kokkuvõttes langeb tööstustoodang siiski oluliselt, samuti on oodata hõivatute arvu langust. Seoses erakorraliste asjaolude ja kuludega halvenevad eeldatavalt ka ettevõtete finantsnäitajad.

Toiduainete ja jookide tootmine

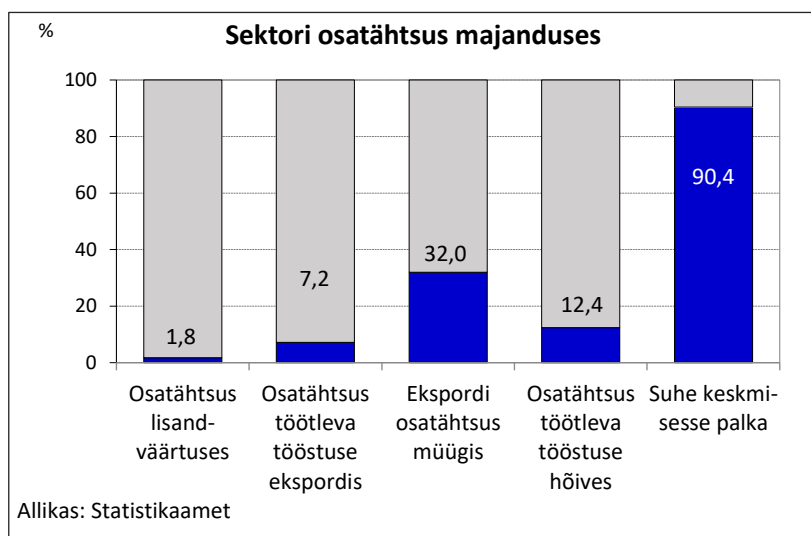
Toiduainetööstus on tootmismahu poolest Eesti üks suurimaid tööstusharusid ja see on põhitegevusala enam kui 700 ettevõttele. Kuigi suurem osa müügitulust tuleb koduturult, on pidevalt kasvanud ka ekspordimaht. Kokku leiab toiduainete ja jookide tootmises rakendust enam kui 16 000 inimest.

Toiduaineid ja jooke tootvaid ettevõtteid leidub kõikjal üle Eesti ning toiduainetööstus on oluline tööandja mitmes maapiirkonnas. Selle tööstusharu suurim ettevõtte lihatööstuste seas on AS HKScan Estonia Lääne-Virumaal. Teine suur lihatööstus on Atria kontsern, mis asub Lõuna-Eestis. Suurimad pagaritööstusettevõtted on Paldes asuv AS Eesti Pagar ja AS Leibur Tallinnas. Suurimate toiduainetööstuse ettevõtete hulka kuuluvad ka jookide tootjad Saku Õlletehase AS Harjumaal ja AS A. Le Coq Tartumaal, piimatööstustest Valio Eesti AS ning Maag Gruppi kuuluvad AS Farmi Piimatööstus ja Tere AS. Suurimad kalatöötledajad on Harjumaal asuvad AS M.V.Wool ja Vičiünai gruppi kuuluv AS Paljassaare kalatööstus, Pärnumaal asuv AS Japs M.V.M. ning Saare maakonnas tegutsev OÜ Vettel. Suurim magusatootja on Orkla Eesti ASi kontserni kuuluv Kalevi tootmisüksus. Suurimad valmistoidu valmistajad on Lunden Food OÜ ja Tallinna Kaubamaja kontserni kuuluv Kulinaaria OÜ. Õli valmistamisega tegeleb AS Scanola Baltic ja pärmi toodab AS Salutaguse pärmitehas.

Toiduainetööstuses on tihe konkurents ja küllaltki keerulised ekspordivõimalused. Välisterud ootavad suuri koguseid, mida Eesti, Euroopa mõistes väikestel tootjatel, on keeruline pakkuda. Müügi kasvatamiseks tuleb otsida erinevaid nišivõimalusi ning investeerida tootearendusse.

2019. aasta kujunes toiduainete ja jookide tootmisele mitmepalgeliseks. Ühest küljest rasis kalandussektorit listeeriaskandaal, kuid teisalt vähenes aktsiisilangestuste tõttu piirikaubandus, mis omakorda aitas joogitööstust. Seega jagus aastasse nii positiivseid kui ka negatiivseid arenguid

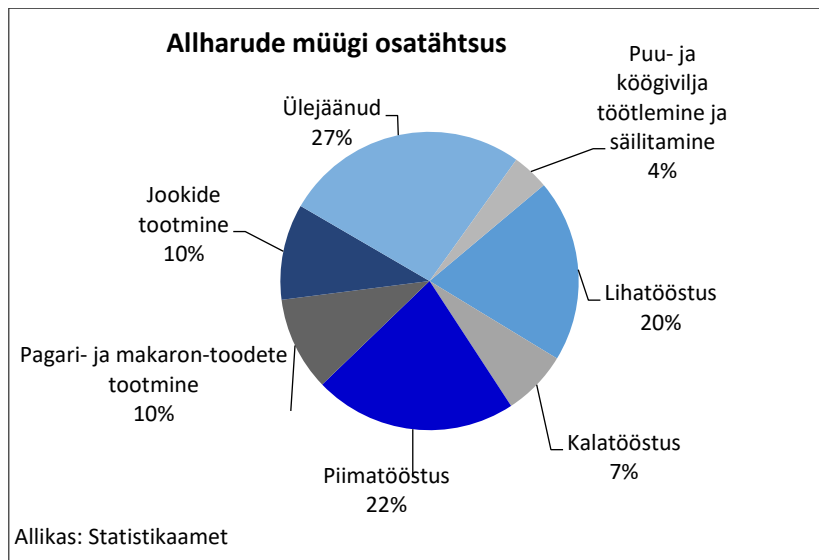
2019. aasta oli mitmekülgne. Tuli harjuda uue aktsiisipoliitikaga ja üle elada listeeriaskandaal.

Toiduainetööstus koosneb kahest suuremast sektorist: toiduainete tootmisest ja jookide tootmisest. 2019. aasta oli veidi edukam toiduainete tootjatele, jookide tootmises müük langes aastaga mõne protsendi võrra.

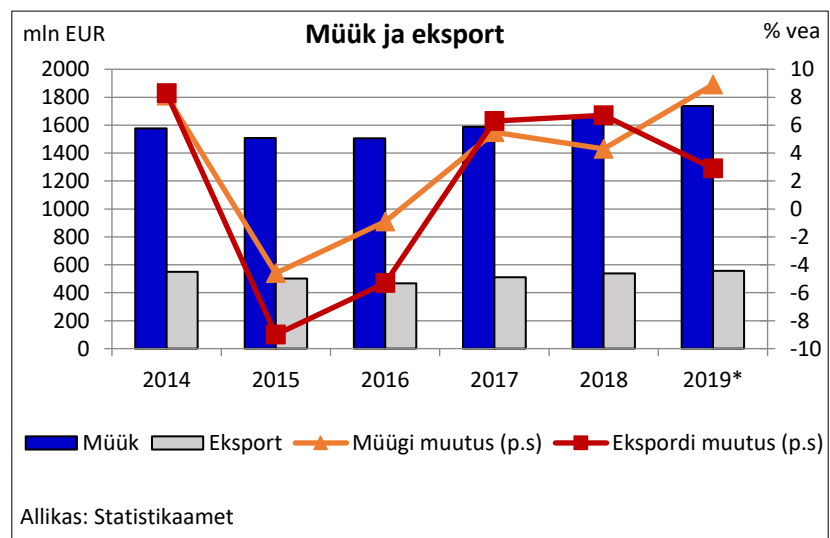
Kallinesid nii tööjõud kui ka tooraine.

Toorainete hinnad liikusid 2019. aastal eri suundades. Piima kokkuostuhind tõusis aastaga 1%. Lisaks suurenes sealih hind kümnendiku ja lambaliha hind lausa 14%. Kuue protsendi võrra vähenes veiseliha kokkuostuhind. Suurima kasvu tegi sealih kokkuostumaht, mis suurenes aastaga enam kui kümnendiku võrra. Veiseliha osteti 2% vähem ja lambaliha 19% vähem kui aasta eest. Jookide tootmises langesid tootjahinnad aastaga 1,4%. Tööjõud kallines jätkuvalt, konkurents oli tihe ning müük ekspordiks vähenes. 2019. aastal oli Eestis teravilja saak ajaloo suurim ning maailmaturu hinnad olid eelmistest aastatest kõrgemad, kuna mujal maailmas ei olnud viljakasvuks nii soodsad tingimused. Seetõttu oli ka tootjahindade kasv keskmisest kiirem pagari- ja makarontoodete tootmises, ulatudes 10%ni.

Kokku müüdi välisurule 12% rohkem tooteid kui eelneval aastal.

Ekspordi kasv kiirenes 2019. aastal. Kokku müüdi välisurule 12% rohkem tooteid kui eelneval aastal. Endiselt oli suurimaks kaubanduspartneriks Soome, kuhu müüdi 22% kogu väljaminevast toodangust. Samas ekspordimaht Soome suurenes vaid 3,8% võrra. Kiiret kasvu näitasid suurimatest partneritest Rootsi ja Taani, kuhu müüdi vastavalt 21% ja 39% rohkem tooteid kui aasta varem. Mõlemal juhul olid peamised kasvu toetajad kalatooted. Sama tootegrupp suurendas ka Islandile minevat ekspordit enam kui kaks korda 17 mln euroni. Suure potentsiaaliga turgudest jätkus kiire kasv Hiinas, kuhu eksport suurenes 45%, 13 mln euroni. Ka siin tuli enamus kasvust ligi kaks korda suurenenud kalatoodete müügist. Eksport Venemaale kasvas 4 mln euro ehk 24% võrra. Kasv tuli peamiselt teraviljatoodetest, mille eksport suurenes 1,1 mln euro võrra. Kaubagrupid arvestuses vedasid kasvu külmutatud kala ja krevetid, mille eksport kasvas aastaga 27 mln euro ehk kolmandiku võrra. Samal ajal vähenes suurima kaubagrupi ehk toorpiima väljavedu, kahanedes aastaga 1%, 70 mln euroni. Väiksematest kaubagrupidest kasvas kiiresti imikutoidu eksport, mis suurenes aastaga kolmandiku võrra 9,4 mln euroni.

Toiduainetööstuses suurima osatähtsusega piimatööstusele oli 2019. aasta küllaltki sündmustevaene. Piima kokkuostuhind tõusis veidi, hoolimata asjaolust, et piima pakkumine siseturul suurenes ning kokkuostetud piima hulk tegi viimase 16 aasta rekordi. Samuti suurenes piimatoodete ekspordimaht, kuid vähenes toorpiima väljamüük. Juba kolmandat aastat järjest üle 300€ tonnist püsinud piima kokkuostuhind on olnud põllumeestele piisavaks motivaatoriks tootmismahu kasvutamisel. Seejuures

Eesti toiduainetööstuste konkurentsivõime suureneb ja ekspordimaht kasvab.

kasvas nii tootlikkus lehma kohta kui ka piimalehmade arv kokku. Suuremat piimahinna tõusu on oodata 2021. aastal, kui valmib Paide E-Piima uus 100 mln eurot maksev piimatööstus, mis on võimeline päevas töötlemata 1000 tonni piima. Seda on rohkem kui me praegu toorpiimana ekspordime. 2020. aasta algul oli tehase rajamine veel graafiks, kuid ei ole teada, kuidas pandeemia võib seda mõjutada. Kui ka teised tööstused peaksid plaanima mahtude suurendamist, võib see vähemalt lühiajaliselt tekitada turul piima defitsiidi ja tõsta hindu. Tonnides arvestatuna kasvas joogipiima tootmine 1% ja või 6% võrra. Juustu tootmine suurenes 2%. Juustu ja kohupiima eksport suurenes aastaga 13%. Suurematest kaubagrupidest oli nõrgem jäätise eksport, mis kahanes aastaga 2%. 2019. aastal olid peamisteks ekspordipartneriteks piimatööstusele endiselt lähiriigid.

2019. aastal halvenesid piimatööstuse tootlikkuse näitajad juba teist aastat järjest. Kuigi mahud kavasid, vähenes lisandväärtus töötaja kohta ning neljandas kvartalis jäadi koguni kahjumisse.

Lihatööstusele osutus 2019. aasta küllaltki edukaks. Müük kokku kasvas 7%, mis oli ülejäänud toiduainetööstusega võrreldes korralik tulemus. Lihatööstus on Eestis küllaltki kontsentreerunud. Kuigi ettevõtteid on üle 50, annab Eesti suurim toiduainetööstus HKScan Estonia üle poole sektori käibest. Tal on nii sealiha kui ka linnuliha tootmise ettevõtteid ning samuti töötlemiskomplekse. 2019. aastal jätkati laienemist ja avati uus praetoodete osakond, millega suurendati tehase pinda umbes 5% võrra. Suuruselt teine lihatööstus, Atria, on juba viis korda väiksema käibega, kuid sellegi poolest toodetakse 3 kaubamärgi alt ligi 300 toodet. Nii nagu HKScan, kuulub ka Atria soomlastele.

Kasvule pöördunud toorainehinnad vähendasid sektori kasumlikkust, kiirstatistika põhjal jäadi aasta lõikes kahjumisse. Samuti vähenes tootlikkus hõivatu kohta. Peamised ekspordipartnerid olid Läti, Soome ja Leedu.

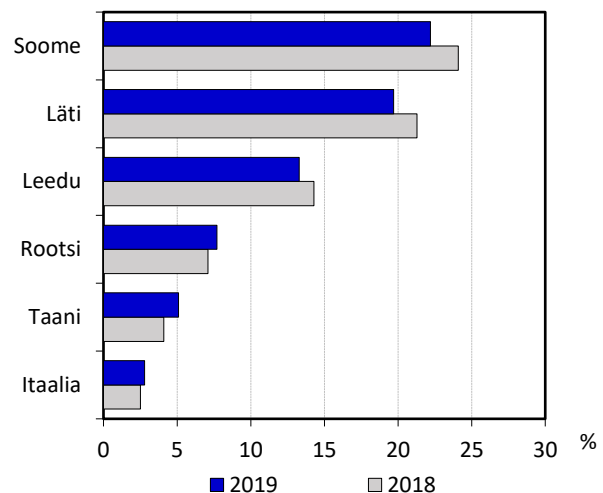
Joogitööstusele oli 2019. aasta stabiilne. Aktsiisipoliitika muutuse tulemusena vähenes eksport, kuid seda aitas kompenseerida veidi suurenenud siseturg. Jätakuvalt oli languses Eestit külastanud soomlaste arv, mis kahanes aastaga 4% ning see jättis oma jälje ka alkoholi müügile sadamas. Müük Läti piiril oli tugev esimesel poolaastal, kuid 1. juulist kehtima hakanud õlle ja kange alkoholi aktsiisilangetus vähendas teisel poolaastal motivatsiooni alkoholi toomiseks naaberriigist. Uuring „Eesti alkoholiturg, alkoholi tarbimine ja alkoholipoliitika 2019. aastal“ näitas Eesti kodanike alkoholi tarbimise suurenemist. Kõigest hoolimata kasvas sektori kasum aastaga 14% ja puhas lisandväärtus 9%. Samuti suurenes tootlikkus hõivatu kohta. Ekspordi vähenemise taga oli suuresti õlle ekspordi 9%line langus. Kui kokku vähenes joogitööstuse eksport 3,3 mln euro võrra, siis õlleeksport üksi vähenes 3 mln euro võrra. Positiivne on see, et kogus kahanes kiiremini kui koguväärtus ehk siis toote liitrihind jätkas kasvu. Ilmselt on siin oma osa ka jätkuval käsitööõlle tootmise kasvu. Viimastel aastatel on mitmed väiketootjad viinud läbi ühisrahastuskampaaniaid ja läbi selle kaasanud kapitali laienemiseks. Lisaks muudeti maksusüsteemi väiketootjatele soodsamaks, kuna soodusmääraga tootmisemahu piir tõsteti 15000 hektoliitriini. Kokku eksporditi joogitööstuses 68 mln euro eest. Suurimaks sihtturuks oli jätkuvalt Läti, kuhu müük vähenes aastaga 12% võrra. Teine sihtturg oli Soome, kuhu müük vähenes 7%. Samas Leedu ja Rootsi näitasid korralikku kasvu.

Pagari- ja makarontoodete valmistajatele osutus 2019. aasta pigem edukaks. Eksport suurenes veidi aeglasemalt kui müük koduturule, sektori kogumüük kasvas 8,8%. Kallim tooraine ja kallinenud tööjõud tõstis sektoris tootjahindasid 10%. Samal ajal kasum kasvas enam kui kümnendiku võrra ning tootlikkus 6%. Pagaritoodete ekspordi kasvu soodustas oluliselt kasvanud külmutatud toodete eksport.

Aktsiisipoliitika muutus tõi kaasa ekspordi kukkumise ja sisemaise müügi kasvu.

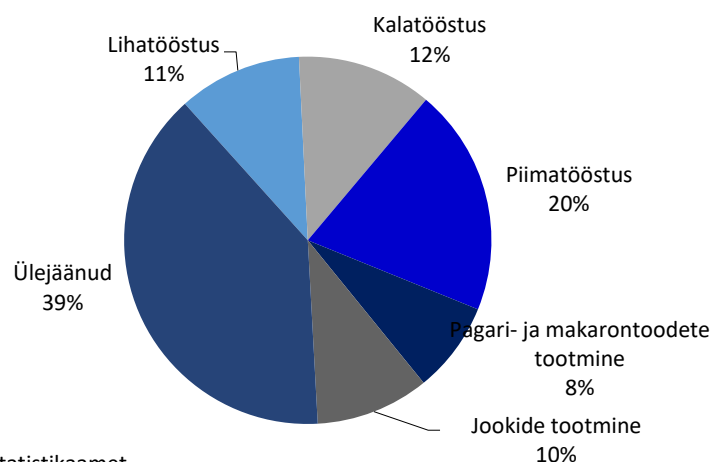
Kalatööstuse müük 2019. aastal veidi kasvas. Kuigi ettevõtlusstatistika näitas ekspordile langust, siis väliskaubandusstatistika pigem kasvu. Kokku moodustas müük välisturgudel veidi enam kui poole sektori müügist, kuid ekspordi osatähtsus on viimastel aastatel olnud langustrendis. Veel viis aastat tagasi ulatus ekspordi osakaal ligi 80%ni. Aasta märksõnaks oli kindlasti listeeriasiendaal, mis võis aasta teise poole müüki mõjutada olulisel määral. Sektori üks suurimaid ettevõtteid M.W.Wool pidi oma tehased mitmeks kuuks seiskama. Kui ta oma Vihterpalu tehase sai avada 2019. aasta lõpus, siis Harku tehas seisis kuni 2020. aasta alguseni. Samuti pärssis inimeste kartus bakteri ees ka teiste firmade müüki. 2016. aastal alustati Paldiskisse kalakomponentide tehase ehitusega, mis valmis 2018. aasta sügisel. 2019. aasta möödus suuresti tehast häälestades, aga tulevikus peaks hakkama sealt tulema 5000–6000 tonni kalajahu ja 2500 tonni kalaõli aastas. See tähendab, et suudetakse väärindada ka vähemväärtuslikke kalaliike ning jäätmeid. Ekspordi kasvu taga oli suuresti külmutatud kala ja krevettide müük. Samas on kasvuks ruumi ka koduturul. 2019. aastal valmis Konjunkturi Instituudi uuring, mis tõi välja, et eestlane sööb aastas vaid 17 kg kala, samas kui keskmine eurooplane sööb 25 kg.

Ekspordi jaotus peamiste sihtriikide lõikes

Allikas: Statistikaamet

Allharude osatähtsus ekspordis

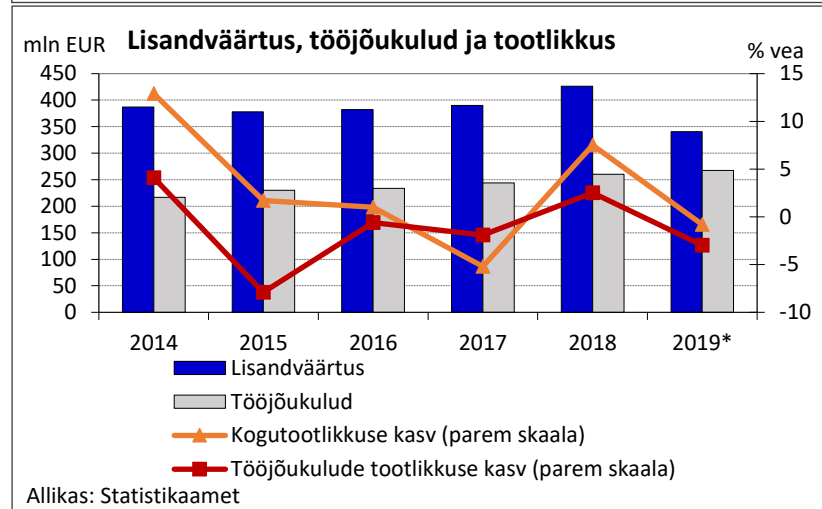
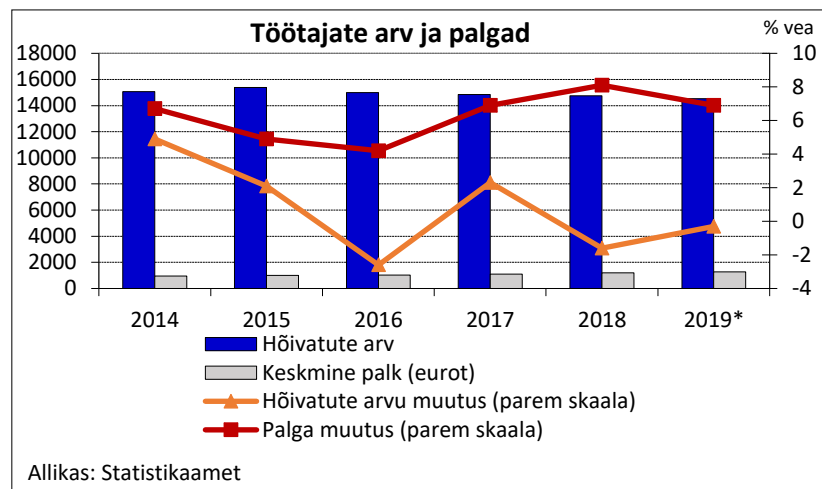

Allikas: Statistikaamet

Keskmise palga kasv oli toiduainetööstuses Eesti keskmisest veidi aeglasem ja palk jäi keskmisest endiselt madalamaks.

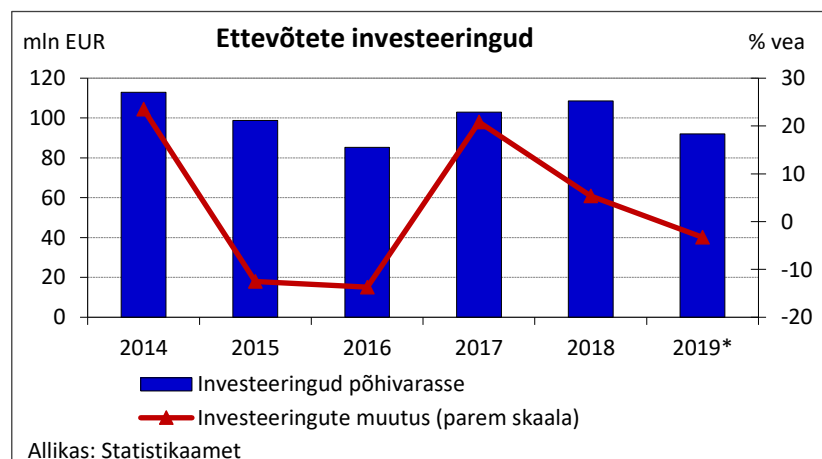
Hõive kahanes toiduainete ja jookide tootmises 2019. aastal 0,3%. Keskmise palga kasv oli toiduainetööstuses Eesti keskmisest veidi aeglasem ning palk jäi Eesti keskmisest endiselt madalamaks. Keskmist palka tõmbavad alla

toiduainete tootjad, kus keskmine palk on umbes 80% Eesti keskmisest. Jookide tootmises oli palk Eesti keskmisest 1,2 korda kõrgem.

Investeeringud püsivad kõrgel tasemel, kuid teadusesse ja arendusesse minevad summad ei kasva.

Toiduaine- ja joogitööstuse investeeringud jäid 2019. aastal eelmise aastaga samale tasemele. Kaks kolmandikku investeeringutest tehti masinatesse ja seadmetesse, kuhu paigutati 7% rohkem vahendeid kui aasta varem. Lisaks põhivarale on sektori konkurentsi tagamiseks oluline investeerida ka arendustegevusse. Toiduainete ja jookide tootmises oli 2018. aastal vaid 7 täistööajaga teadlast või inseneri, mida oli küll ühe võrra rohkem kui aasta varem, aga siiski vähe, et suuremat arenguhüpet sooritada. Kokku kulutati teadus- ja arendustegevusele 1,8 mln eurot, mida oli aasta varasemast veidi vähem.

Kõigil jookide tootjatel jäid 2020. aasta kevadel tellimused alla tavalise taseme.

Eesti Konjunktuuriinstituudi 2020. aasta kevadel läbi viidud tööstusettevõtete küsitlusest selgus, et kindlustunde indikaator, mis koondab ettevõtete toodangu prognoosi, üldnõudluse ja valmistoodete varu hinnanguid, oli nii toiduainete tootmises kui ka jookide tootmises negatiivsem aasta varasemast. Jookide tootjatest vastasid kõik ettevõtted, et nende tellimused olid tavapärasest väiksemad. Toiduainete tootmises oli selliseid ettevõtteid ligi pool. Viirusest tingitud liikumispiirangud ning turismisektori seiskumine mõjutabki esmajoones jookide sektorit. Samas sööma peab ja pikaajaliselt antud kriis toiduainete tootmist ilmselt ei puuduta.

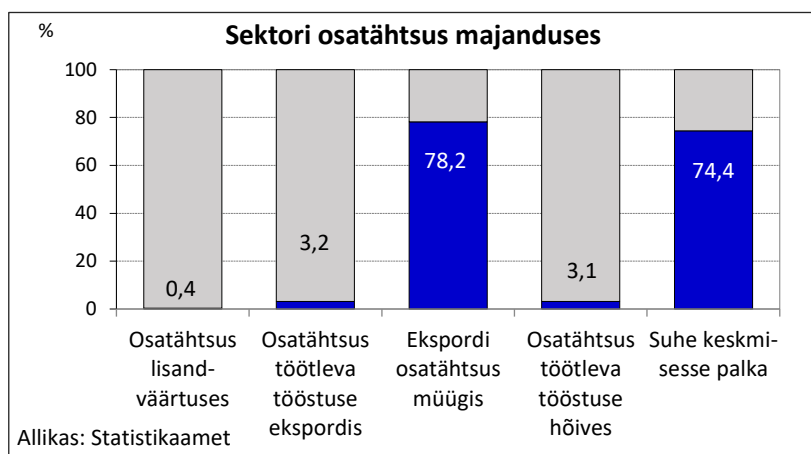
Tekstiilitootmine

Eesti tekstiilitööstus on peamiselt ekspordile suunatud tööstusharu, mis hõlmab 300 ettevõtet, sh 7 enam kui 100 töötajaga ettevõtet. Viimastel aastatel on olnud languses nii ettevõtete kui ka hõivatute arv. Sektori ettevõtted toodavad väga mitmesuguseid tekstiilist tooteid, alates vaipadest ja patjadest ning lõpetades nõõride ja päästevestidega.

Suuri tekstiilitööstuse ettevõtteid on mitmel pool Eestis. Suurim valmistekstiiltoodete tootja on AS Wendre Pärnumaal. Kodutekstiiltootjatest on suurimad AS Mivar-Viva ja AS Toom Tekstiil Viljandimaal ning Hilding Anders Baltic AS Harjumaal. Vaipu ja vaipkatteid toodab Harjumaal AS Mistra-Autex. Suurim tekstiili viimistleja on AS Qualitex Pärnumaal ning suurim nõõri-, köie- ja võrgulinatootja on Saare Frydendahl OÜ Saaremaal. Suurim tekstiilkiu ettevalmistaja on OÜ SKS Estonia Textile Narvas.

Tekstiilitööstuses on tihe konkurents Aasiast ja ka teistest odavamaga töötajad riikidest. Seetõttu peab otsima pidevalt uusi konkurentsieeliseid ning panustama rohkem arendustöösse.

Tekstiilitööstuse tootmismahd langes 2019. aastal kümnendiku võrra. Tänu kasvanud hindadele oli müügi langus veidi väiksem. Nõrkust näitasid nii eksport kui ka siseturg.

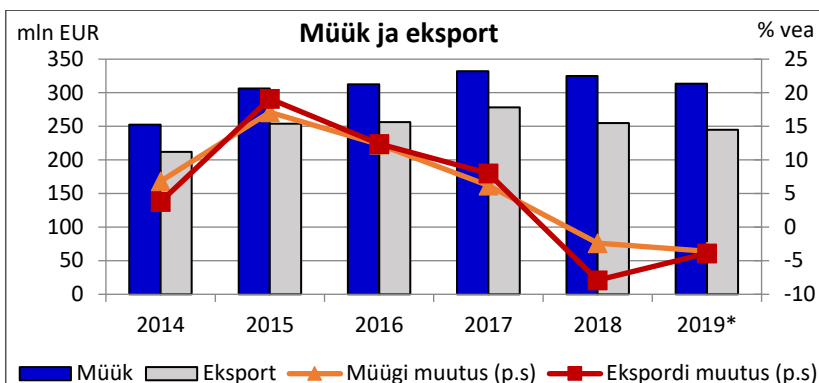

2019. aasta oli teine aasta järjest, kui tekstiilitööstuses müügi- ja ekspordimaht langes. Kokku jäädigi aasta varasemaga võrreldes 3,6% miinusesse. Seejuures on kõigil sektori kolmel suurimal ettevõttel müük viimasel kahel aastal vähenenud. Kukkumine toimus nii ekspordis kui ka siseturul.

2019. aastal jätkasid mahud langustrendil.

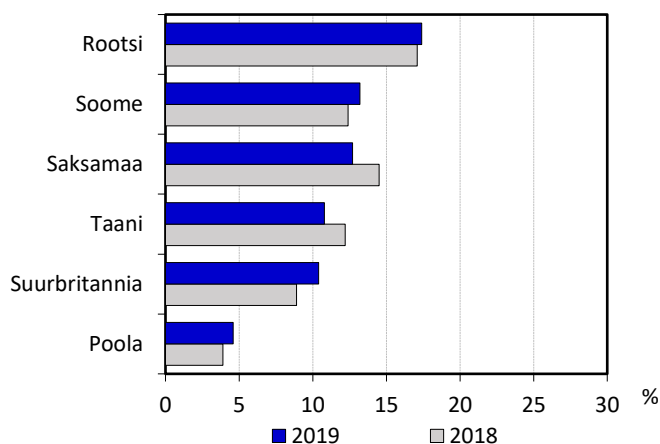
Tekstiilitööstusettevõtted ekspordisid 2019. aastal kokku 239 mln euro eest, mida oli 2,4% vähem kui aasta varem. Suuremate partnerite lõikes kasvas eksport vaid Soome suunal, kuhu eksport suurenes 3% võrra. Rootsi suunal vähenes müük 1,1%. Suurimaks langejaks oli teist aastat järjest USA, kuhu müüdi aasta varasemaga võrreldes 42% ehk 7 miljoni euro võrra vähem toodangut. Saksamaa suunal langes müük 15% võrra. Kaubagrupidest vähenes tekkide-patjade müük aastaga 10%, andes olulise panuse koguekspordi langusesse, kuna antud kaubagrupp annab ligi kaks kolmandikku kogu sektori ekspordist. Lisaks jätkus suurem vähenemine lambavillase lõnga müügis, mille eksport kukkus 23%. Samas näitas kiiret kasvu lausriide eksport, mis suurenes aastaga 3 korda 14 miljoni euroni. Mõneti muret tekitab asjaolu, et tonnides mõõdetuna sektori eksport kasvas veidi. Seega võib järeldada, et kauba ühikuhind langes ehk eksporditi rohkem odavamaid tooteid kui aasta varem.

Tekstiilitööstuse ettevõtted eksportisid 2019. aastal kokku 239 mln euro eest, mida oli 2% vähem kui aasta varem.

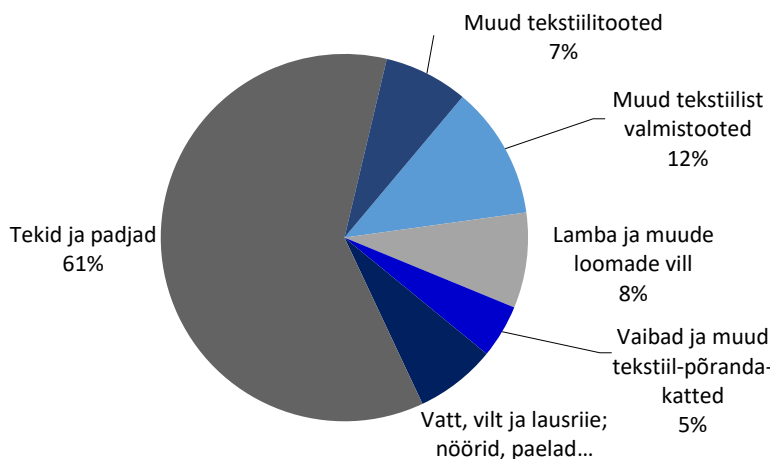
Allikas: Statistikaamet

Eksporti jaotus peamiste sihtriikide lõikes

Allikas: Statistikaamet

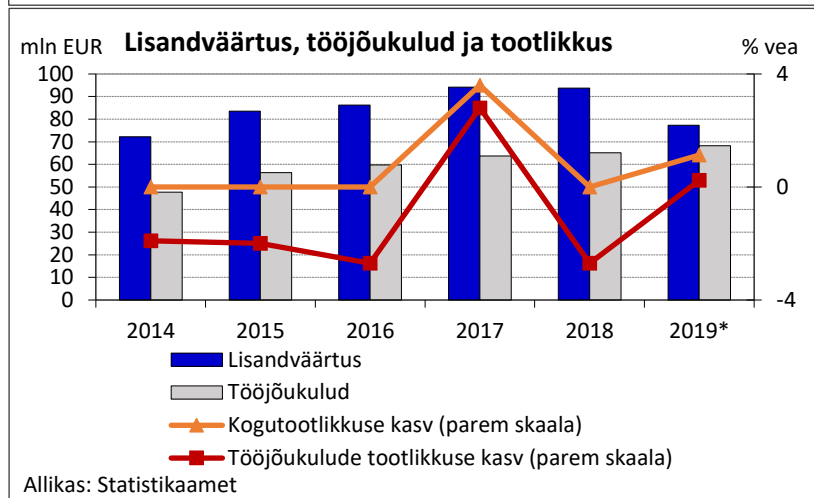
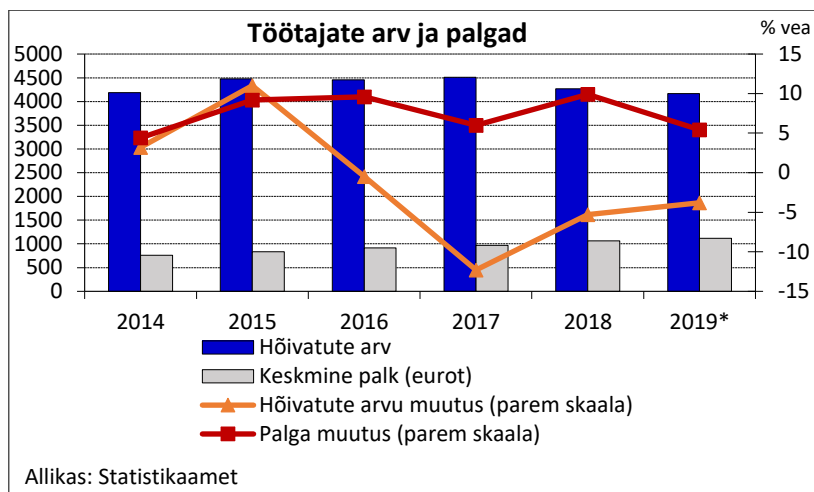
Peamised ekspordi kaubagrupid

Allikas: Statistikaamet

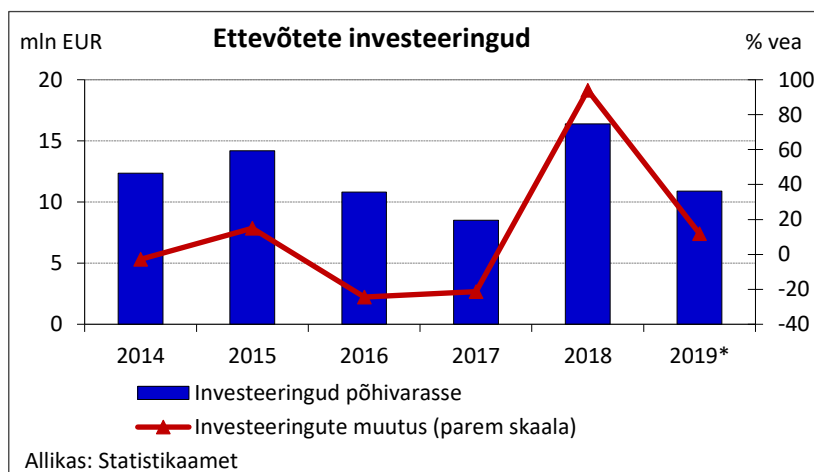
Töötajate arv püsis tekstiilitööstuses ka 2019. aastal languses. Eelnenud aasta kiire palgakasv ei jätkunud ning aastaga suurenes sektoris palk 5%, mida on oluliselt vähem Eesti keskmisest. Tööjõukulude kasv koos kasumi enam kui kolmandiku suuruse vähenemisega tõi kaasa tootlikkuse languse. Seejuures oli sektori kasum viimase kümnendi kõige madalam.

Palgakasv aeglustus ning sektori kasum kukkus enam kui kolmandiku võrra.

Investeeringute kohta on tekstiilitööstuses kiirstatistika järgi raske hinnangut anda, sest lõplik number on tihti oluliselt erinev esialgsest. Kuna sektor on väike, võib juba mõni üksik investeering mahtusid mõjutada. 2019. aastal investeeriti kõige enam masinatesse seadmetesse, kus mahud suurenesid aastaga veerandi võrra.

Pooled tekstiilitööstusettevõtted plaanisid töötajate arvu vähendada.

Tekstiilitööstusettevõtete üldhinnang oli 2020. aasta kevadel üllatuslikult parem kui aasta varem samal ajal. Sellegi poolest pooled plaanisid vastanud ettevõtted töötajate arvu vähendada. Kahel kolmandikul vastanutest oli eksporttelli musi vähem kui tavaliselt.

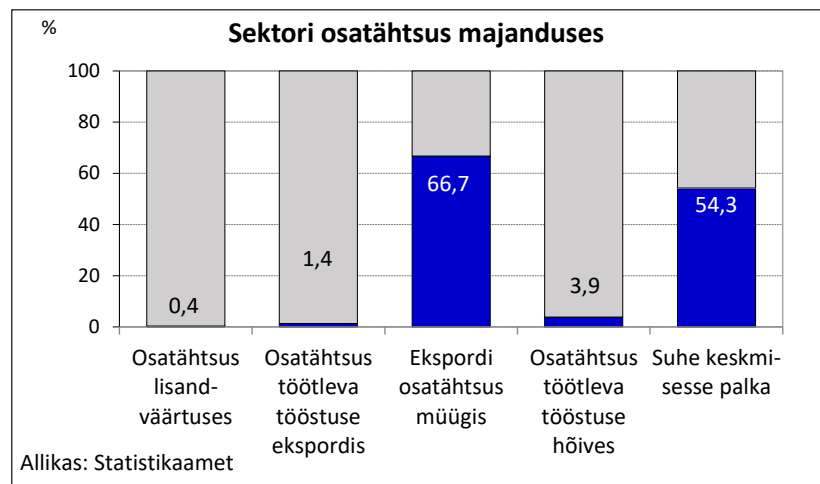
Rõivatootmine

Rõivatööstuses tegutseb Eestis üle 500 ettevõtte ja see sektor pakub tööd enam kui 5000 inimesele. Viimasel kümnendil on allhanketööd liikunud Eestist välja ning sektori mahud kokku tõmbunud.

Suuremad rõivatööstuse ettevõtted on hõivatute arvu järgi töörõivaste tootjad AS Triest-Val ja AS Svarmil Ida-Virumaal, ülerõivaste tootjad AS Protex Balti, Nurme Production OÜ, lasterõivaste tootja OÜ Lenne ja alusrõivaste tootja Miss Mary Production OÜ Tallinnas

Eesti rõivatööstuses jätkuvad järgmistel aastatel juba varem alanud muutused. 2019. aastal lõppes üks etapp Eesti õmblustööstuses ja oma tootmise sulges Baltika. Selline tendents on paratamatu, kui meie tööjõukulud jätkavad nii kiiret tõusu kui seni. Tulevikus jääb Eestisse alles rohkem spetsialiseerunud ja kallimatele toodetele orienteeritud tootmine.

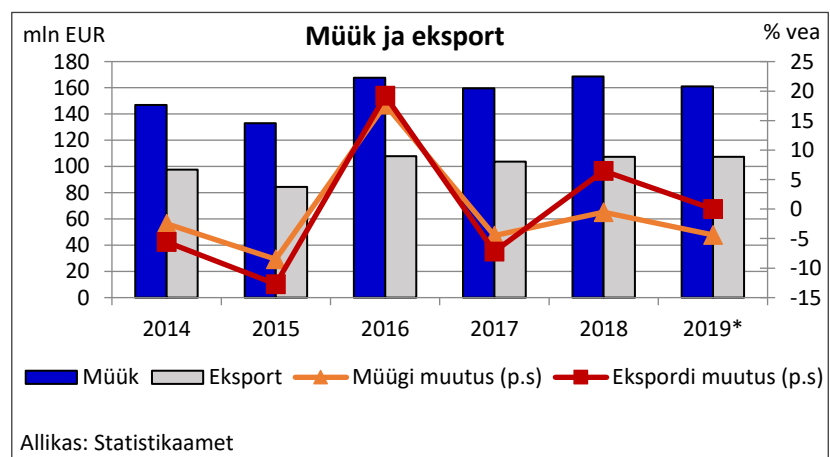
2019. aasta oli rõivatööstuse jaoks teine langusaasta järjest. Kodumaine müük kukkus ja eksport jäi aasta varasemaga samale tasemele.

Baltika ja Sangar lõpetasid 2019. aastal Eestis tootmise.

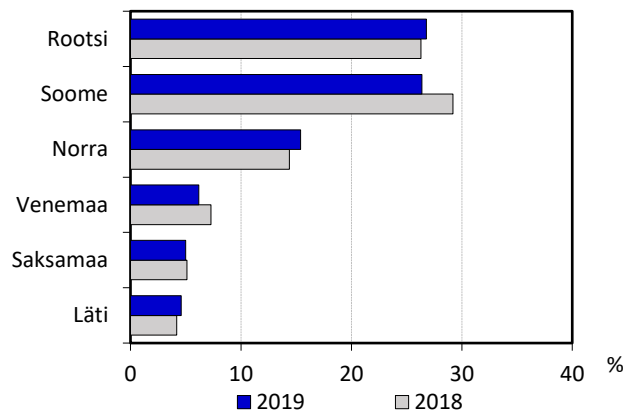
Rõivatööstuses toimus 2019. aastal mitu raputavat sündmust. Baltika ja Sangar lõpetasid Eestis tootmise ning koondasid personali. Neist viimane viis oma tootmise Ukrainasse, kus keskmine palk on Eestist neli kuni viis korda madalam, andes olulise kokkuhoiu tööjõukuludelt.

Kuigi trend on kahanev moodustab, eksport siiski kaks kolmandikku Eesti rõivatööstuse müügist. Nüüd kui kaks olulist tootjat on oma tootmise lõpetanud, on ka edaspidi oodata ekspordi vähenemist. Kuuest suurimast sihtturust vähenes 2019. aastal müük viiel. Vaid Norra suunal suurenes müük 300 tuhande euro võrra. Olulisemateks mõjutajateks olid Soome ja Venemaa turud, kus langus oli vastavalt 14% ja 19%. Kaubagrupidest vähenes Soome suunal meeste rõivaste müük ja Venemaal naiste rõivaste müük. Norra kasv tuli peamiselt erinevate pesutoodete segmendist.

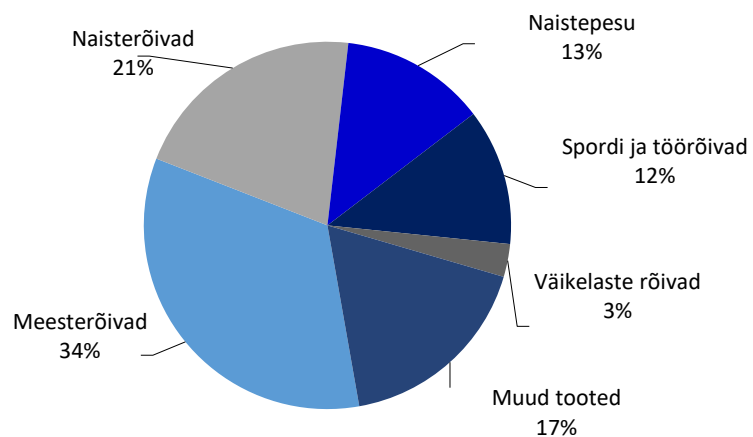
Kuuest suurimast sihtturust vähenes 2019. aastal müük viiel.

Ekspordi jaotus peamiste sihtriikide lõikes

Allikas: Statistikaamet

Peamised ekspordi kaubagrupid

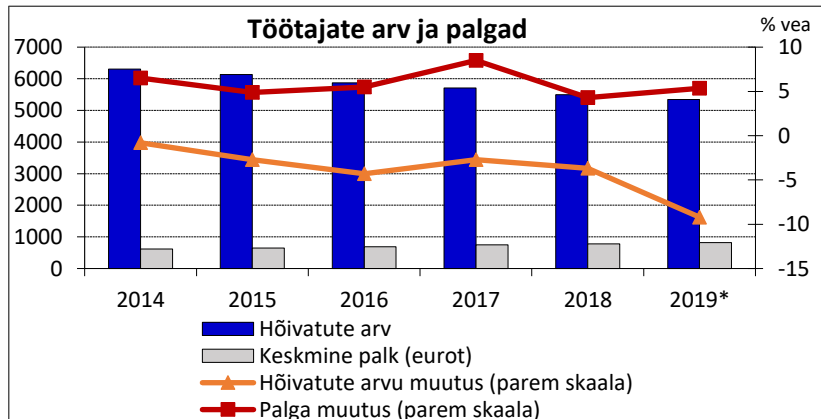
Allikas: Statistikaamet

Järgnevatel aastatel on oodata tootmise spetsialiseerumise jätkumist.

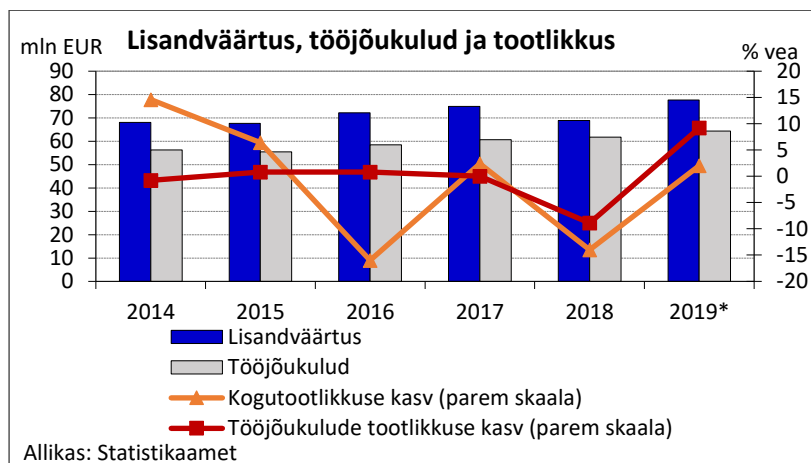
Rõivatööstuses kasvas 2019. aastal palk teist aastat järjest aeglasemalt kui Eestis keskmiselt, mistõttu mahajäämus keskmisest palgast jätkas suurenemist. Kokku ulatus sektori keskmine brutokuupalk 817 euroni, mis ületab miinimumpalka vaid 277 euro võrra. Kesine palk ei meelita sektorisse inimesi ning konkurentsivõimeline tootmine on üha keerulisem. Kuigi aasta jooksul tuli mitmeid negatiivseid uudiseid, olid majandusnäitajad pigem positiivsed. Kogukasum suurenes ligi kaks korda ning lisandväärtus ligi kümnendiku võrra.

Kuigi tootmist tõmmati koomale, sektori kogukasum tõusis.

Töötajate arv ja palgad

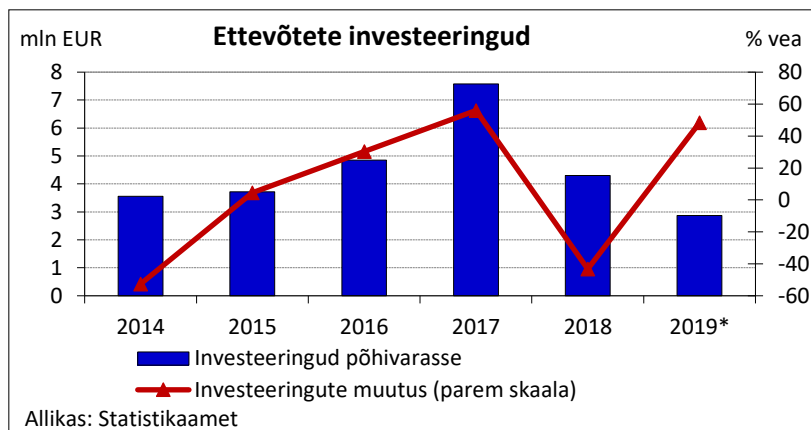

Allikas: Statistikaamet

40% ettevõtetest plaanis 2020. aasta kevadel töötajate arvu vähendada.

Investeeringud põhivarasse kasvasid rõivatööstuses esialgsel andmetel aastaga ligi 50%. Samas on antud sektoris investeeringute kogumaht väike ning kiirstatistikat korrigeeritakse tavaliselt suures ulatuses, mistõttu võivad 2019. aasta andmed veel olulisel määral muutuda.

Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitletud rõivatööstuse ettevõtete hinnangud olid 2020. aasta kevadel lähituleviku suhtes eriti negatiivsed. Kõik vastanutest ütlesid, et nende toodangumaht on vähenenud ja 40% plaanis töötajate arvu vähendada. Kuna rõivapoed olid viiruse leviku ajal suuresti kinni, siis see mõjutas ka sektori käekäiku. Kuigi suurenes *online* müük, siis see ei kompenseerinud tavapoodide käivet. Tõenäoliselt tellisid eestlased rohkem rõivaid välismaistest poodidest ja välismaiste tootjate kaupa. Kuigi sektoril läks juba 2019. aastal kehvasti, siis 2020. aastal langus süvenes ja tõenäoliselt ettevõtete arv väheneb.

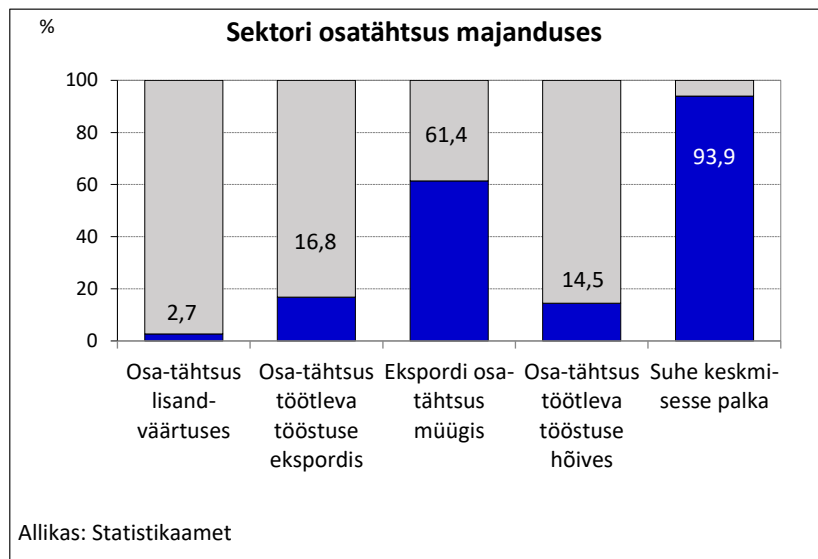
Puidutöötlemine

Üle poole Eesti pindalast on kaetud metsaga, mistõttu on meil metsa ja puidutööstuse arenguks head eeldused. Kokku annab puidutööstus Eestis tööd 18 000 inimesele 1000 ettevõttes. Sektor loob aastas enam kui miljardi euro eest eksporti ning aitab hoida Eesti jooksevkontot positiivsesena.

Puidutööstuse toodete valik on lai, alustades saematerjali tootmisest ja töötlemisest ning lõpetades puitmajade, -akende ja -uste valmistamisega. Rohkem hõivatuid on puidust uksi ja aknaid tootvas Jeld-Wen Eesti ASis, sae- ja höövelmaterjali ning liimpuittalasid tootvas Stora Enso Eesti ASis ning parketti, pakendeid ja kaablitrumeid tootvas ASis Technomar & Adrem. Teiste suurte ettevõtetena võib veel nimetada ASI Viljandi Aken ja Uks, kes toodab puidust uksi, aknaid, aknalauke ja nende raame, ning tootmisega tegeleva ning spooni- ja vineeritootjad UPM-Kymmene Otepää OÜ ja OÜ Balti Spoon. Puitlaastplaati toodab AS Repo Vabrikud ja puitkiudplaati Nordic Fibreboard AS. Üheks suuremaks saetööstuseks on tõusnud Thermory AS. Käibe poolest võib veel esile tuua Võrumaal saematerjali tootva ASI Toftan ja aiamaaju tootvad AS Palmako ja OÜ Harmet.

Puidutööstus on viimastel aastatel kiirelt arenenud. Koos kaasatud välisinvesteeringutega on tulnud Eestisse ka teadmisi ning tihti ei jää Eesti tootmisüksuste lisandväärtus hõivatute kohta enam maha Soomest ja Rootsi.

2019. aastal jäi esialgsel andmetel puidutööstuse müük üle pika aja miinusesse ja seda siseturu nõrkuse tõttu.

Suurenenud puidupakkumine tõi kaasa materjali hinna languse ning lubas tootjatel vähendada ka väljamüüdava kauba hinda.

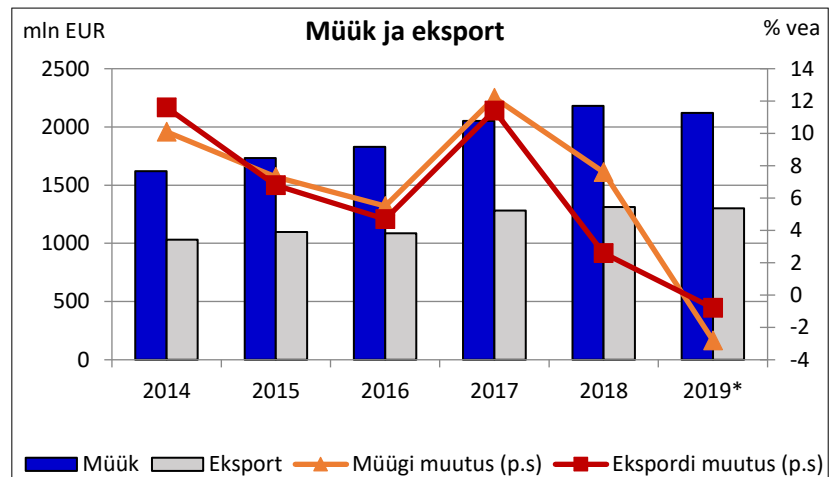
2019. aastal peatus eelnevate aastate puidu hinnatõus ja asendus aasta teises pooles langusega. Kesk-Euroopa üraski kahjustatud puit lõi mitmes segmendis hinnad alla ning mõjutas ka Eesti hindu. Samuti hakkas nõrgenema nõudlus. Suurema kukumise tegid läbi paberipuu segmendid, aga RMK vahelaos kukkus ka kuusepalgi hind 7%. Kokku tõi see endaga kaasa tootjahindade 0,2%lise languse. Madalamad hinnad viisid ka väiksema raie mahuni, mis kahanes esialgsel andmetel aastaga 1,4 mln tihumeetri võrra.

Eesti puidutööstusele on kogu aeg olnud olulisel kohal eksport, mis moodustab ligi kaks kolmandikku müügist, ulatudes 1,6 mld euroni. Peamisteks ekspordipartneriteks olid 2019. aastal Rootsi, Norra ja Soome, kuhu läks ligi 40%. Esikolmiku selja taha jäi napilt Taani, kuhu müük kasvas aastaga 26%. Seejuures oli ka müügikasv suurimate partnerite juures arvestatav. Soome suunal kasvas eksport 20% ja Rootsi 3%. Norra suund jäi 2% miinusesse. Nii Rootsi kui Norra valuutat jätkasid 2019. aastal langust euro suhtes ja see tegi Eesti kauba seasel turul kallimaks. Soome suunalisest kasvust enamus tuli teist aastat järjest puitmajade segmendist, mida müüdi 25% rohkem kui aasta varem ehk 46 mln euro eest. Suurtest turgudest näitas nõrkust Suurbritannia, kus eksport kukkus 18%. Naela nõrkus koos brexist

tuleneva ebakindlusega võib sealset müüki mõjutada veel ka edaspidi. Aasia suuna tulemused oli riigiti erinevad. Hiina eksport kasvas 10%, kuid Korea suund vähenes samas suurusjärgus. Jaapani turg oli stabiilne. Samal ajal kasvatas liimpuidu müük Ameerika Ühendriikide suunalist eksporti 42% 44 miljoni euroni.

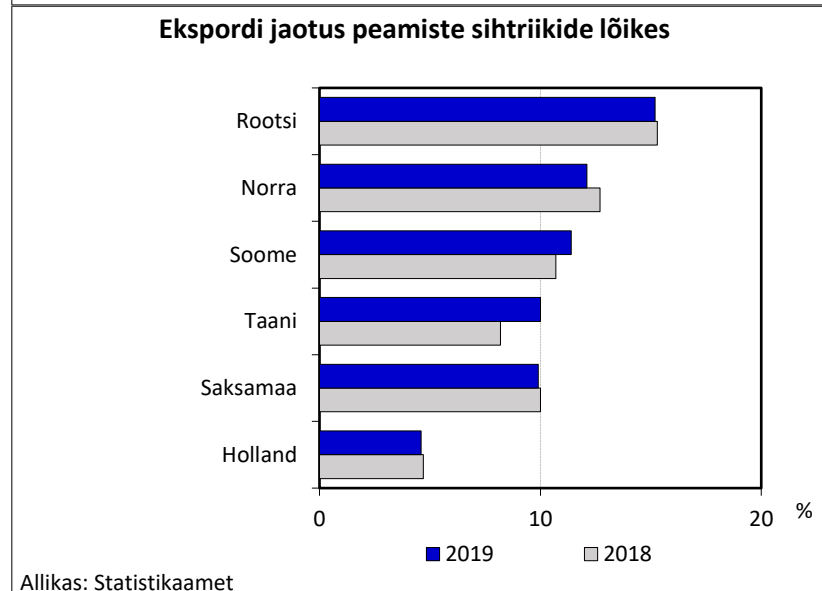
Suurematest kaubagrupidest jätkas jõudsat kasvu vineeri müük, mis suurenes aastaga 26% 100 mln euroni. Seni kiirelt kasvanud puitmajade müük suurenes samuti mõne protsendi võrra. Antud kaubagrupi peamine sihtturg Norra vähenes 4,5%. Ilmselt vähendas nõudlus nii Norra krooni liikumine kui ka madalast naftahinnast tingitud ebakindlus Norra majanduses. Endiselt läks hästi pelletite müük, mille eksport kasvas aastaga 6% 163 mln euroni.

Eesti puidutööstuse jaoks on kogu aeg olulisel kohal olnud eksport, mis moodustab ligi kaks kolmandikku müügist.

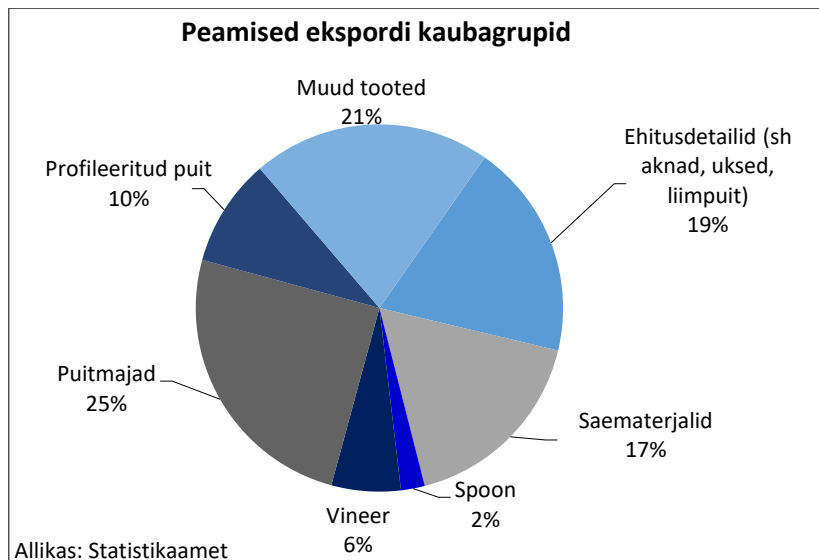

Allikas: Statistikaamet

Eksporti vedasid vineer ja puitmajad.

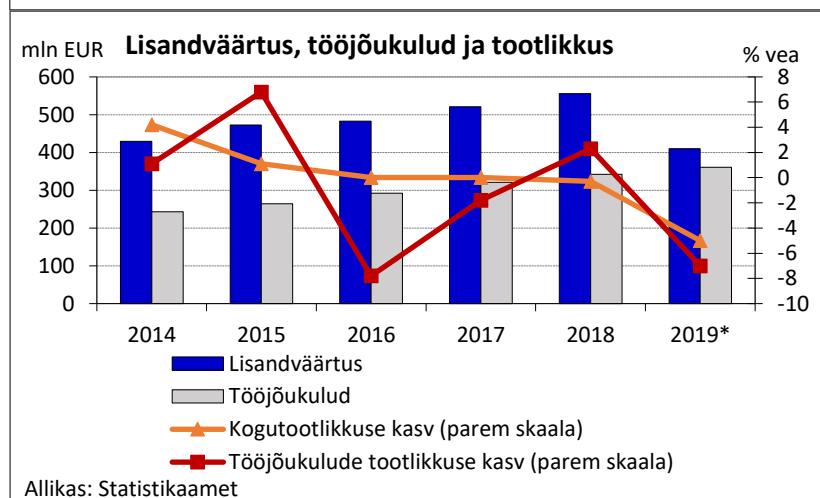
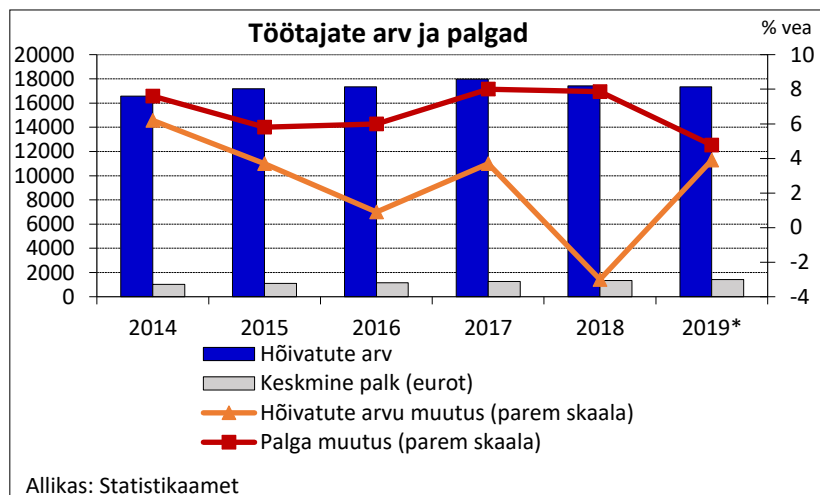

Allikas: Statistikaamet

2019. aastal kasvasid palgad puidutööstuses aasta varasemast aeglasemalt ning sektori keskmine jäi veidi rohkem maha Eesti keskmisest. Esialgsel andmetel suurenes hõivatute arv sektoris mõne protsendi võrra, kuid lisandväärtus kahanes. See tähendas, et tootlikkus hõivatu kohta vähenes samuti. Samas on sektori näitajaid hiljem lõplike andmete saabumisel oluliselt korrigeeritud.

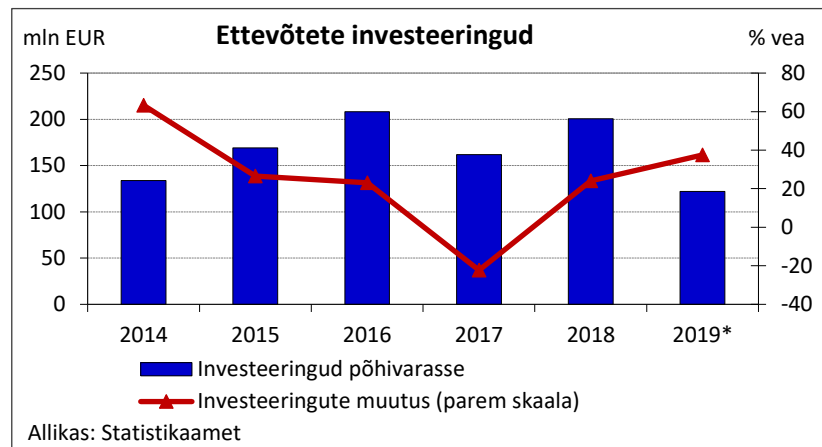
Suurem automatiseerimine aitaks piirata tööjõukulude kasvu ja suurendaks tootlikkust.

Puidu pakkumise kasv alandaks tooraine hindu ja suurendaks piirkonna ettevõtete konkurentsivõimet.

Esialgsel andmetel kasvasid puidutööstuse investeeringud 2019. aastal 38% võrra. Samas on antud sektoris lõplike andmete saabumisel mitmel juhul investeeringute mahte oluliselt korrigeeritud, mistõttu võivad lõplikud andmed siintoodutest oluliselt erineda. Näiteks 2018. aasta investeeringute

lõplik summa oli esialgsest üle kahe korra suurem. Esialgsetel andmetel kasvasid investeeringud masinatesse ja seadmetesse 48% ning arvutisüsteemidesse lausa 1,5 korda. Järgnevatel aastatel sõltub investeerimisaktiivsus kriisi arengutest ja turu taastumisest. Võimalik, et mõned laienemisplaanid pannakse mõneks ajaks riulile.

Eesti Konjunkturiinstituudi küsitletud ettevõtjate ootused olid 2020. aasta kevadel võrreldes aasta varasemaga mõnevõrra tagasihoidlikumad. 59% küsitletud ettevõtetest olid tellimused allpool tavapärast taset. Samuti ei oodanud ükski ettevõtte toodangu müügihinna tõusu. Põhilise toodangu kasvu piirava tegurina toodi välja nõudluse puudus. Kuigi tööstusettevõtteid puudutasid kriisipiirangud esialgu vähe, siis pikaajaliselt võib ikkagi mõju nõudlusele olla märkimisväärne.

Paberimassi, paberi ja pabertoodete tootmine

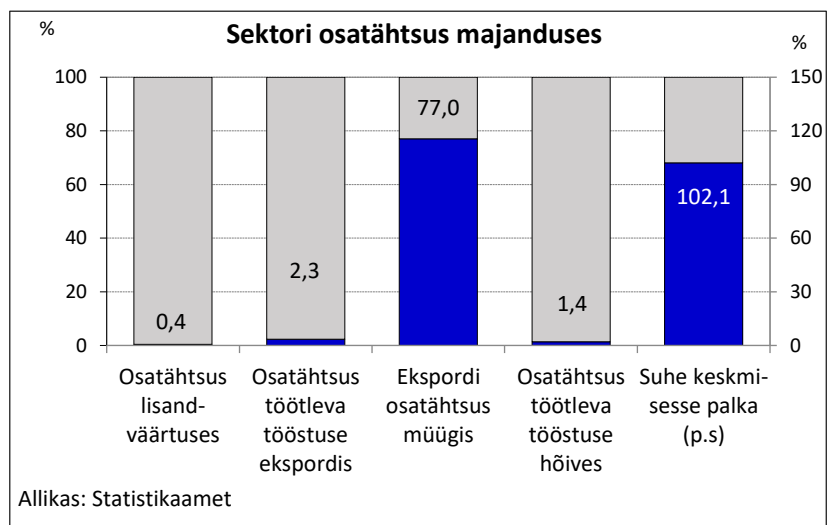
Paberitööstus on Eesti majanduses pikkade traditsioonidega ja suhteliselt tugevasti koondunud tööstusharu. Eestis on üle 60 paberi, tselluloosi või paberist toodete tootmisega tegeleva ettevõtte, mis annavad tööd umbes 1300 inimesele. Selles sektoris ületavad palk ja lisandväärtus Eesti keskmist.

Sektori suurimad on kaks ettevõtet: haavapuitmassi tootja AS Estonian Cell ja veidi väiksema käibega paberi- ja papitootja Horizon Tselluloosi ja Paberi AS. Kokku annavad nad üle kahe kolmandiku sektori müügitulust. Vanapaberi ümbertöötamisega tegeleb AS Röpina Paberivabrik. Suurim paberist kirjatavete tootja on Victor Stationery OÜ. Kokku on sektoris 9 ettevõtet, mille käive ületab 10 mln eurot. Neist neli tegeleb papist taara tootmisega. Hetkel on Eesti jaoks suurim küsimus, et kas ja millal hakatakse tegelema puidu keemilise töötlemisega, mis võimaldaks vähendada töötlemata puidu väljavedu.

2019. aasta oli paberitööstuse jaoks keeruline. Puitmassi hind maailmaturul kukkus ning see vähendas ka Eesti tootjate müüki.

Odavnev puitmass vähendas ka Eesti ettevõtete müüki.

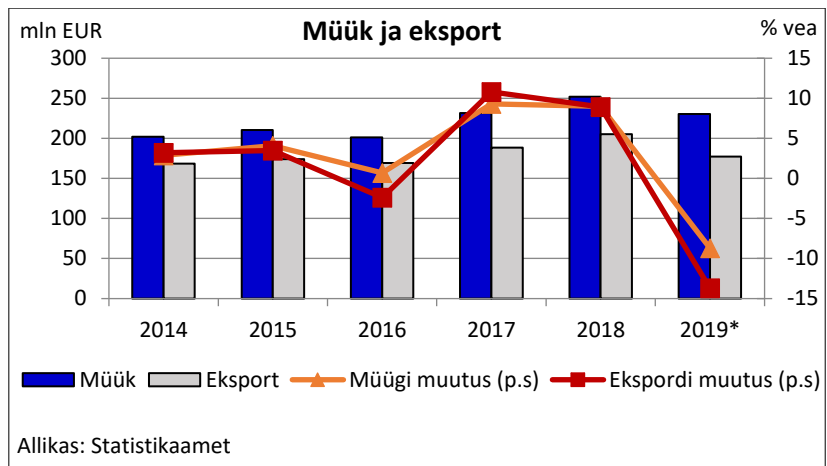
Online kaubanduse kasv võib ka tulevikus tekitada suurema turu Eestis toodetavale pakkepaberile.

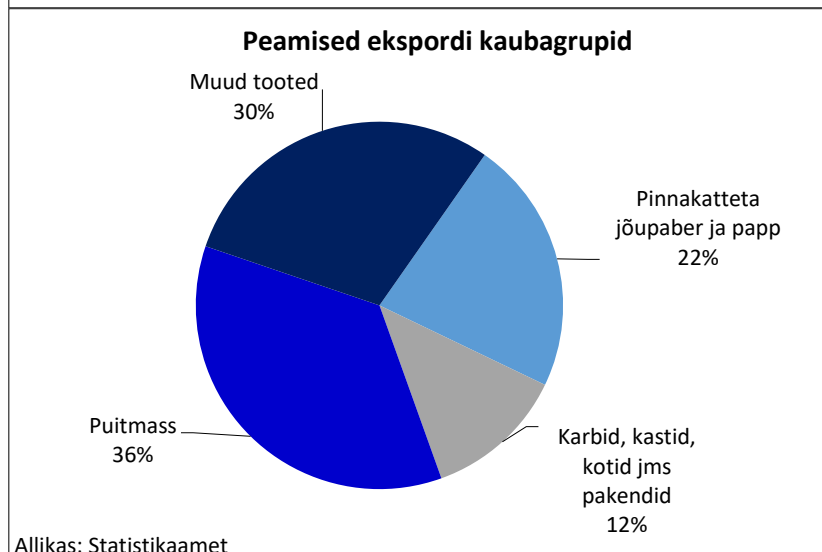
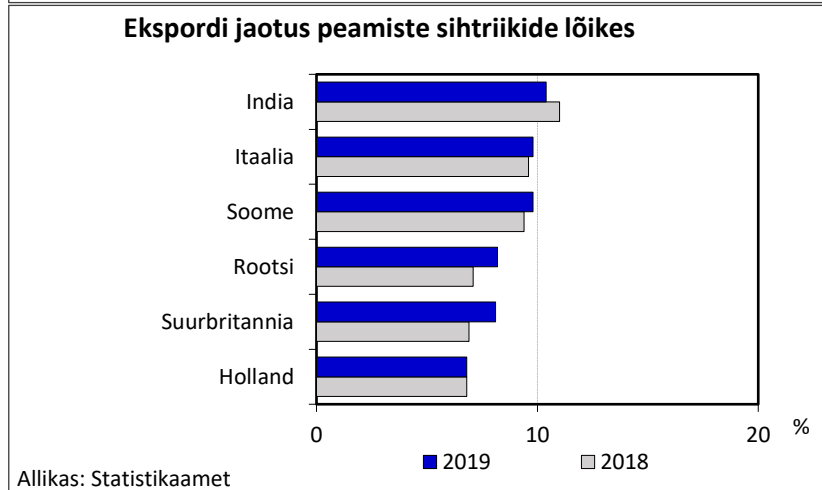
2019. aasta oli paberitööstusele raske. Mõlemad sektori suurimad ettevõtted kaotasid käivet ning ekspordit. Nõudlus nende toodangule maailmaturul oli pigem nõrk ning müügihinnad madalad. Kuigi pandeemia suurendas *online* müüki, ei olnud see ilmselt piisav, et mujal tekkinud puudujääke katta, mistõttu võib ka 2020. aasta sektori jaoks keeruliseks osutuda.

Viimastel aastatel on mõlemad sektori suurimad ettevõtted viinud ellu mahukaid investimisprogramme ja hakanud kasutama rohkem taastuvenergiat. 2019. aasta keskel avas Estonian Cell 20 mln eurot maksma läinud aeroobse reovee puhastuskompleksi, mis tagab puhtama heitvee ja vähendab energiakulu. Investeeringu tegemisele andis tuge veidi varem kehtima hakanud energiantensiivsete ettevõtete aktsiisioodustus, mis tõi alla energia hinna ja suurendas ettevõtte konkurentsivõimet.

Paberitööstuse toodangust läks 77% ekspordiks, mis oli viimaste aastate madalaim tase. Suuremad ekspordi sihtriigid tulenevad paljuski Estonian Celli ja Horizonsi tegutsemisest, kuna ettevõtete ekspordit moodustab üle kahe kolmandiku kogu haru ekspordist. Suurima ekspordipartnerina püsis 2019. aastal India, kuhu läks 10% kogu sektori ekspordist. Samas langes ekspordit Indiasse aastaga 19%. Suure languse tegid läbi ka teised suured turud – müük Itaaliasse kahanes 12% ja Soome 10%. Suurem kasv oli Türgi ja Hiina suunal, kus mahud suurenesid enam kui 4 korda, aga üldmahud on seal siiski veel tagasihoidlikud. Kui puitmassi maailmaturuhinnad taastuvad, on oodata ka sektori ekspordit kasvu. Kokku vähenes aastaga puitmassi ekspordit rahalises vääringus 18% ja jõupaberi ekspordit 26%.

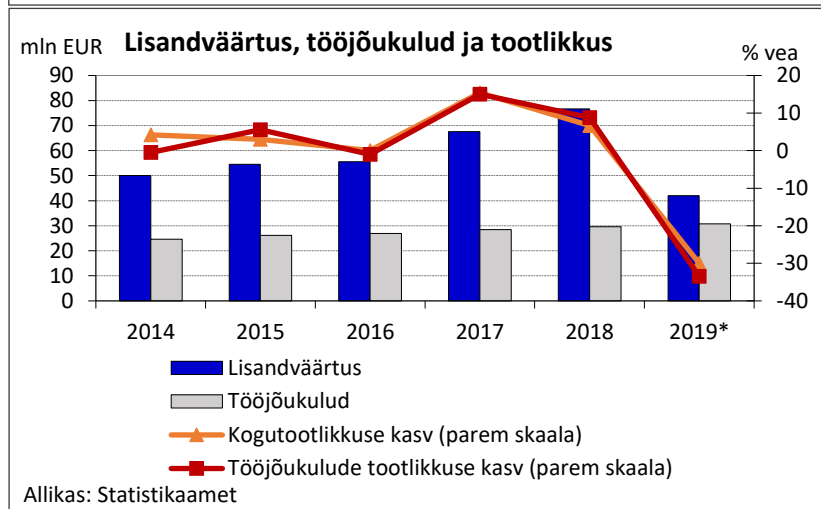
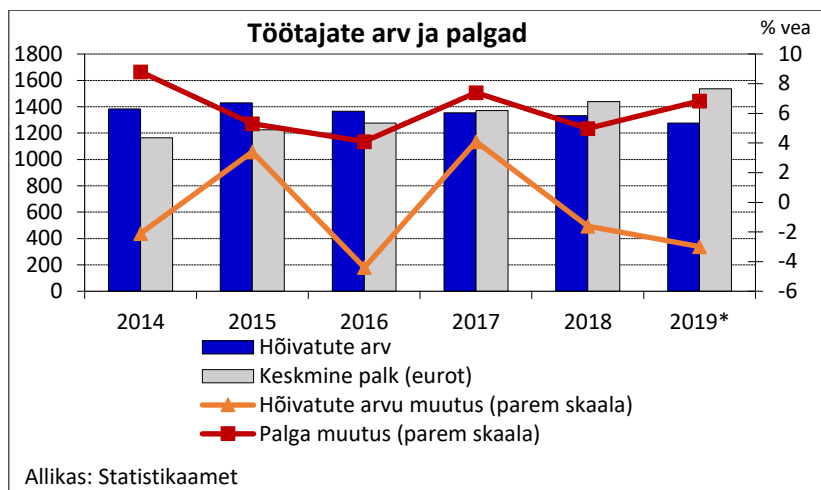

Eksport kahanes kõigi kolme suurima sihtriigi lõikes.

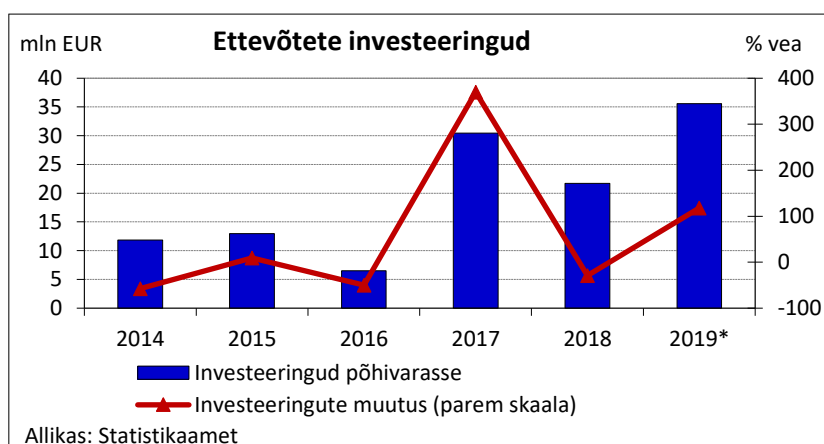
2019. aastal kasvasid palgad paberitööstuses Eesti keskmisest aeglasemalt, kuid sektor säilitas Eesti keskmisest mõnevõrra kõrgema palgataseme. Samas on vahe Eesti keskmisega kogu aeg vähenenud. Sektori suurimates ja kõrgelt automatiseeritud tehastes on töötajate hulk väike ning hoolimata nende kõrgest palgast ei oma see sektori keskmisele märgatavat mõju. Hõivatute arv kahanes sektoris ettevõtlusstatistika järgi esialgsel andmetel 3%. Samas on sektori hõive statistika väga volatiilne tulenevalt väikesest ettevõtete arvust. Sektori efektiivsusnäitajad kukkusid tugevasti. Kogukasum vähenes 64% ning puhas lisandväärtus 31%. Tööjõukulud kasvasid kokku 4%. Kuigi tulemused ei olnud head, pidi töötajate hoidmiseks palku tõstma, kuna teistes sektorites toimus kiire palgatõus.

Varasemalt Eesti keskmist oluliselt ületanud palk hakkab teiste sektoritega võrdsustuma.

Sektori efektiivsusnäitajad kukkusid tugevasti.

Paberitööstuse investeeringud sõltuvad suuresti kahe sektori suurima ettevõtte tegevusest. Seetõttu võib mõni üksik suurem investeering üldnumbreid oluliselt mõjutada. Samuti mõjutab infot andmete laekumise aeg. Esialgsel andmetel olid 2019. aastal sektori investeeringud aasta varasemast veidi enam kui kaks korda suuremad. Selle taga olid peamiselt masinad ja seadmed, kuhu investeeriti 82% rohkem kui aasta varem.

Kuigi sektori näitajad halvenesid, tehti mitmed juba varem otsustatud investeeringud.

2020. aasta kevadel olid Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitlused paberitööstuse ettevõtteid tuleviku suhtes sarnaselt meelestatud kui aasta varem. Viiendikul vastanud ettevõtetest oli eksporttellimusi vähem kui tavaliselt, kuid töötajate arvu ei plaaninud keegi vähendada. Võimalik, et antud kriis avab uued võimalused sektori ettevõttele, kuna *online* kaubandus suurenes ning nõudlus pakkepaberi järgi on kasvamas.

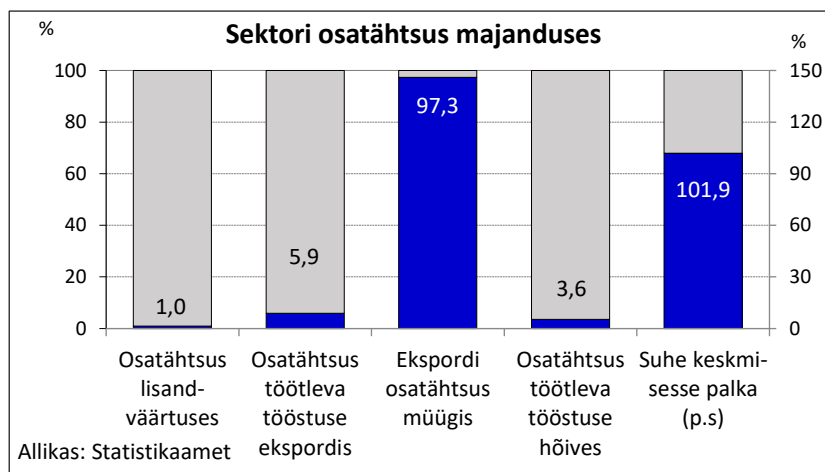
Keemiatööstus

Eesti keemiatööstuse ainulaadne osa on põlevkivil põhinev tööstus, ehkki suurema osa sektorist moodustavad siiski teised allharud, näiteks ehitus- või tarbekeemiatööstus. Kõige väiksem allharu (mõnesaja töötajaga) on farmaatsiatööstus. Keemiatööstus on kapitalimahukas tegevusala, tootmismahu kasv pole kaasa toonud töökohtade arvu olulist suurenemist. Tootlikkuse kasvule vaatamata on mahajäämus arenenud riikidest siiski veel märkimisväärne.

Eestis tegutseb üle saja keemiatööstusettevõtte. Keemiatööstusest umbes pool asub Ida-Virumaal, kolmandik töötajaid töötab Tallinnas ja Harjumaal. Suurimad keemiatööstusettevõtted on VKG Oil AS ja KKT Oil OÜ (põlevkiviõli tootmine, õlitootmisega tegeleb energiatootmise kõrval ka Enefit Energiatootmine AS), Akzo Nobel Baltics AS, AS Tikkurila ja AS Eskaro (värvid ja lakid), NPM Silmet OÜ (haruldased metallid), OÜ Eurobio Lab (kosmeetikatarvete tootmine), AS Novotrade Invest (naftasaaduste ümbertöötamine), OÜ Krimelte ja Henkel Balti Operations OÜ (montaaživahud), Eastman Specialties OÜ (bensoehape, naatriumbensoaat, plastifikaatorid), Orica Eesti OÜ (lõhkeaine), Takeda Pharma AS (ravimid) ja Interchemie Werken De Adelaar Eesti AS (veterinaarravimid ja -tooted).

Suured investeeringud õlitööstusesse võimaldavad luua uusi töökohti, kuid tööstusharu sõltub väga palju nafta maailmaturuhindadest ja kliimapolitikast ning seetõttu on raske hinnata, kas uute õlitehaste ja rafineerimistehase ehitamise plaanid täituvad või mitte. Sektoris tervikuna lähiaastatel suurt hõive kasvu oodata pole. Tootmismahude kasv tugineb ka tulevikus pigem tootlikkuse suurendamisele. Vajadus efektiivsuse tõstmiseks tuleneb tootmissisendite kallinemisest, samuti mõjutab keemiatööstust paljuski keskkonnanahoiuga seotud kulutuste kasv.

Keemiatööstuses² kasvas tootmine õlitööstuses ja farmaatsiatööstuses, kuid finantstulemused olid üsna tagasihoidlikud kõigis keemiatööstuse allharudes. Hõivatute arv püsis paigal, lisandväärtus ei suurenenud. Koroonaviiruse levikul kasvas nõudlus puhastus- ja desinfitseerimisvahendite järele, samas kütuste, sh põlevkiviõli tarbimine vähenes.

Keemiatööstuses tervikuna kasvas tootmismahut 2019. aastal mõne protsendi võrra, kuid arengud allharude lõikes olid erinevad.

Keemiatööstuses tervikuna kasvas tootmismahut 2019. aastal mõne protsendi võrra, kuid arengud allharude lõikes olid erinevad. Kui nii õlitööstuses kui ka farmaatsiatööstuses toodeti ligi viiendiku võrra rohkem toodangut kui eelneval aastal, siis keemiatoodete tootmine jäi mõne protsendiga miinusesse. Samas jäid ka kasvavates valdkondades ettevõtete majandusnäitajad üsna kesiseks.

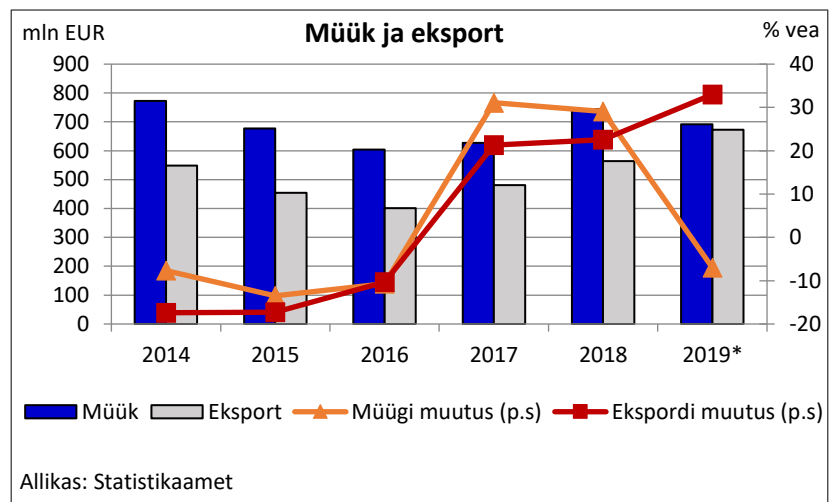
Kuigi kütteõli tootmine jõudis rekordilise mahuni, siis tööstustoodangu müügiindeks oli sellele vaatamata väiksem kui aasta varem. Tootmine ja müük ei lange alati ajaliselt kokku, samuti kasutatakse hindade fikseerimisest, et tasakaalustada kütuse maailmaturu hinna kõikumise mõjusid. Samas ettevõtete kogu müügitulu tõusis viiendiku võrra. 2019. aastal keskmisena oli naftatoodete ekspordihind peaaegu sama kõrge kui aasta varem, kuid kuude lõikes ulatusid muutused võrreldes eelmise aastaga 15% ühes ja teises suunas. Keemiatoodete tootjahinnad aastaga

² Antud sektori all käsitatakse lisaks kemikaalide ja keemiatoodete tootmisele (EMTAK 20) ka kütteõlide tootmist (EMTAK 19) ning põhifarmaatsiatoodete ja ravimpreparaatide tootmist (EMTAK 21).

oluliselt ei muutunud, mistõttu tootmise langus peegeldus ka müügitulus. Farmaatsiatoodete müük suurenes võrreldes eelneva aastaga umbes 15%.

Keemiatööstuses tervikuna suurenes tugevasti eksport, siseturule müüdi vähem. Samas see kajastab eelkõige põlevkiviõli müügis toimunud muutusi, kus kodumaiste vahendajate asemel liigub toodang otse välisriikidele.

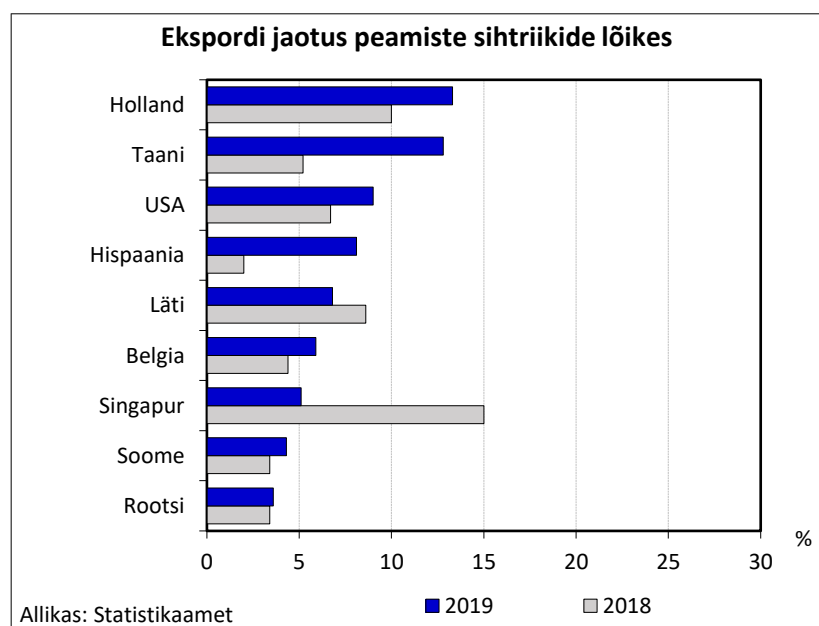
Keemiatööstuses tervikuna suurenes tugevasti eksport, siseturule müüdi vähem. Samas see kajastab eelkõige põlevkiviõli müügis toimunud muutusi, kus kodumaiste vahendajate asemel liigub toodang otse välisriikidele.

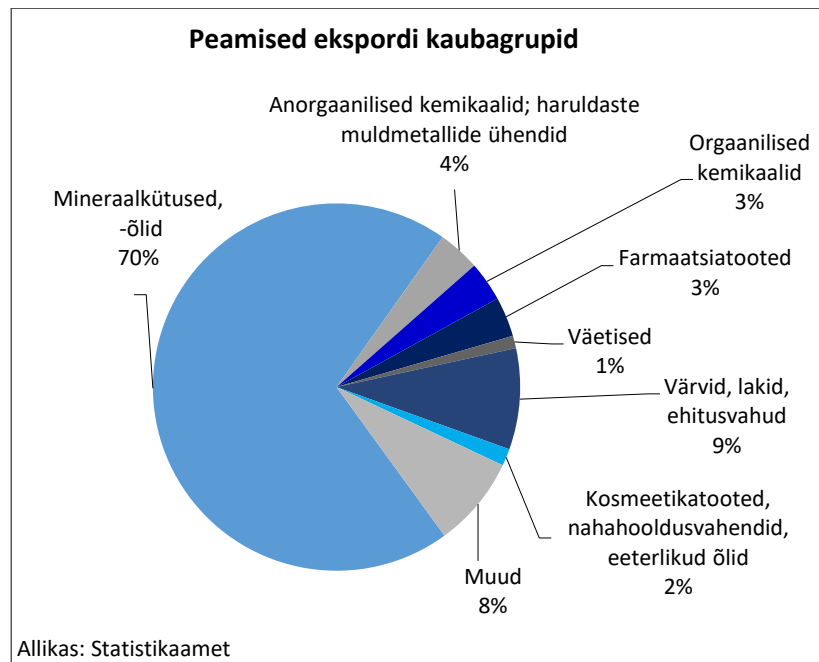

Eesti päritolu keemiatoodete eksport vähenes väliskaubanduse andmetel peamiselt erinevate naftatoodete müügi vähenemise tõttu. Siin kajastuvad ka kütuste töötlemise või segamisega seotud tooted, mille eksport aasta varem oluliselt kasvas. Samas ka põlevkiviõli eksport oli languses ning mitmed teisedki olulisemad eksporttooted – ehitusmastiksid, värvid ja lakid, muldmetallid, väetised, sünteeskuidudest lõng. Positiivselt poolelt saab aga välja tuua bensoehappe, pesemis- ja puhastusvahendid.

Naftatoodete ekspordi suur langus ning muutused tarneahelates mõjutasid oluliselt müüki riikide lõikes.

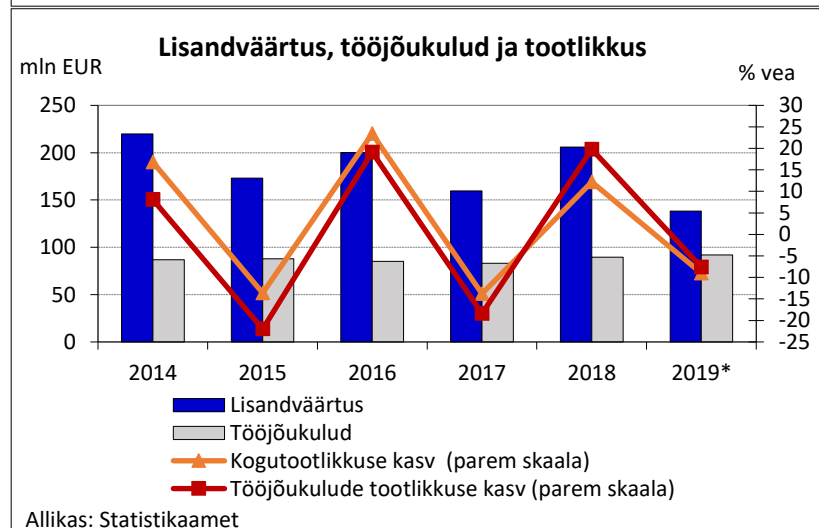
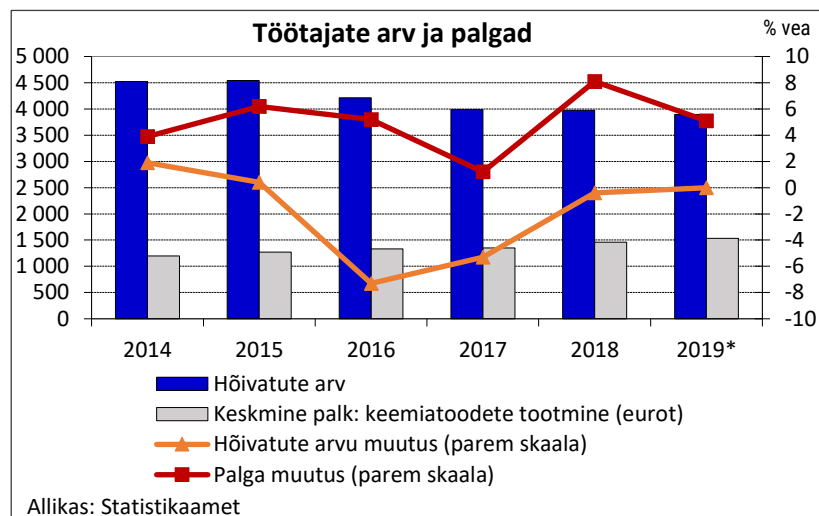
Naftatoodete ekspordi suur langus ning muutused tarneahelates mõjutasid oluliselt müüki riikide lõikes. Kui 2018. aastal kerkis peamiseks sihtriigiks Singapur, siis 2019. aastal kukkus naftatoodete müük sinna kordades. Eksport Lätti vähenes samuti õlide müügi languse tõttu. Teiste peamiste ekspordipartnerite puhul olid arengud positiivsemad, kuid ka seal mängisid peamist rolli erinevad kütused ja õlid. Müüki Taani ja Hispaaniasse toetas naftatoodete kõrval põlevkiviõli eksport.

Sektoris hõivatud töötajate arv püsis eelneva aasta tasemel. Allharude lõikes piirdusid muutused paari protsendiga. Keemiatoodete tootmises tõusid palgad aastaga keskmiselt 5% (50 ja enama töötajaga ettevõtetes), samas suurusjärgus kasvasid kogu keemiatööstuse tööjõukulud, kulud kokku veelgi enam. Esialgne statistika näitas, et kõigis keemiatööstuse harudes kas vähenes kasum või jäi eelmise aasta tasemele (keemiatoodete tootmises). Tootlikkuse näitajad olid kehvemad kui aasta varem.

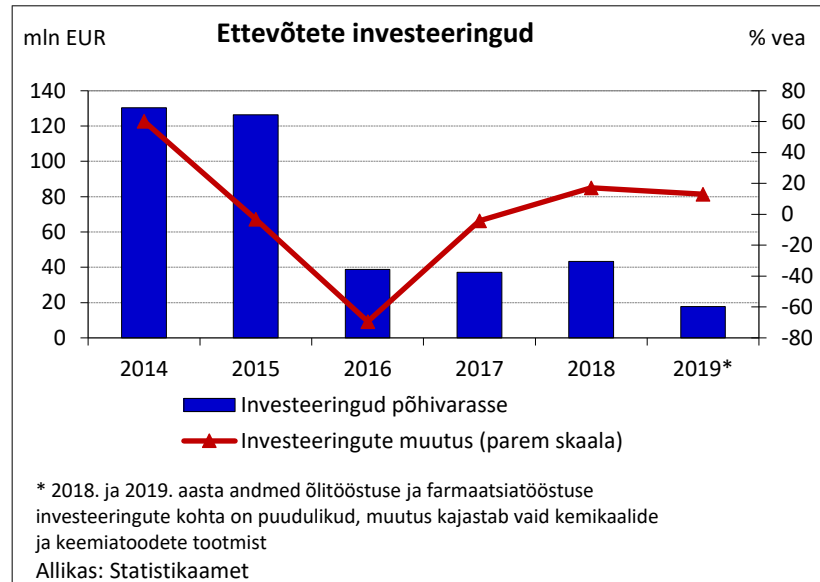
Esialgne statistika näitas, et kõigis keemiatööstuse harudes kas vähenes kasum või jäi eelmise aasta tasemele.

Keemiatoodete tootmise ettevõtted jätkasid aktiivset investeerimist.

Keemiatoodete tootmise ettevõtted jätkasid aktiivset investeerimist. Kiirstatistika põhjal kasvasid investeeringud 2019. aastal enam kui kümnendiku võrra. Teistes allharudes on esialgne statistika lünklik ning katab vaid väikese osa eeldatavast lõpliku näitaja väärtusest.

Keemiatoodete tootmises oli investeeringute kasvu taga masinate ja seadmete soetamine, mis moodustas üle 80% kapitalipaigutustest materiaaletesse põhivaradesse. Vähenesid aga ehitamine ja ehitiste rekonstrueerimine.

Erinevalt paljudest teistest valdkondadest hakkas tootmiskaht keemiatoodete tootmises märtsis ja aprillis kiiremini kasvama.

Sarnaselt töötleva tööstuse üldiste trendidega hakkas 2019. aasta keskspaigas halvenema keemiaettevõtete hinnang majandusolukorrale. Eesti Konjunktuuriinstituudi uuringu põhjal halvenesid eelkõige tootmiskahtu prognoosid. 2020. aasta alguses ettevõtete kindlustunne paranes ning ka tootmisstatistika näitas kasvu. Erinevalt paljudest teistest valdkondadest hakkas tootmiskaht keemiatoodete tootmises märtsis ja aprillis kiiremini kasvama, kuid selle taga ei pruukinud olla kõik valdkonnad. Koroonaviiruse levik suurendas nõudlust puhastus- ja desinfitseerimisvahendite järele. Ka farmaatsiatoodete tootmine sai kriisi ajal hoogu juurde. Teisalt põlevkiviõli tootmine vähenes, kuna transpordinõudluse drastiline langus vähendas vajadust kütuste järele ja tõi kaasa kütuste maailmaturu hinna suure languse. Ka terve aasta kujuneb tõenäoliselt (osale) keemiatoodete tootmisele ning ravimitööstusele edukamaks kui eelmine, samas õlitööstuses pole nõudluse ja hinnataseme kiiret taastumist loota.

Kummi- ja plasttoodete tootmine

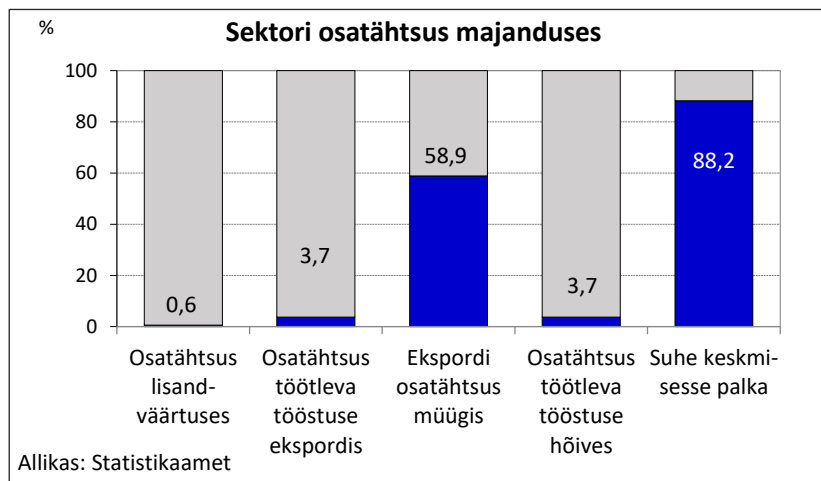
Kummi- ja plastitööstuse tooted on kasutusel paljudes valdkonnades, alates toiduainetööstusest (pakendid) ning lõpetades autotööstuse ja ehitusmaterjalitööstusega. Eesti kummi- ja plastitööstuse moodustavad umbes 200 peamiselt väikest ja keskmise suurusega ettevõtet. Suurimad ettevõtted on Pipelife Eesti AS (plasttorud), AS Estiko-Plastar (kile ja kilepakendid), OÜ Plasto Aknad.Uksed (plastaknad ja -uksed), Promens AS, Talent Plastics Tallinn AS (plasttooted autotööstusele), Plastone OÜ (plasttooted eri tööstusharudele), AS Reideni plaat (soojustusplaadid), OÜ Westaqua-Invest (veefiltrid), AS Dagoplast (kiletöötud), Greiner Packaging AS (plastpakendid), Cipax Eesti AS (plastmahutid), Trelleborg Industrial Products Estonia OÜ (kummi- ja metalldetailid auto- ja masinatööstusele), OÜ Merinvest (kummist o-rõngad, membraanid) ja AS Balteco (plastvannid ja valamarmorist valamud). Suuremad ettevõtted asuvad Tallinnas ja Harjumaal (ligi pool töötajaskonnast), Saaremaal ja Tartumaal (umbes 15% töötajatest), kuid üsna palju töötajaid on ka Ida-Virumaal ja Hiiumaal.

Hõivatute arv kummi- ja plastitööstuses tulevikus pigem väheneb. Tootmine muutub keerukamaks ning tööjõumahukamad ülesanded asendatakse masinatööga. Masstootmine on juba osaliselt Eestist välja liikunud, paremad väljavaated on eelkõige paindlikel ja väiksematele partiidele keskendunud ettevõtetel.

Kummi- ja plastitööstuses kasvas toodang ja müük 2019. aastal tagasihoidlikult. Hõivatute arv püsis paigal. Samas ettevõtted investeerisid tugevasti. Ettevõtjate hinnangud tulevikuväljavaadetele olid üsna negatiivsed ka 2020. aasta alguses, samas tootmises see veel ei kajastunud.

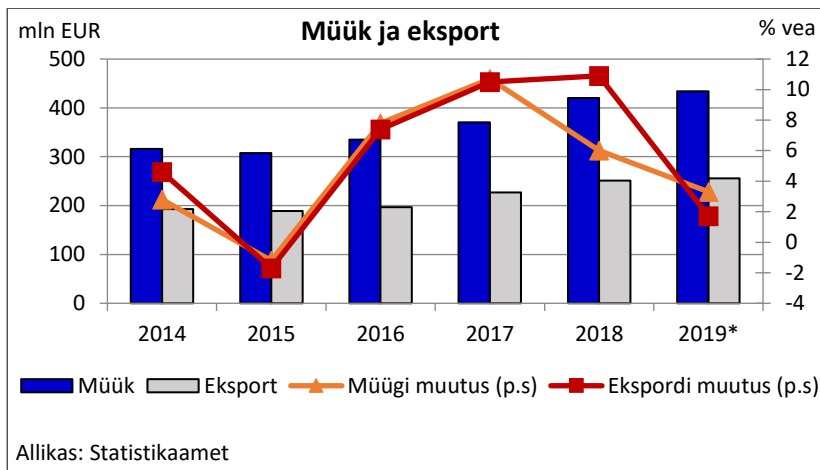
Kummi- ja plastitööstuses toodeti 2019. aastal paar protsenti rohkem toodangut kui aasta varem.

Müük kasvas veidi kiiremini, seda peamiselt siseturu toel.

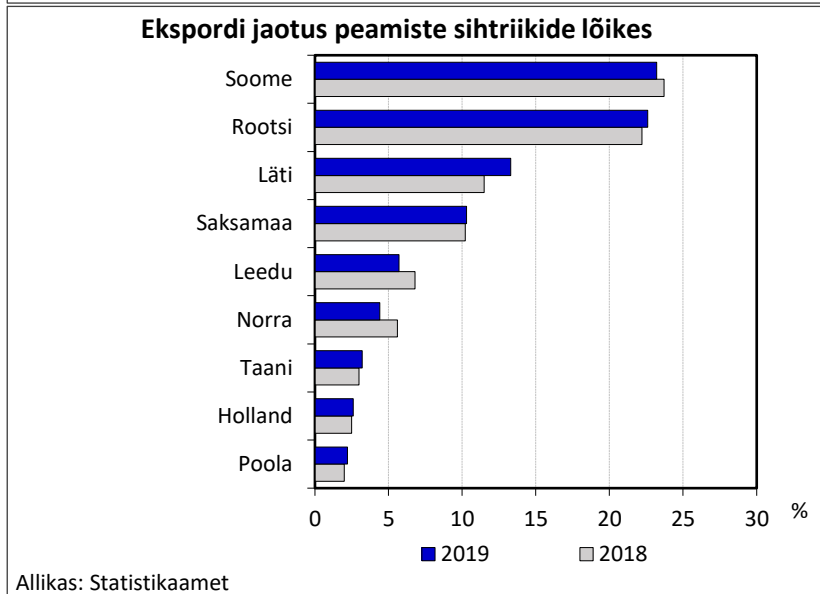

Kummi- ja plastitööstuses toodeti 2019. aastal paar protsenti rohkem toodangut kui aasta varem. Müük kasvas veidi kiiremini, seda peamiselt siseturu toel. Ka eksport suurenes, kuid tagasihoidlikumalt. Tootjahinnad oluliselt ei muutunud, kasv piirdus ühe protsendiga.

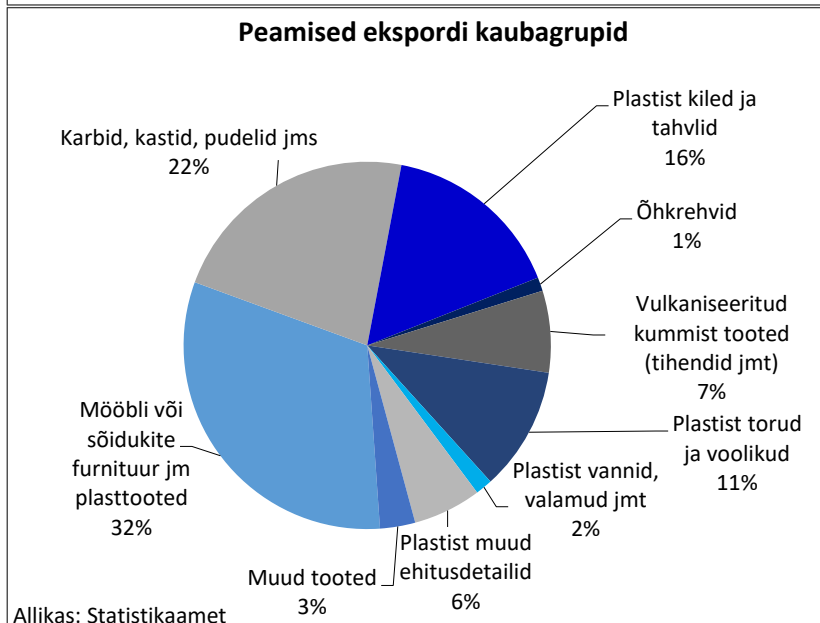
Peamistest eksporditurgudest vähenes eksport Leetu (plastist torude ja voolikute müügi languse tõttu) ja Norrasse (torud ja voolikud, pakendid), valdavalt aga suurenes müük välisriikidele. Rahaliselt kasvas kõige rohkem eksport Läti, kus kasvu taga olid peamiselt plastist karbid ja pakendid, ja Rootsi, mida toetasid lisaks mitmesugused plastist tooted (täpsemalt määratlemata), plastist korgid, kaaned ja sulgurid ning mööbli või sõidukite furnituur.

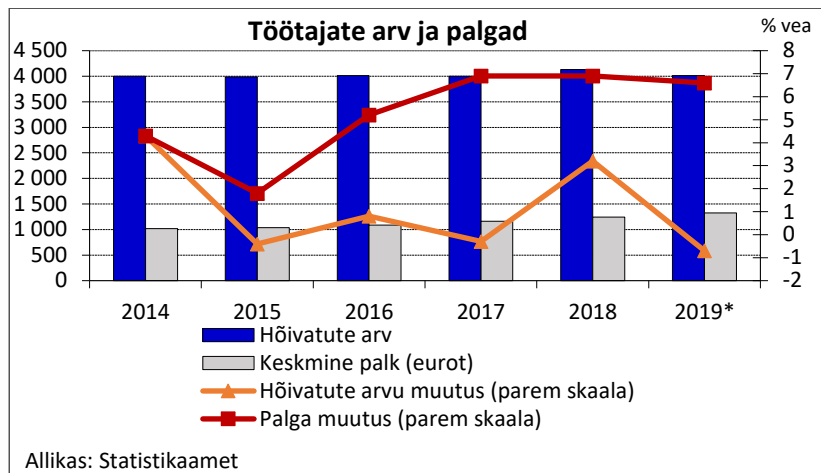
Peamistest eksporditurgudest vähenes eksport Leetu (plastist torude ja voolikute müügi languse tõttu) ja Norrasse (torud ja voolikud, pakendid), valdavalt aga suurenes müük välisriikidele.

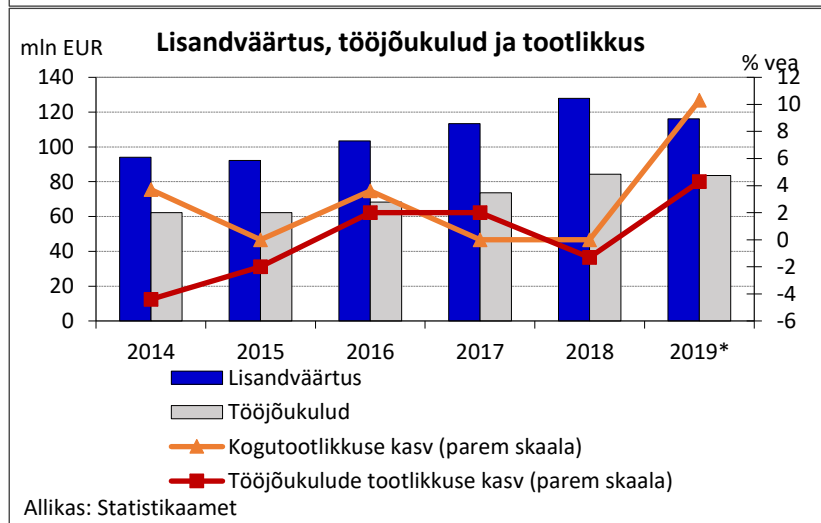
Ka lisandväärtus ning tootlikkuse näitajad paranesid.

Ettevõtlusstatistika põhjal oli hõivatute arv peaaegu sama suur kui aasta varem, samas töötundide arv vähenes ligi 7%. Keskmise palga kasvu (alla 7%) tõttu suurenesid siiski tööjõukulud, kuid kogukulud vähenesid veidi ning kasum suurenes viiendiku võrra. Ka lisandväärtus ning tootlikkuse näitajad paranesid.

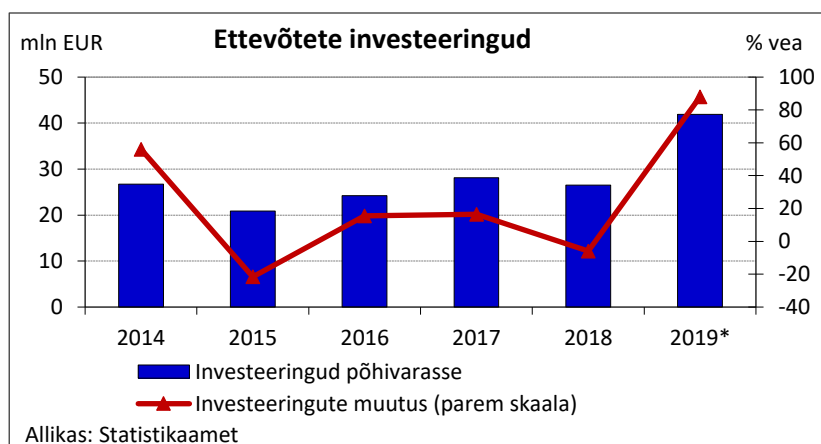

Kummi- ja plastitööstuses tehti 2019. aastal suuri investeeringuid.

Kummi- ja plastitööstuses tehti 2019. aastal suuri investeeringuid. Kuigi lõplik statistika võib tuua korrekture, siis tõenäoliselt ületati eelneva aasta tase oluliselt. Kapitalimahutusi materiaalsesse põhivarasse suurendati kõigi varaliikide lõikes. Hüppeliselt kasvasid maa ja ehitistega seotud investeeringud. Ka masinaid ja seadmeid soetati rohkem kui eelneval aastal, kuid nende osatähtsus jäi alla poole ehk tavapärasest madalamaks.

2020. aasta alguses olid hinnangud jätkuvalt negatiivsed ning koroonakriisi puhkedes halvenes olukord selle taustal pigem tagasihoidlikult.

Eesti Konjunktuuriinstituudi tööstusbaromeetri kindlustunde indikaator oli kummi- ja plastitööstuses 2019. aastal kehvem kui eelneval paaril aastal. Peamiseks probleemiks oli madal nõudlus. 2020. aasta alguses olid hinnangud jätkuvalt negatiivsed ning koroonakriisi puhkedes halvenes olukord selle taustal pigem tagasihoidlikult. Rohkem oli näha tulevikku suunatud ootuste langust (tellimuste vähenemine, hinnad ja töötajate arv lähikuudel), samas hetkeolukorda iseloomustavad näitajad väga ei muutunud. Ka tootmismahd püsis veel aprillis eelmiste kuude tasemel.

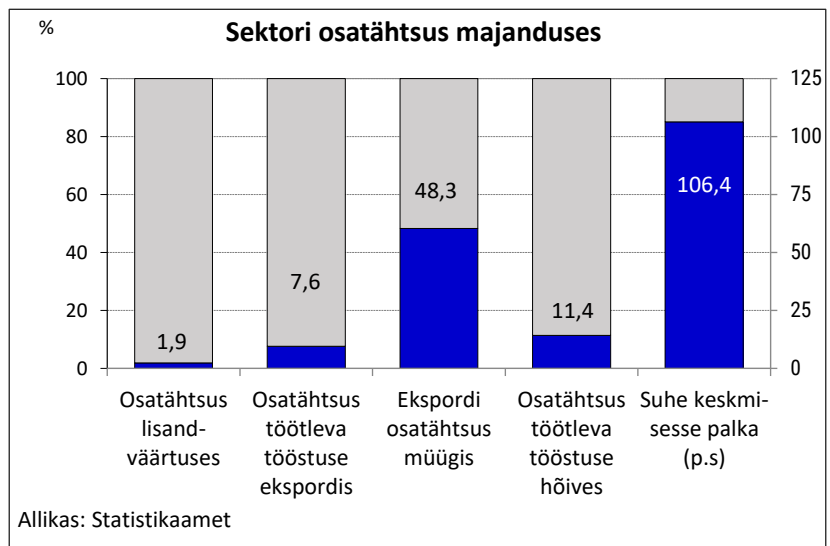
Metalli ja metalltoodete tootmine

Metallitööstus on seotud mitme valdkonnaga, näiteks masinate ja seadmete tootmise ning ehitusega. Metallitööstusettevõtetes töötab Eestis üle 14 000 inimese, olles seega puidutööstuse järel ja toiduainetööstuse kõrval üks suuremaid tööstusharusid. Harus tegutseb üle 1300 ettevõtte. Metallitööstus on kontsentreerunud Tallinna ja selle lähiümbrusse (60% töötajatest) ning Ida-Virumaale, Pärnumaale ja Tartumaale (umbes kümnendik töötajaskonnast). Suurimad ettevõtted on Ruukki Products AS (metallitooted, ehituskonstruktsioonid), AS Saku Metall Allhanke Tehas (tooted õhukesest lehtmestallist, liftid), Fortaco Estonia OÜ, OÜ Marketex Offshore Constructions, AS AXIS Tech Estonia (metallkonstruktsioonid), Tammer OÜ (metalluksed), AS Estanc (mahutid), AS Metaprint (metalltaara tootmine), Hanza Mechanics Narva AS, AS Favor, AQ Lasertool OÜ (metallitöötlemine) ja ETS Nord AS (ventilatsiooniseadmed).

Metallitööstuses võib pikas perspektiivis plaanis oodata jätkuvat tootmismahu kasvu, mida veab peamiselt eksport. Samas hõivatute arv võib pigem väheneda, tootmise kasvu peab tagama tootlikkuse suurenemine.

Metallitööstuses langes nii müük kui tootmine 2019. aastal veidi. Oluliselt vähenes hõivatute arv, samas investeeriti esialgsel andmel rohkem masinatesse ja seadmetesse. 2020. aasta algas ettevõtetele raskelt, koroonaviirusest tulenev mõju võib viitajaga olukorda veelgi halvendada.

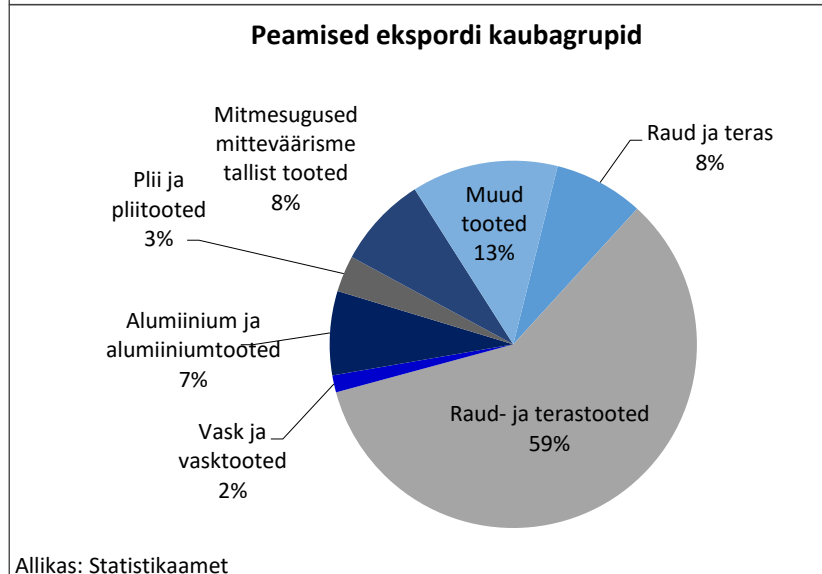
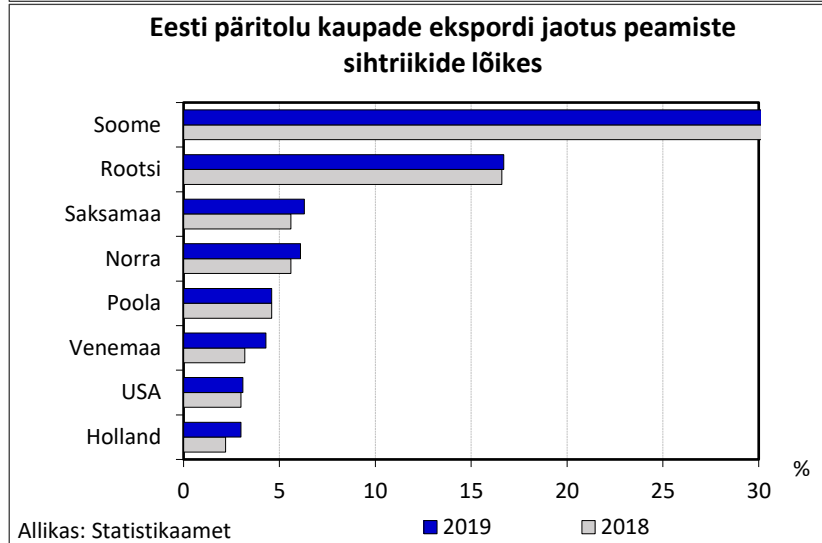
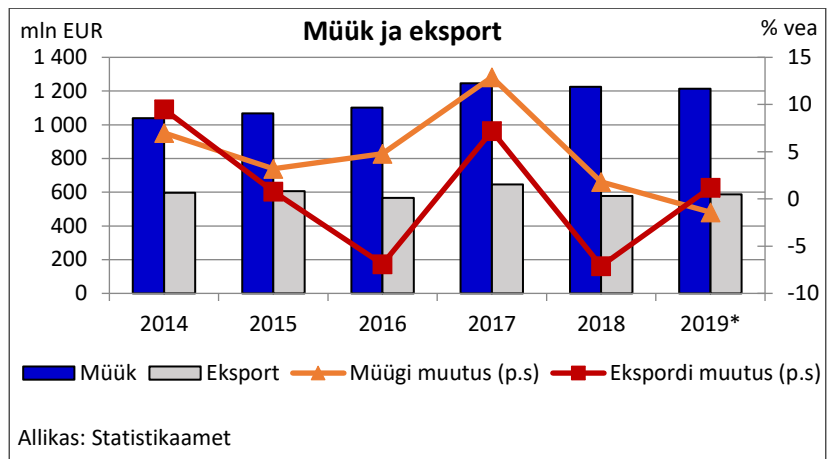
Metallitööstuses hakkas tootmine alates II poolaastast vähenema ning aasta kokkuvõttes lõpetati toomise üheprotsendilise miinusega.

Metallitööstuses hakkas tootmine alates II poolaastast vähenema ning aasta kokkuvõttes lõpetati toomise üheprotsendilise miinusega. Tööstustoodangu müügiindeks langes samuti. Tootjahinnad muutusid suhteliselt vähe, kasv jäi 1% lähedale. Tööstustoodangu eksport küll kasvas veidi, kuid siseturu müük viis ka kogu müügi langusse.

Tööstustoodangu eksport küll kasvas veidi, kuid siseturu müük viis ka kogu müügi langusse.

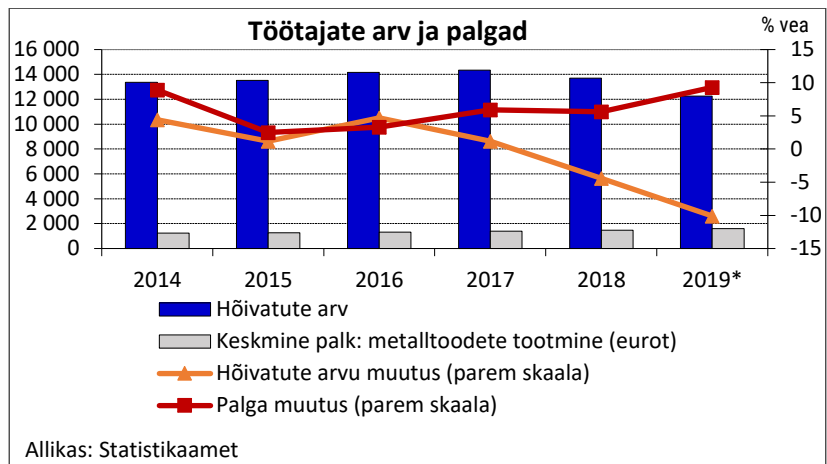
Ekspordi kasvu panustasid rohkem metallkonstruktsioonid, haagid-klambrid jmt, mahutid, toruliitmikud. Kõige enam kukkus vagunelamute müük. 2019. aastal näitas tugevat kasvu Venemaa turg, kus pool kasvust tuli tantaali müügist. Ka Rootsi (metallkonstruktsioonid, mahutid), Saksamaa (metallkonstruktsioonid) ja Holland (ferrosulamid, lehtvaltstooted) andsid suure osa ekspordi suurenemisest. Müük kõige suuremale eksporditurule, Soome, püsis eelneva aasta tasemel.

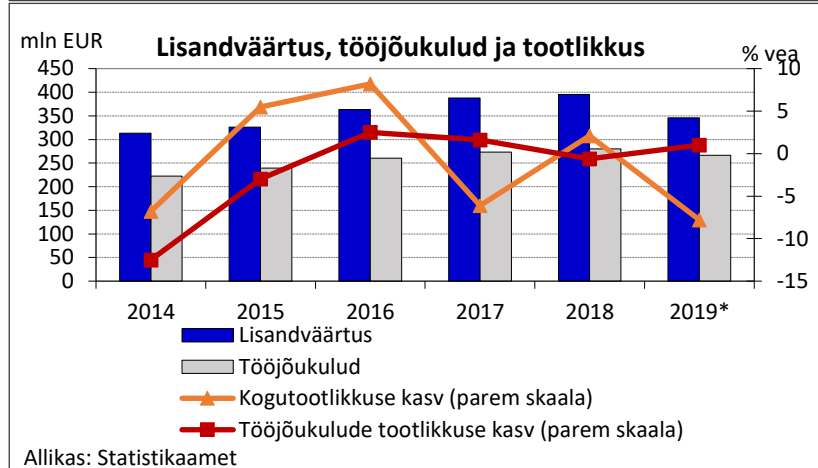
Kuna viimastel aastatel on suurenenud tööjõu rendiga seotud kulud, siis see võib olla osaliselt hõivatute arvu languse taga.

Esialgsel andmel kukkus hõivatute arv metallitööstuses kümnendiku võrra, kuid see hinnang võib hilisemate täpsustuste tõttu üksjagu muutuda. Kuna viimastel aastatel on suurenenud tööjõu rendiga seotud kulud, siis see võib olla osaliselt hõivatute arvu languse taga, samas võrreldes tööjõukuludega on selle osatähtsus veel väike. Töötajate arvu kukkumise tõttu langesid ka tööjõukulud vaatamata palgatõusule (allharudes 5–9%, 50 ja enama töötajaga ettevõtted). Müügitulu, mis arvestab ka muid tulusid peale tööstustoodangu, suurenes umbes 5%, kuid samas tempos kasvasid ka kogukulud ning ettevõtete kasum jäi eelmise aasta tasemele. Lisandväärtus vähenes veidi, kuid tootlikkuse näitajad hõivatute ja töötunni kohta paranesid tulenevalt suurest töötajate arvu langusest.

Lisandväärtus vähenes veidi, kuid tootlikkuse näitajad hõivatu ja töötunni kohta paranesid tulenevalt suurest töötajate arvu langusest.

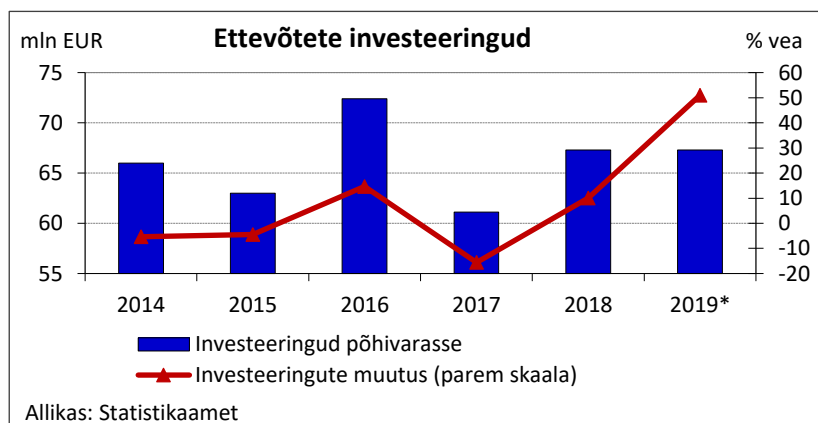

Kiirstatistika kohaselt kasvasid metallitööstuse ettevõtete investeeringud 2019. aastal poole võrra, kuid lõplik statistika näitab tõenäoliselt tagasihoidlikumaid arenguid.

Kiirstatistika kohaselt kasvasid metallitööstuse ettevõtete investeeringud 2019. aastal poole võrra, kuid lõplik statistika näitab tõenäoliselt tagasihoidlikumaid arenguid. Kapitalipaigutusi põhivarasse suurendati kõigi varaklasside lõikes, suurem kasv iseloomustas masinaid ja seadmeid (pool kõigist investeeringutest) ning ehitisi.

Kui veel 2019. aastal mainis iga viies küsitletu tööjõu puudust, siis 2020. aasta alguses varjutasid selle teised teemad.

Eesti Konjunkturiinstituudi küsitluse kohaselt püsis metallitööstuse kindlustunne kuni 2019. aasta viimaste kuudeni suhteliselt tugevana, kuid siis kukkusid tellimused, tulevikuproгноosid halvenesid ja tootmine hakkas langema. 2020. aasta algul läks olukord veel keerulisemaks. Seega juba enne koroonakriisi oli tootmine vähenemas ning märtsi-aprilli statistika ei olnud eelnevatest kuudest oluliselt erinev. Tõenäoliselt jõuab suurem löök sektorini läbi ehituse mõningase viitajaga.

Kui veel 2019. aastal mainis iga viies küsitletu tööjõu puudust, siis 2020. aasta alguses varjutasid selle teised teemad. Ebapiisava nõudluse kõrval töid ettevõtjad kriisi puhkedes välja ka muid, nõ mittetavapärasteid probleeme.

Masinate ja seadmete tootmine

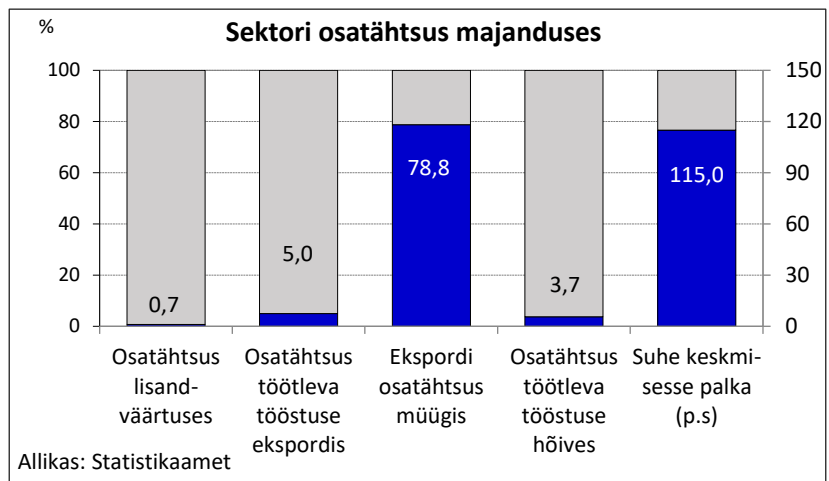
Masinatööstuse tootmismahd kasvas enne ülemaailmset majanduskriisi kiires tempos, kuid kriisi tagajärjel said investeerimiskaupade tootjad, sealhulgas masinaehitus aastal 2009 tugevalt kannatada. Tootmismahu mõttes taastus tööstusharu kriisist, kuid kasv saavutati väiksema arvu töötajatega. Masinatööstuse areng on mõjutatud peamiselt välisturgudest, suurem osa toodangust eksporditakse.

Eestis tegutseb ligi 200 peamiselt väikest ja keskmise suurusega masinate ja seadmete tootjat kokku umbes 4000 töötajaga. Suurimad masinatööstuse ettevõtted on AS Hekotek (puidutöötlemiseseadmed), OÜ Palmse Mehaanikakoda, Oniar OÜ (metsaveohaagised, palgitõstukid), AS Sami (ehitustõstukid, metsatöömasinad), AS Tech Group (tootmise automatiseerimise seadmed, tootmisliinid), OÜ Technobalt Eesti (konveiersüsteemid), JTK Power Finmec Estonia AS, AS Rauameister (teisaldus- ja tõsteseadmed ning nende osad), Interconnect Product Assembly AS (tööstuseadmed, tööstuselektronika), OÜ PMT (mitmesugused seadmed masinatööstusele), Sveba-Dahlen Baltic OÜ (toiduainetööstuse seadmed), AS Pesmel Eesti (konveiersüsteemid) ja Metos AS (suurkõõgeseadmed). Sektoris valitsevad siiski väiksemad ettevõtted. Suuremad ettevõtted asuvad Tallinnas ja Harjumaal, ent masinatööstus on esindatud peaaegu igas Eesti piirkonnas.

Prognooside kohaselt kasvab pikemas perspektiivis nii masinatööstuse eksport kui ka müük siseturule. Tulenevalt sektori kõrgemast lisandväärtuse loomise võimest ning arenenud riikide näitel võiks masinatööstuses täiendavaid töökohti lisanduda, kuid sektori esindajate hinnangul mõjutab tootmist tulevikus suuresti automatiseerimine, mis vähendab vajadust tööjõu järele.

Masinatööstuses hakkas II poolaastal 2019 tootmine vähenema. Aasta kokkuvõttes suurenes müük veel üsna kiires tempos, samas 2020. aastal on oodata kehvemaid tulemusi.

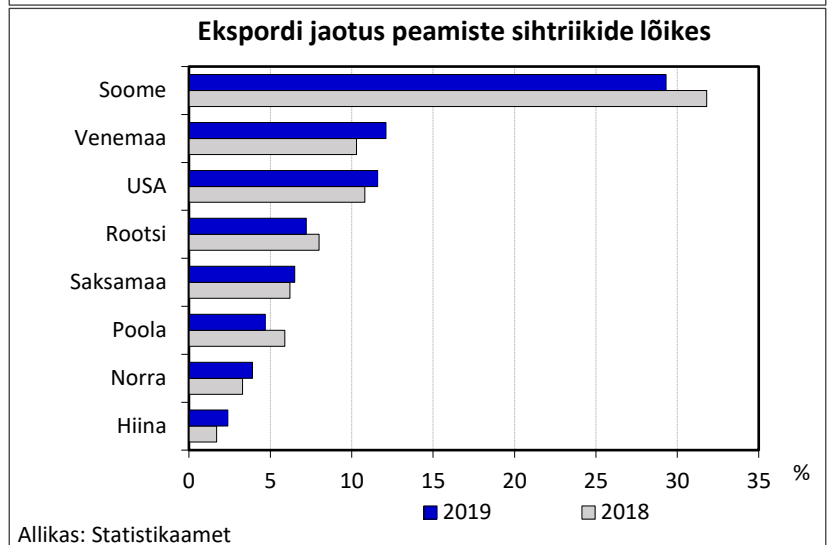
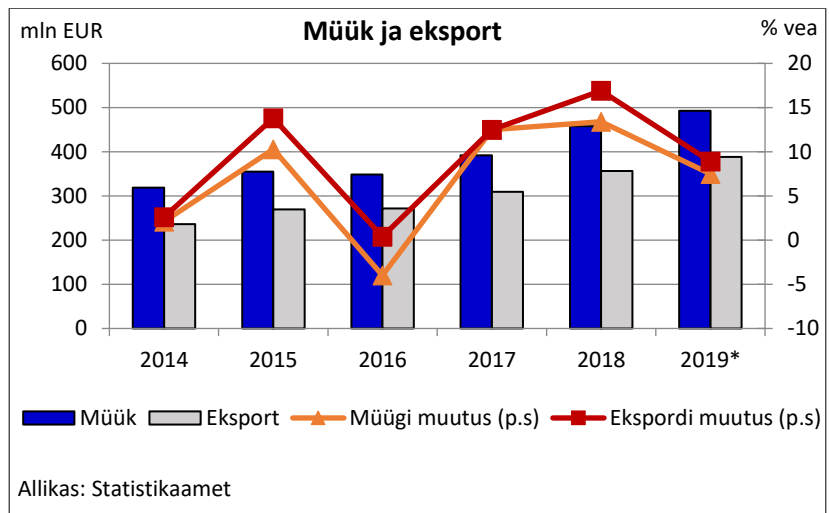
Kui 2019. aasta alguses püsis masinatööstuse tootmismahd veel tugeval kasvujoonel, siis aasta teine pool tõi kaasa languse.

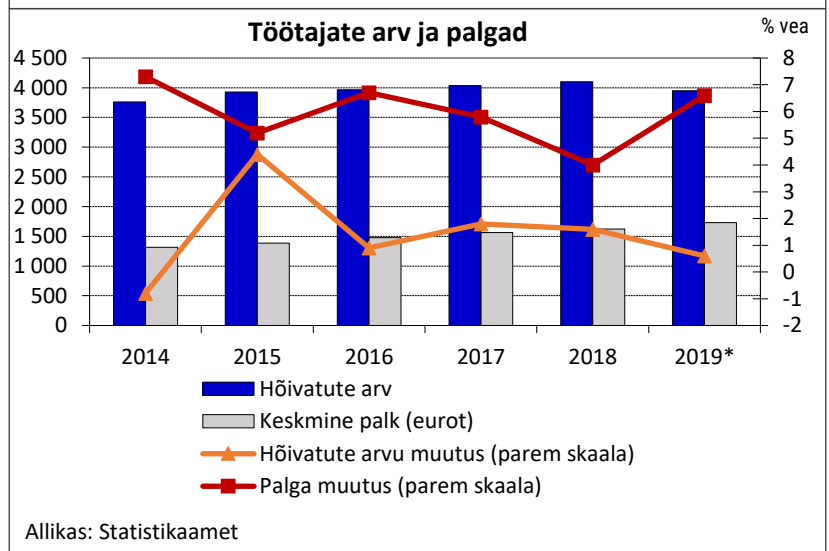
Kui 2019. aasta alguses püsis masinatööstuse tootmismahd veel tugeval kasvujoonel, siis aasta teine pool tõi kaasa languse. Tööstustoodang kasvas aasta kokkuvõttes vaid paar protsenti. Tänu tootjahindade tõusule (2,7%) kasvas müük siiski ligi 8%. Müügi kasvu toetas peamiselt eksport, müük siseturule suurenes paari protsendi võrra.

Masinatööstuse tooteportfell on väga lai, kõige suurema osa ekspordist moodustavad erinevad seadmete osad. Eksport suurenes 2019. aastal peaaegu kõigisse olulisematesse riikidesse. Ekspordi kasvust andsid suurema osa Venemaa (rohkem mõjutasid tõste- ja teisalduseadmed, konveierid), Soome (osad mitmesugustele seadmetele, aga kasvu taga oli lai valik tooteid), USA (pakiautomaadid, nende osad) ja Vietnam (puidutöötlemiseseadmed). Mõnevõrra vähenes müük Poola tõste- ja teisalduseadmete osade müügi languse tõttu.

Eksport suurenes
2019. aastal peaaegu
kõigisse olulisematesse
riikidesse.

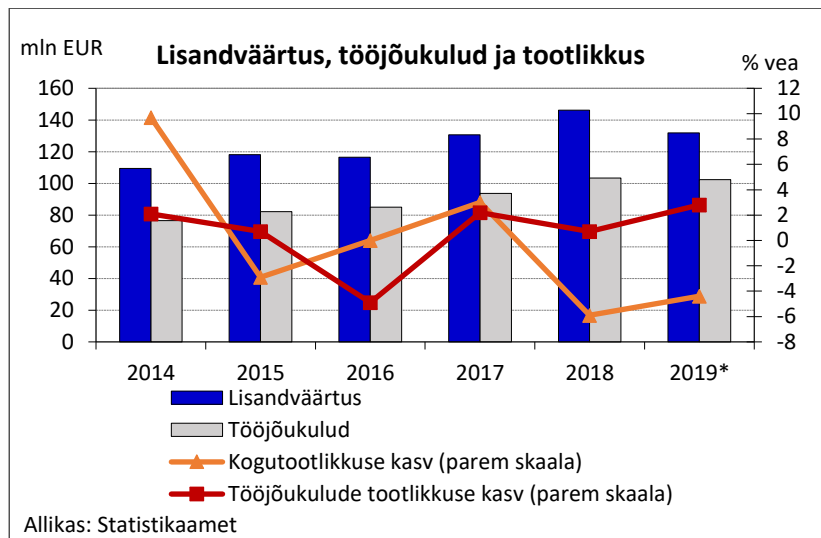

Hõivatute arv püsis
eelmise aasta tasemel,
tööjõukulu kasvas
palgatõusu jagu (6%).

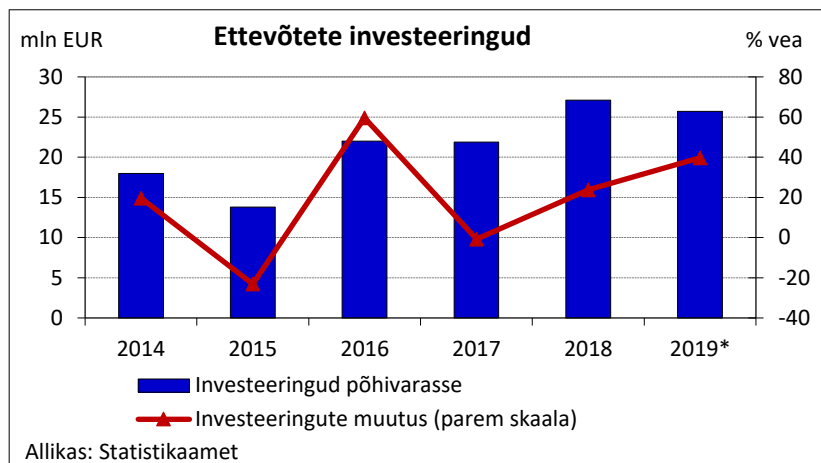
Finantsstatistika kohaselt suurenes ettevõtete müügitulu (sh muu peale tööstustoodangu) rohkem kui kümnendiku võrra, kasum aga viiendiku jagu. Hõivatute arv püsis eelmise aasta tasemel, tööjõukulu kasvas palgatõusu jagu (6%). Ka lisandväärtus suurenes, kuid kuludest mõnevõrra aeglasemalt, samas lisandväärtus tööjõukulude ja hõivatute kohta paranes.

Esialgsete andmete põhjal kasvasid investeeringud masinatööstuses 2019. aastal tugevasti, kuid lõplik statistika ei ole selles sektoris tavaliselt kinnitanud esialgseid hinnanguid.

Esialgsete andmete põhjal kasvasid investeeringud masinatööstuses 2019. aastal tugevasti, kuid lõplik statistika ei ole selles sektoris tavaliselt kinnitanud esialgseid hinnanguid. Üle poole investeeringutest tehti masinatesse ja seadmetesse, kolmandik ehitistesse.

Seoses investeeringute oodatava langusega 2020. aastal võib eeldada, et ka masinatööstuse jaoks saab aasta olema tavapärasest halvem.

Sarnaselt masinatööstuse ja töötleva tööstuse üldisele käekäigule hakkasid ettevõtjate konjunktuurihinnangud 2019. aastal halvenema. Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitlus tõi esile tellimuste vähenemise ja aasta lõpu poole ka tootmise languse. Sellele vaatamata oli sektori jaoks endiselt kõige suuremaks probleemiks tööjõu puudus. 2020. aasta alguses aga hakkas sektorit mõjutama peamiselt tellimuste vähesus, mis koroonaviiruse levikuga veelgi süvenes. Aprillis tõi ligi 30% küsitletutest välja ka muid probleeme, sh materjali või seadmete puuduse. Sarnaselt mitmele teisele tööstusharule hakkas tootmine vähenema juba enne viirusega seotud piirangute kehtestamist. Seoses investeeringute oodatava langusega 2020. aastal võib eeldada, et ka masinatööstuse jaoks saab aasta olema tavapärasest halvem.

Elektronika- ja elektriseadmete tootmine

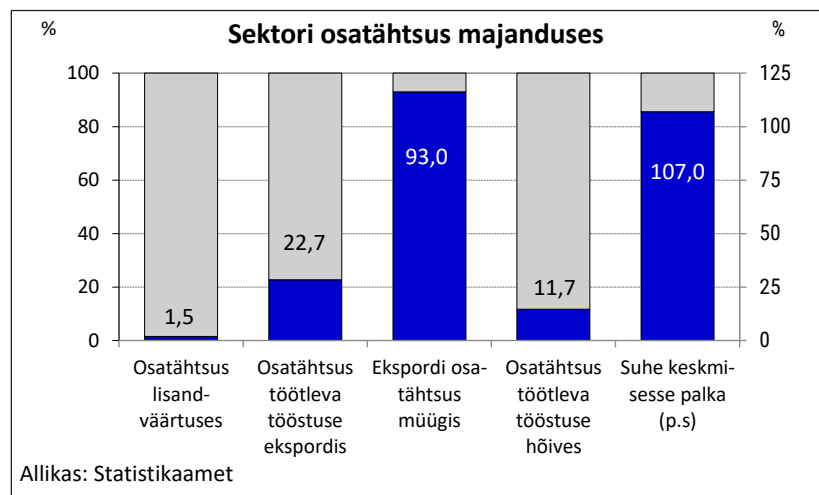
Eesti elektronika- ja elektriseadmete tootmise sektor areneb kiiresti ning investeerib aktiivselt tootmishoonetesse, seadmetesse, automatiseerimisse ning ka tootearendusse. Seda sektorit iseloomustab suur tootmisteenuste osakaal, mis tähendab toodete koostamise ja sellega kaasnevate funktsioonide müümist allhankena. Paljud Eesti ettevõtted ei paku aga enam lihtsat allhanget, vaid tootmispartnerlusest, kus igaüks arendab oma võtmeoskusi. Mitmed elektronika tootmisteenus pakkuvad ettevõtted on arendanud ka tootearenduse võimekust nii ettevõtte sees kui ka partnerite võrgustiku kaudu. Paljud ettevõtted suudavad pakkuda toodete tarkvara, testimist, komponentide ostu, logistikateenuseid, järelhooldust ja muud, nii et kaetakse suur osa toote elukaarest. Toodetavad elektronika- ja elektriseadmed on suure lisandväärtusega ning müük on suures osas keskendunud ekspordile. Sektori kasvupotentsiaali võib hinnata suureks, sest nõudlus tarkade toodete ja digilahenduste järgi, mis kõik kasutavad toimimiseks elektronikat, jätkub. Lisaks toetab 5G levik kogu maailmas nõudlust nii võrguseadmete kui ka asjade interneti seadmete vallas.

Elektronika- ja elektriseadmete tootmise sektoris tegutseb üle 250 ettevõtte. Enamik suuremaid ettevõtteid on rahvusvahelisele kapitalile kuuluvad tootmisüksused või tootmisteenus pakkujad. Paljud ettevõtted asuvad Tallinnas ja selle lähiümbruses, kuid kaaluka panuse sektori ekspordile annavad ka pealinnast kaugemal asuvad tehased. Nii näiteks moodustavad Saaremaal, Pärnus, Elvas ja Ida-Virumaal tegutsevad elektronikaettevõtted ühe tähtsaima tegevusvaldkonna oma piirkonnas.

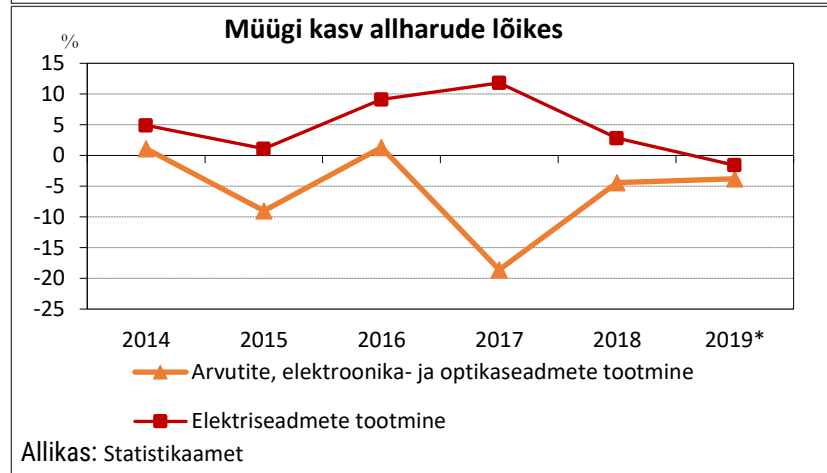
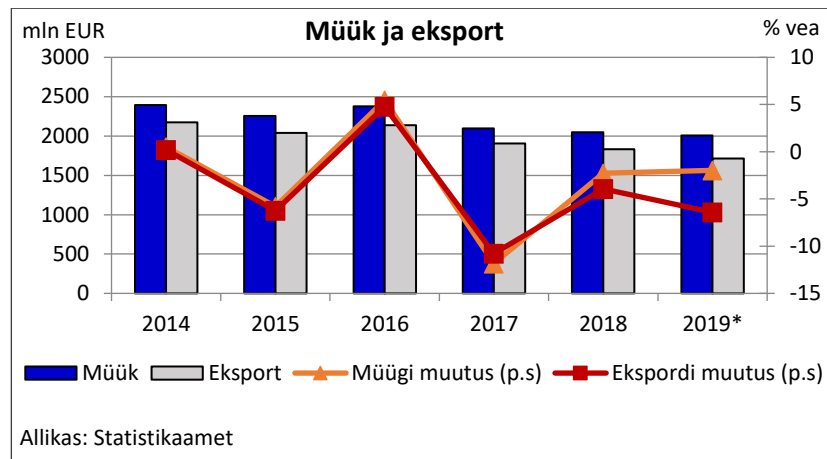
Elektronika- ja elektriseadmete tootmine jaguneb kaheks allharuks – arvutite, elektronika- ja optikaseadmete tootmine ja elektriseadmete tootmine. Arvutite, elektronika- ja optikaseadmete tootmise alal on suurimad ettevõtted Ericsson Eesti AS (mobiilsidevõrguseadmed), Enics Eesti AS (elektronikaosad tööstus- ja meditsiiniseadmetele) ja AS Eolane Tallinn (sideseadmed) ning arvutite tootjaist suurim Ordi AS. Erinevalt selle tööstusharu üldisest suunast on arvutite müük suunatud põhiliselt siseturule. Elektriseadmete tootmise alal on suurim ettevõtte ABB AS, mille põhitegevusala on elektrijaotusseadmete ja voolugeneraatorite tootmine. Teised suuremad ettevõtted on Ensto Ensek AS (elektrijaotusseadmed ja juhtaparatuur), AS Konesko (elektrimootorid ja -seadmed), AS Glamox (elektriliste valgustusseadmete tootmine) ning AS Harju Elekter Elektrotehnika (elektrijaotusseadmed).

2019. aastal langes esialgse statistika põhjal elektronikatööstuses müügitulu 3%. Samuti vähenes eksport, kuid seda mõjutas ka eelneva aasta kõrge tase. Lisaks mõjutas eksporti mõningal määral ka segadus seoses kaubandussõdade ja Brexitiga. Samal ajal aga kasvas sektori lisandväärtus ja kogutootlikkus.

Esialgse statistika põhjal langes elektronikatööstuses müügitulu 3%.

Sektori kogumüügist ligi 70% tuleb arvutite, elektronika- ja optikaseadmete tootmisest. Mõlema tööstusharu toodangust suurem osa läheb ekspordiks. Arvutite, elektronika- ja optikaseadmete müügist läks ekspordiks 98% ning elektriseadmete tootmise müügist eksporditi 84%. Sektori ekspordi osatähtsus kogu töötleva tööstuse ekspordis (23%) jäi eelneva aastaga samale tasemele.

Ebastabiilne majandusolukord ning sellest tulenev ekspordihinna langus mõjus negatiivselt välisnõudlusele

Elektroonika- ja elektriseadmete sektori tootmiskaas kasvas 2019. aastal püsivhindades 6%, kuid jooksevhindades oli tootmiskaas võrreldes eelneva aastaga väiksem. Ebastabiilne majandusolukord ning sellest tulenev ekspordihinna langus mõjus negatiivselt välisnõudlusele ja lõpptulemusena ettevõtete ekspordimahule. Lisaks langes ka kodumaisel turul müüdü tööstustoodang, mistõttu oli mõlema tegevusala müügitulu võrreldes 2018. aastaga väiksem.

Ekspordit mitmetel olulisematel eksporditurgudele oli languses.

Arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete eksport langes võrreldes eelneva aastaga 4%. Suurel määral oli selle põhjuseks kõrge aastatagune võrdlusbaas ning nõrgenenud välisnõudlus. Selle allharu ekspordis olid jätkuvalt suurima osatähtsusega mobiilsideseadmed. Teiste elektroonikaseadmete eksport oli samuti languses. Oluliselt langesid antud tööstusharus suuremate ettevõtete ekspordimahud, mis mõjutas kogu sektori ekspordit. Elektriseadmete eksport aga kasvas aastaga ligi 2%. Kasvu aitas tagada elektriseadmete ekspordihindade positiivne areng enamikel kuudel. Allharu peamisteks eksporditurgudeks olid vooluajutusvahendid, trafod, isoleeritud elektrijuhtmed, kaablid ja staatilised muundurid.

Elektroonika- ja elektriseadmete eksport oli mitmetel olulisematel eksporditurgudele languses. 2019. aastal, nagu ka sellele eelneval aastal, oli suurimaks sihtturuks USA, mille osatähtsus kogu ekspordis ületas juba 25%. Ekspordist USAsse moodustasid 81% mobiilsideseadmed, mille väljavedu kasvas aastaga 9%. USA sidetehnikat ehitavad uusi kiiret andmesidet võimaldavaid 5G võrke, mille jaoks tehnika valmistatakse Eestis, Tallinnas Lasnamäel asuvas Ericssoni tehases. Lisaks liikusid aastaid tagasi mobiilsideseadmed suure mahus Rootsi, kust need teistesse riikidesse edasi suunati, kuid nüüd liiguvad need kaubad üha enam otse sihtriiki. Rootsi elektroonika- ja elektriseadmete ekspordit osatähtsus langes 2019. aastal 14%ni, jäädes sihtriikide pingereas kolmandale kohale. Aastaga langes ekspordit Rootsi üle 20%. Rootsist rohkem müüakse veel Soome, kuhu ekspordit jäi 2018. aastaga võrreldes sarnasele tasemele.

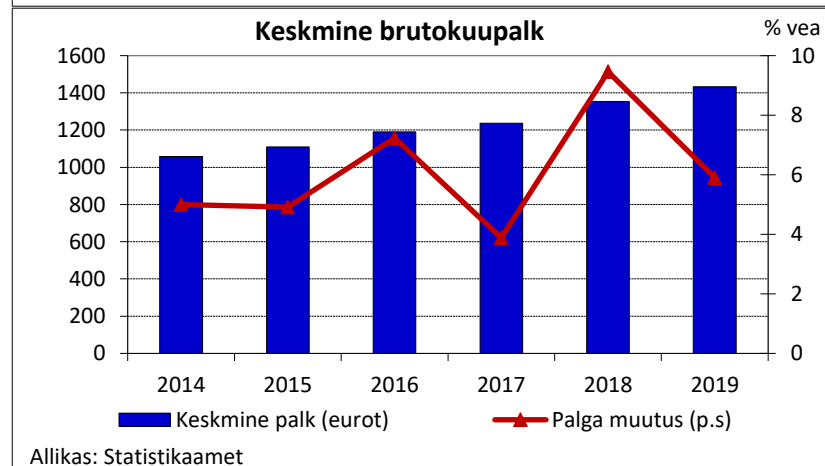
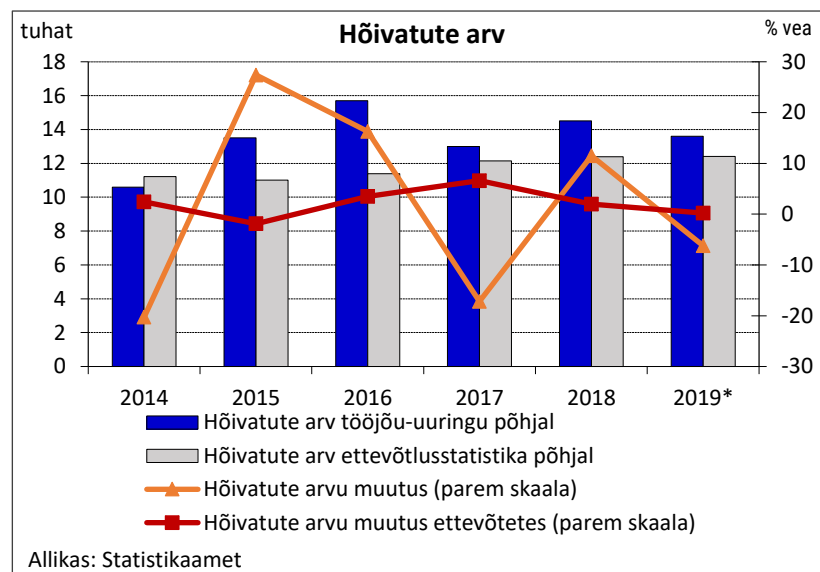
USA sidefirmad panevad ehitavad kiiret andmesidet võimaldavaid 5G võrke, mille jaoks tehnika valmistatakse Eestis.

Soome eksporditavate kaubagruppide portfell oli laiapõhjalisem, moodustades kogu sektori ekspordist 21%. Suurimad kaubagrupid olid trafod (21%), voolujaotusseadmed (15%), elektrimootorite ja –generaatorite osad (14%) ning kaablid (8%). Olulistest kaubanduspartneritest kahanes elektroonika- ja elektriseadmete eksport Saksamaale ja Hiina. Suurel määral oli see põhjustatud mobiilsideseadmete ning trafode ja muundurite ekspordi langusest. Kasvu näitas eksport Hollandisse, Itaaliasse, Araabia Ühendemiraatidesse, Venemaale Poola ja Läti, kuid nende sihtriikide osatähtsused kogu ekspordist jäid paari protsendi juurde.

Ekspordi- ning tootmiskaotuste vähenemise tõttu langes 2019. aastal elektroonika- ja elektriseadmete tootmise sektoris ka töötajate arv tööjõu-uuringu põhjal 6%. Negatiivsed muutused toimusid arvutite-, elektroonika ja optikaseadmete tootmises. Töötajate arvu vähenemise üheks põhjuseks võib pidada ka palgataseme kasvu, mis sundis ettevõtteid taas otsima võimalusi efektiivsuse tõstmiseks, sealhulgas läbi automatiseerimise ja digitaliseerimise. Elektriseadmete tootmise allharus aga kasvas töötajate arv 3%.

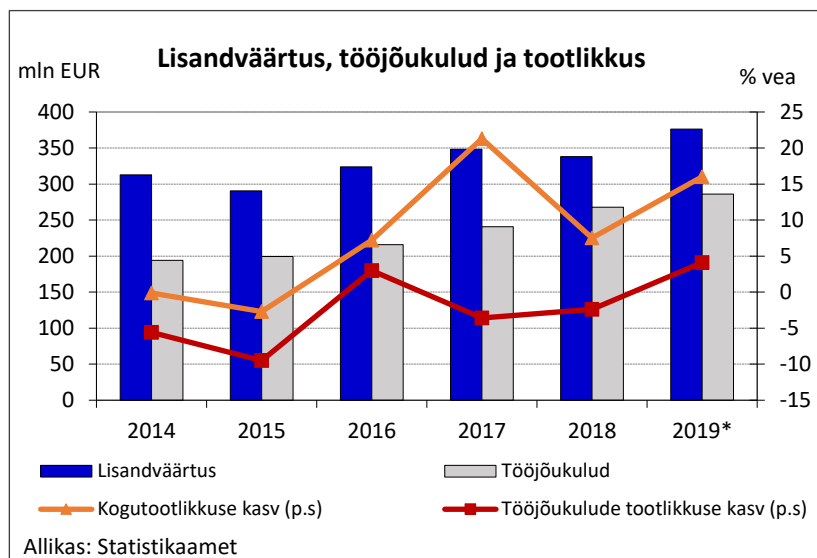
2019. aastal jätkus sektoris palgakasv, kuid kasvutempo aeglustus võrreldes eelneva aastaga. Sektori keskmine brutokuupalk kasvas aastaga 5,9%. See oli 3,5 protsendipunkti vähem kui eelneval aastal. Elektroonika- ja elektriseadmete tootmise sektori keskmine brutokuupalk oli 1 434 eurot, mis oli 95 eurot kõrgem kui töötleva tööstuse keskmine palk (1 339 eurot). Allharudes kasvas palk vahemikus 5–7%. 2019. aastal oli arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmise keskmine brutokuupalk 1 394 eurot, mis oli 94 eurot rohkem kui eelneval aastal. Elektriseadmete tootmise allharu keskmine kuupalk oli 1 473 eurot, kasvades aastaga 66 euro võrra.

Elektroonika- ja elektriseadmete tootmise sektori keskmine brutokuupalk oli kõrgem kui töötleva tööstuse keskmine palk.

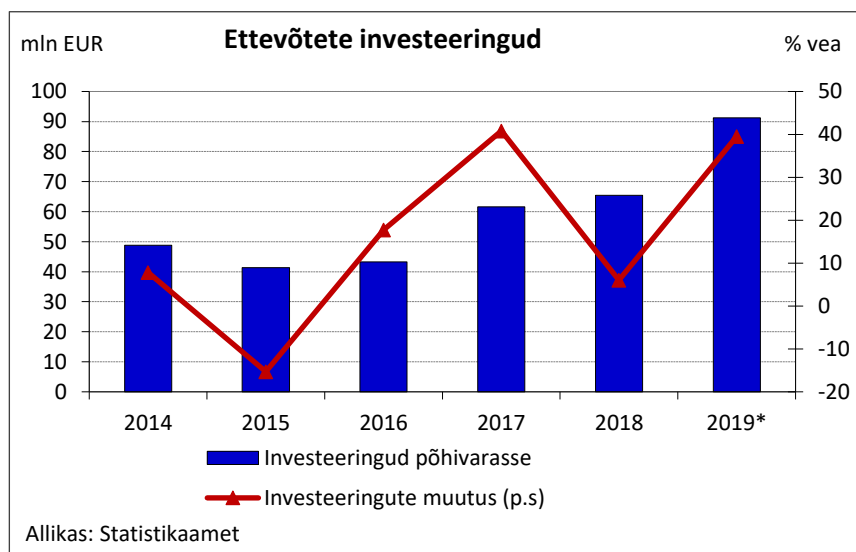
Tootlikkuse näitajad lisandväärtuse alusel liikusid positiivsel trendil. Sektori kogutootlikkus kasvas 16% ja töökulude tootlikkus 4% võrreldes eelneva aastaga. Sarnaselt kogutootlikkusele õnnestus sektoril kasvatada ka tööviljakust hõivatu kohta, mis kasvas arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmises 4% ning elektriseadmete tootmises 19%.

Tootlikkuse näitajad lisandväärtuse alusel liikusid positiivsel trendil.

2019. aastal investeerisid ettevõtted materiaalsesse põhivarasse oluliselt rohkem kui eelneval aastal. Ettevõtted investeerisid tootmishoonetesse, seadmetesse ja automatiseerimisse. Kogu sektori investeeringud kasvasid 40%. Suurema osa sektori investeeringutest teeb arvutite-, elektroonika- ja optikaseadmete tootmise allharu, mis kasvatas 2019. aastal investeeringuid 50%. Elektriseadmete tootmise ettevõtete investeeringud materiaalsesse põhivarasse kasvasid 2019. aastal 10%. Valdav osa investeeringutest läks masinatesse ja seadmetesse. Investeeringute maht võib olla veelgi suurem, sest levinud on skeem, kus näiteks uue tootmishoone omanikuks on hoopis kinnisvaraettevõtte ja elektroonikatööstus rendib ruume. Samasugune trend on ka masinate ja seadmete ning tarkvara investeeringutel, kus ettevõtted ei osta neid välja, vaid soetavad rendilepingu alusel.

Kogu sektori investeeringud kasvasid 40%.

2019. aasta oli elektroonikasektorile veel hea aasta ning 2020. aasta märtsikuu Eesti Konjunktuurinstituudi uuringu kohaselt olid toodangu mahu ootused jätkuvalt positiivsed. Prognoositi ka töötajate arvu kasvu või samaks jäämist. Järgnevad kuud tõid aga COVID-19 kriisi valguses optimismi languse. Maikuu tööstusbaromeetri kohaselt olid arvutite- elektroonika- ja optikaseadmete tootmise ettevõtete prognoosid, et lähimal 3 kuul toodangu maht ja ka

Samas püsib või isegi kasvab ka edaspidi nõudlus tarkade toodete ja digilahenduste järgi, mis tähendab ka nõudluse kasvu elektroonikasektoris.

eksporttellimused vähenevad. Kindlustunde indikaator muutus negatiivseks. Eelseisvaks 3 kuuks prognoosis 60% elektriseadmete tootmise ettevõtteid toodangu mahu langust ning eksporttellimuste vähenemist prognoosis 78% ettevõtetest. Plaanist vähendada töötajate arvu teatas 40% tööandjaid. Samas püsib või isegi kasvab ka edaspidi nõudlus tarkade toodete ja digilahenduste järgi, mis tähendab ka nõudluse kasvu elektroonikasektoris. Nõudluse kõrval on elektroonikasektori jaoks oluline roll ka tarneahela toimimisel, sest toodete jaoks kasutatakse palju erinevaid komponente ning kui kasvõi üks on puudu, siis toota ei saa. Koroonaviiruse ajal tõusid aga sektori suurimaks probleemiks just tõrked tarneahelas. Pikemas perspektiivis võib koroonakriis Eestile ja Eesti ettevõtetele uusi arenguvõimalusi pakkuda tänu tootmise tagasitoomisele Hiinast ja tarneahelate lokaalsemaks muutmisele.

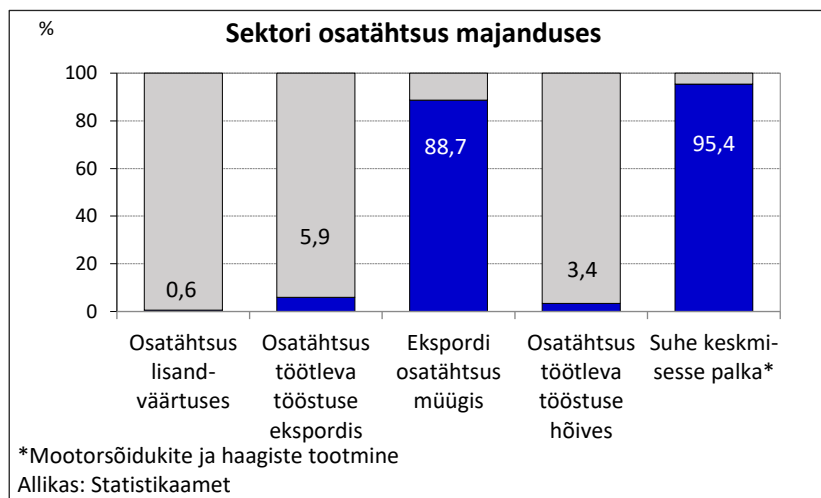
Transpordivahendite tootmine

Transpordivahendite tootmine sõltub peamiselt välisõudlusest, enamiku sektori müügist moodustab eksport. Majanduskriisi tagajärjel kukkusid 2009. aastal tugevasti nii müük siseturule kui ka eksport, kuid sellele järgnes kiire taastumine.

Transpordivahendite tootmise ettevõtteid on Eestis üle 150. Suurimad neist on AS Norma (autoohutussüsteemid, turvavööd), Stoneridge Electronics AS (elektroonikaseadmed autotööstusele), AS Fors MW (metsaveohaagised ja tõstukid), AS Respo Haagised, OÜ Birger ja AS Bestnet (haagised), OÜ Tarmetec (autode lisavarustus), PKC Eesti AS (juhtmekoidised autotööstusele), Universal Industries OÜ (summutid), Baltic Workboats AS (alumiiniumist laevad) ning AS Luksusjaht (plastjahid ja -kaatrid). Paljud laevaehtus- või remondiettevõtted kajastuvad masinate ja seadmete remondi tegevusalas, näiteks mitu BLRT Grupp Asi tütarettevõtet. Suuremad ettevõtted on koondunud peamiselt Tallinna ja Harjumaale (kaks kolmandikku sektori töötajatest), esile tõusevad veel Tartumaa ja Saaremaa.

Pikaajaliste prognooside kohaselt veab tulevikus müügimahtu üles eksport, siseturu roll on tagasihoidlik. Tootmismahu kasvu taga on tootlikkuse suurenemine, sest kvalifitseeritud tööjõu nappus ja tööjõukulude kasv sunnib keskenduma kallimatele toodetele.

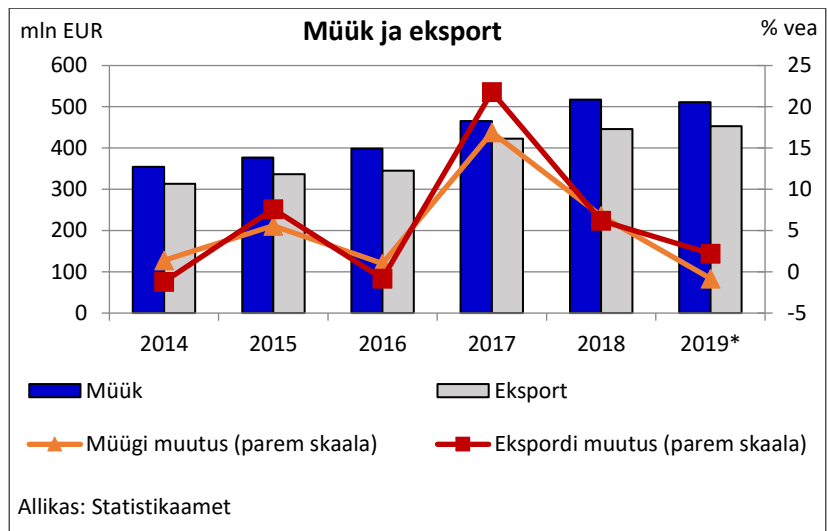
Transpordivahendite tootmises oli 2019. aasta erinevalt aasta varasemast parem muude transpordivahendite tootmisele, mootorsõidukite ja nende osade tootmine vähenes. Koroonaviiruse kriisis kannatasid 2020. aastal aga mõlemad tegevusalad.

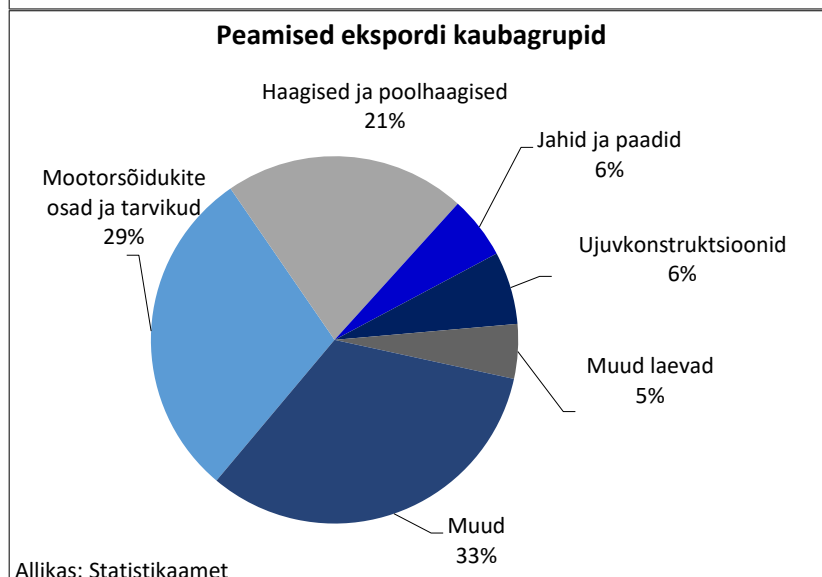
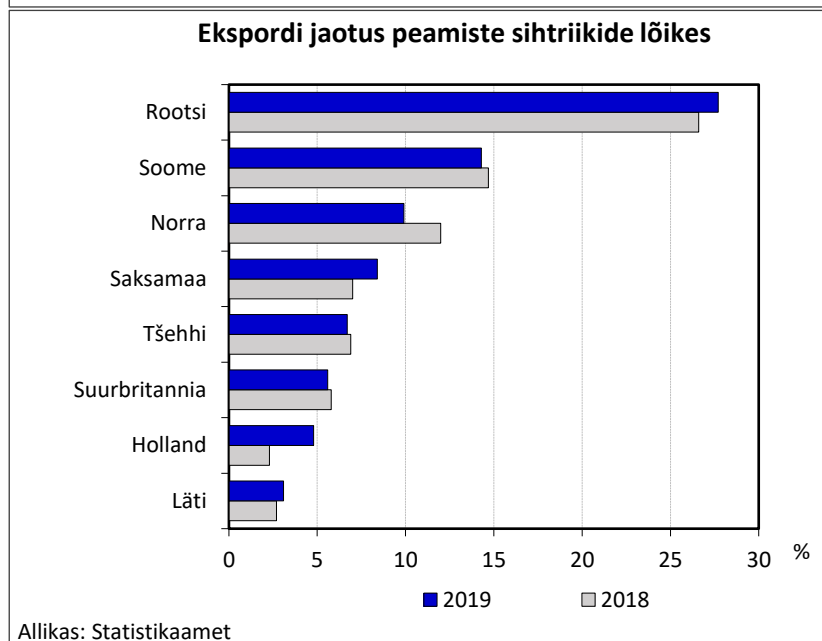
Transpordivahendite tootmise kasvutempo rauges 2019. aastal, aasta lõpus kukkus tootmismahult võrreldes eelmise aastaga enam kui kümnendiku võrra.

Transpordivahendite tootmise kasvutempo rauges 2019. aastal, aasta lõpus kukkus tootmismahult võrreldes eelmise aastaga enam kui kümnendiku võrra. Kehvem olukord iseloomustas mootorsõidukite, nende osade ja haagiste tootmist, kus aasta kokkuvõttes langes tootmine 6% võrra. Muude transpordivahendite tootmismahult oli 2019. aastal küll enam kui viiendiku võrra suurem kui aasta varem, kuid viimases kvartalis peatus tootmise kasv ka selles allharus. Aasta kokkuvõttes vähenes samuti müük mootorsõidukite tootmises, muude transpordivahendite müük kasvas. Veidi parem oli olukord ekspordi suunal, kuid siseturule müüdi vähem toodangut mõlemas valdkonnas.

Mootorsõidukite osade eksport vähenes 2019. aastal enam kui kümnendiku võrra, ka haagiseid müüdi välisturgudel vähem kui aasta varem. Samas muude transpordivahendite tootmise kasv kajastus positiivselt ka ekspordi poolel, tugevasti suurenes laevade ja paatide müük. Kõige rohkem kasvas müük Hollandisse, kuid selle taga oli sõidukite müük, mis võib viidata pigem vahendustegevusele. Eksport Rootsi ja Saksamaale kasvas tänu laevade, jahtide ja paatide müügile, peamised kaubagrupid (mootorsõidukite osad, haagised) olid ka neis riikides miinuses. Kuna laevade müük on seotud konkreetsete tellimustega, siis kajastub see riikide hüplikas andmetes. Aasta varem toimunud tehingute tõttu kukkus eelkõige laevade müügi vähenemise tõttu eksport Taani ja Norrassa. Norra tulemust mõjutas ka ujuvkonstruktsioonide ekspordi langus.

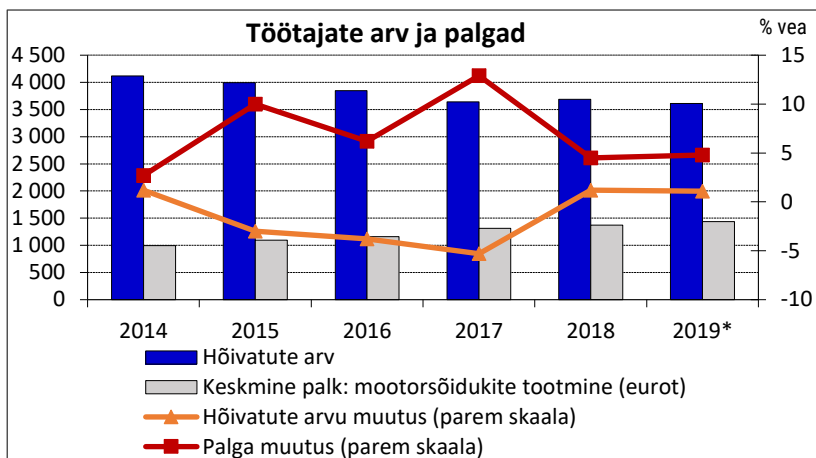
Samas muude transpordivahendite tootmise kasv kajastus positiivselt ka ekspordi poolel, tugevasti suurenes laevade ja paatide müük.

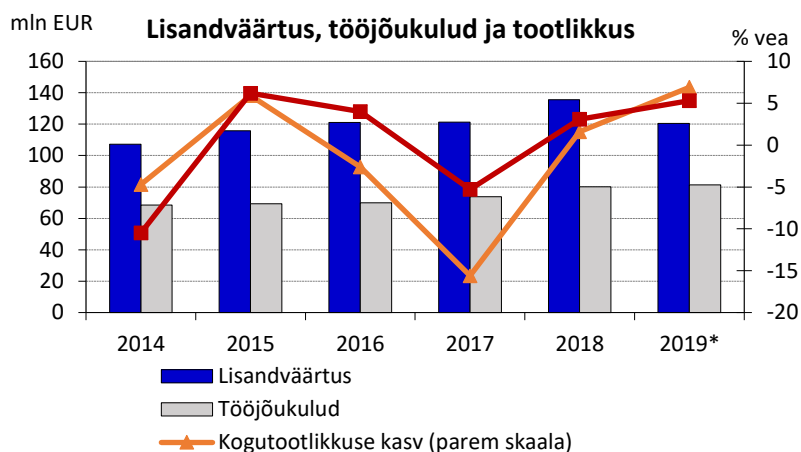
Mootorsõidukite, nende osade ja haagiste tootmises püsis hõivatute arv aastatagusel tasemel, töötundide arv vähenes veidi. Muude transpordivahendite tootmises suurenes koos töömahuga ka hõivatute arv (ligi 6%). Sarnaselt tootismahu muutusele käitusid ka ettevõtete finantsnäitajad allharude lõikes erinevalt. Mootorsõidukite tootmises olid tulud, kulud ja kasum peaaegu sama suured kui aasta varem, tööjõukulud

siiski tõusid veidi. Muude transpordivahendite tootmises kasvasid tulud kuludest enam ning kasum suurenes oluliselt ning tootlikkuse näitajad paranesid, samas lõplik statistika on varasemalt erinenud üksjagu esialgsetest hinnangutest. Palgatõus oli mõlemas harus keskmisest aeglasem (2–5%, 50 ja enama töötajaga ettevõtted).

Palgatõus oli mõlemas harus keskmisest aeglasem.

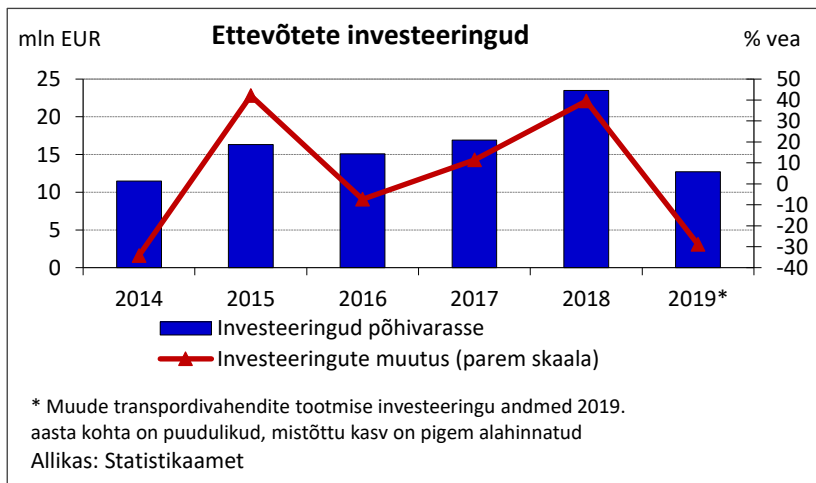
Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Olemasolevate andmete põhjal investeeriti üle poole masinatesse ja seadmetesse, ligi kolmandik ehitistesse – mõlema puhul näitas kiirstatistika langust võrreldes eelneva aastaga.

Mootorsõidukite tootjad investeerisid 2018. aastal rekordiliselt palju. 2019. aastal olid investeeringud tagasihoidlikumad (esialgsel andmel 30%), kuid tavapärasest siiski suuremad. Muude transpordivahendite tootmise andmed on puudulikud ning kiirstatistika kajastab üldiselt väikest osa tervikpildist. Olemasolevate andmete põhjal investeeriti üle poole masinatesse ja seadmetesse, ligi kolmandik ehitistesse – mõlema puhul näitas kiirstatistika langust võrreldes eelneva aastaga.

2020. aasta kujuneb
transpordivahendite
tootmises keeruliseks.

2020. aasta kujuneb transpordivahendite tootmises keeruliseks. Koroonakriisis oli üks suuremaid kannatajaid transpordisektor, mis omakorda mõjutas ka seotud valdkondi. Viiruga seotud piirangute ajal sulgesid mitmed autotootjad tehaseid, ka laevatehastes peatati töö. Aprillis 2020 kukkus nii mootorsõidukite, nende osade ja haagiste kui ka muude transpordivahendite tootmine võrreldes eelmise aasta sama ajaga poole võrra. Koos majanduse taaskäivitumisega on oodata ka nendel tegevusaladel olukorra paranemist, kuid aasta kokkuvõttes võib oodata tööstuse keskmisest halvemat tulemust.

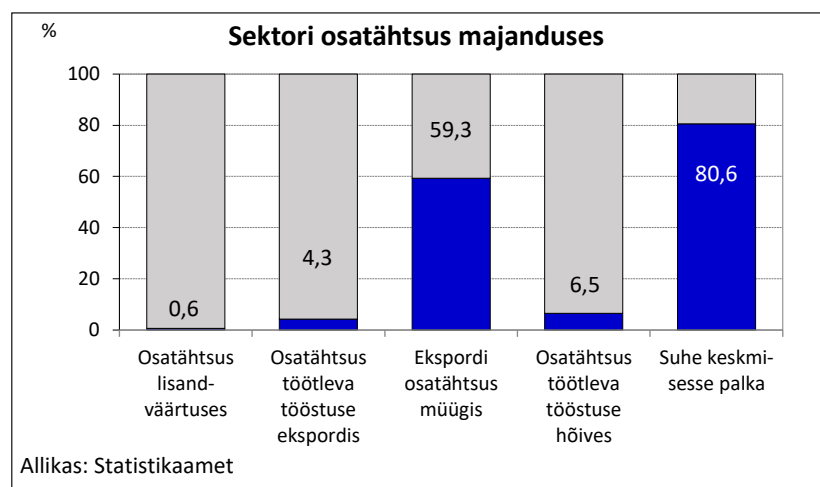
Mööblitootmine

Mööblitootmisega tegeleb Eestis enam kui 700 ettevõtet, mis annavad tööd ligi 8000 inimesele. Mitmed ettevõtted on Eesti mõistes väga suured, koguni kuues ettevõttes töötab rohkem kui 200 inimest. Mööblitööstus on Eestis pikkade traditsioonidega sektor, mis on maapiirkondades oluline töandja ning aitab väärindada kodumaist toorainet.

Töötajate arvu poolest suuremad mööblitööstusettevõtted asuvad peamiselt Põhja- ja Kagu-Eestis. Suurimad mööblitootjad olid 2019. aastal pehmemööbli tootjad OÜ Fleming, OÜ Bellus Furniture ja AS Antsla Inno, büroomööbli tootja AS Standard, mööblidetailide tootja Flexa Eesti AS, puitmööbli valmistaja Gomab OÜ ning peamiselt magamistoa sisustust tootev Delux Production OÜ.

Mööblitööstus on järjest rohkem orienteerunud siseturule. Kui mõni aeg tagasi läks 80% toodangust ekspordiks, siis nüüd on välisurgude osa langenud alla 60%. Kuna odavat tööjõudu napib, on konkureerimine näiteks Poola ja Leedu tootjatega muutunud järjest raskemaks.

Nõrkus välisurgudel ei lubanud mööblitööstuse müüginumbritel 2019. aastal kasvada ning maht jäi aasta varasemaga samale tasemele.

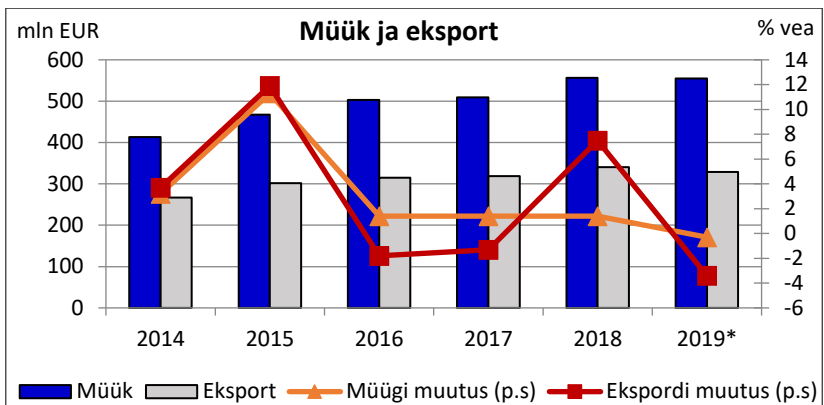

Eksporditurgul suureneb konkurents odava tööjõuga riikidega.

Mööbli ekspordi vähenemine on Euroopa Liidu ülene trend, mida on märgata juba aastaid. Hiina, Vietnam ja ka Ukraina ja teised lähemad odava tööjõuga riigid hõlmavad üha suuremat turuosa ning ELi tootjatel on raske konkureerida nendega. Covid-19 kriis mõjutas 2020. aastal ka mööblitööstust ilmet üsna tugevalt. Ühest küljest ei ole tegu esmatarbekaubaga ning teisalt olid paljud mööblipoed suletud kriisi kõrghetkel. Kõik see tõi alla müüginumbrid ning vähendas tarbimist. Eelis oli nendel ettevõtetel, kes juba varasemalt rõhustid rohkem e-kaubandusele.

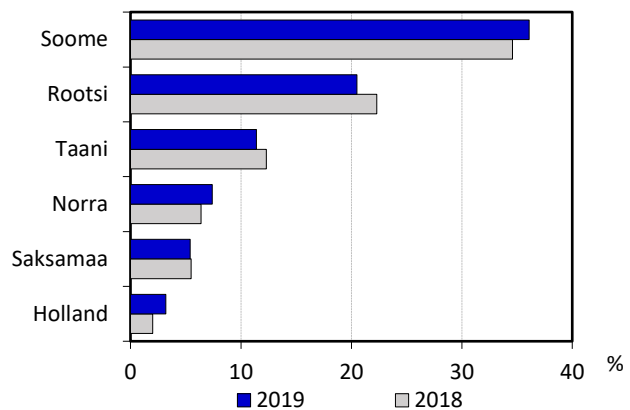
Mööblitootmise jaoks on kõige olulisemad turud Põhjamaad, kus turgu tuntakse ja osatakse valida disaini. Lisaks on Eestis tootmine mitmel Soome ja Rootsi mööblitootjal. Nende kahe riigi osakaal ongi ekspordis kokku 57%. Kui siia juurde lisada veel Taani ja Norra, ulatub Põhjamaade osakaal ekspordis 86%ni. Suurematest partneritest kasvas eksport Soome 6% ja Norra 18%. Rootsi ja Taani olid languses 6%ga. Suurematest kaubagrupidest kasvas vedrumadratsite eksport 15% ja metallmööbli eksport 17%. Puidust magamistoa mööbli müük vähenes välisurgudel 5%.

86% ekspordist läheb Põhjamaadesse.

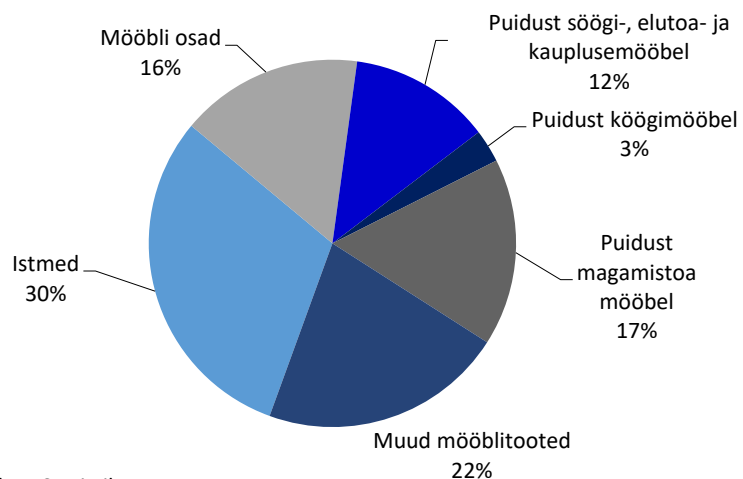
Allikas: Statistikaamet

Ekspordi jaotus peamiste sihtriikide lõikes

Allikas: Statistikaamet

Peamised ekspordi kaubagrupid

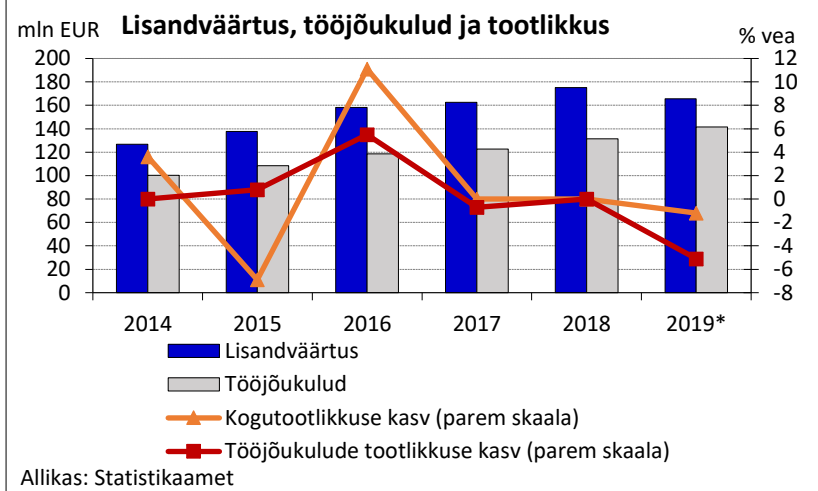
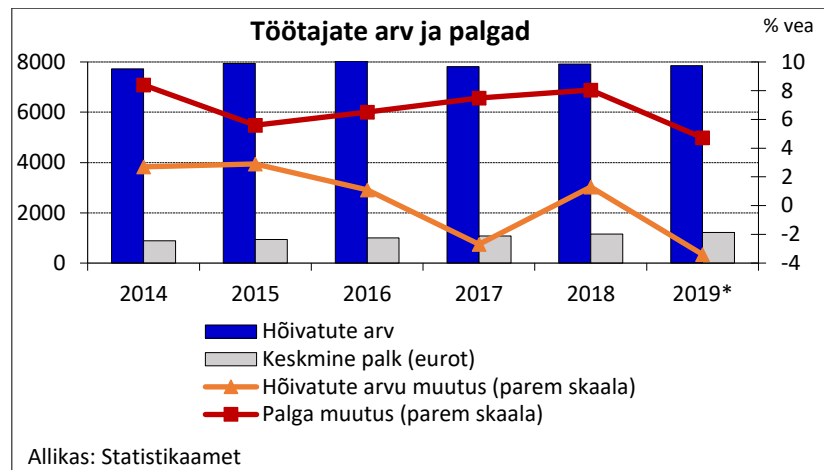

Allikas: Statistikaamet

Keskmine palk kasvas veidi aeglasemalt riigi keskmisest ning mahajäämus Eesti keskmisest palgast süvenes.

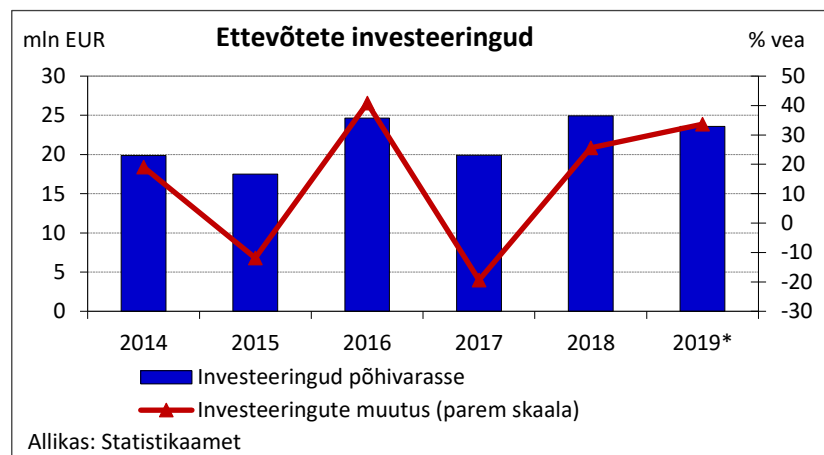
2019. aastal vähenes hõivatute arv sektoris esialgsetel andmetel mõne protsendi võrra. Keskmine palk kasvas veidi aeglasemalt riigi keskmisest ning mahajäämus Eesti keskmisest palgast süvenes. Mida suuremaks käriseb sektoris palgavahe riigi keskmisega, seda raskemaks läheb kvalifitseeritud tööjõu leidmine. Kuigi puhaskasum vähenes aastaga veernadi võrra, jäi lisandväärtus peaaegu muutumatuks. Samas kasvasid tööjõukulud ning nende põhjal arvutatud tootlikkuse näitajad langesid.

Tootlikkuse näitajad läksid 2019. aastal langusesse.

Investeeringusaktiivsus kasvas mööblitööstuses esialgsel andmel 2019. aastal 34% võrra. Samas on sektori investeeringute statistika küllaltki volatiilne ning andmeid võidakse hiljem oluliselt korrigeerida. Kasvasid investeeringud masinatesse ja seadmetesse, kuhu paigutati vahendeid kolmandiku võrra rohkem kui aasta varem.

2020. aasta kevadel olid mööblitööstuseettevõtted oluliselt negatiivsemalt meelestatud kui aasta varem.

Eesti Konjunktuuriinstituudi uuringu tulemused näitasid, et 2020. aasta kevadel olid mööblitööstuseettevõtted oluliselt negatiivsemalt meelestatud kui aasta varem. Enamusel ettevõtetest oli toodangumaht viimastel kuudel vähenenud ning 82% vastanutest olid eksporttelliimused alla tavalise. Lisaks plaanisid enam kui pooled ettevõtted töötajate arvu vähendada. Mööblitööstus on ilmselt üks kriisist enim mõjutatud töötleva tööstuse sektoreid ning 2020. aasta saab raske olema.

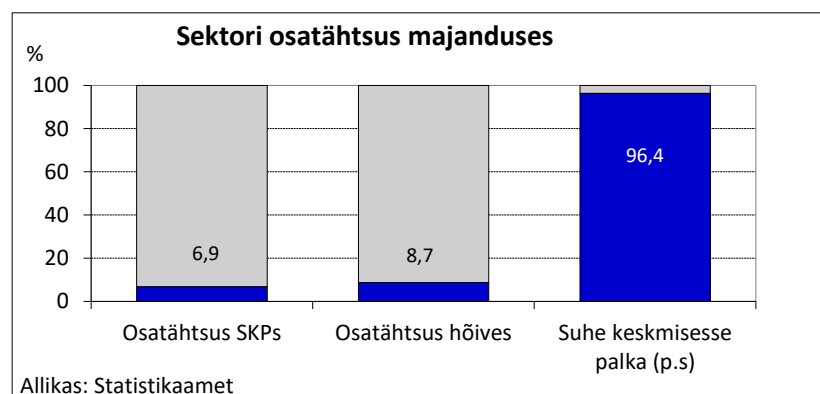
Ehitussektor

Eesti ehitussektorile oli 2019. aasta kiire kasvuaasta, probleemideks olid kulude (sh tööjõukulude) kasv ning puudus kvalifitseeritud tööjõust. Tööjõupuudust leevendas lühiajalise töötamise lubade alusel Eestisse peamiselt Ukrainast saabunud töötajate palkamine või renditööjõuna kasutamine. Kuivõrd siseturg on olnud mõeldukas kasvus, siis on Eesti ehitussektor keskendunud kohalikule turule ning välisturu osakaal suurenes kogu sektori mõistes marginaalselt. Ehitussektori eksport aktiveerus eelkõige majandussurutise aastatel, samas kui viimastel aastatel on ekspordi osakaal muutunud vähe. Siiski oli 2019. aastal täheldatav ekspordimahtude mõningane kasv. Paljud ehitusettevõtted on optimeerinud enda tegevust selliselt, et vastata paremini just koduturu nõudlusele. Välisriikidele sisenemiseks asutatakse turutõrgete ületamiseks sihtkoha riigis tütar -või sidusettevõtte, mille tegevus ja ehitusmahud ehituse ekspordistatistikas täiel määral ei kajastu. Ehitussektor reageerib muutustele majanduses inertsiga, seda nii majanduslanguse kui ka tõusufaasis. Usalduse ja sektori taastumine toimuvad aeglasemalt, kui ehitusturu kokkutõmbumine või muutused muudes majandusharudes. Seda võib põhjendada asjaoluga, et investeeringud kinnisvarasse on mahukad, planeerimise protsess pikk ning projektide alustamine sõltub projektide finantseerimise võimalustest. Erasektor lükkab ebakindlatel aegadel mahukaid ehitusprojekte edasi, kuid alustatud projektid soovitakse ka majanduslanguse perioodil lõpule viia. Kui olukord majanduses on tervikuna hea, kasvavad ehituse mahud ja hinnad kiiresti. Riigi majanduslik olukord omab seega väga otsest mõju ehitussektori ja sellega seonduvate valdkondade (ehituskonsultatsiooniteenused, kinnisvarateenused, ehitusmaterjalide tööstus jms) majandustulemustele. Mõju on vastastikune – ehitussektori olukorrast sõltub ka teiste majandusharude, eelkõige kinnisvarasektori ja ehitusmaterjali tootmine, käekäik.

Eestis tegutseb umbes ca 12 000 ehitusettevõtet, kellest 91% on vähem kui kümne töötajaga mikroettevõtted. Mikroettevõtete suur osakaal on iseloomulik kogu Euroopa ehitussektorile, kusjuures Euroopa Liidu keskmine vastav määr on ligi 94%. Suuremad ehitusettevõtted Eestis on AS Merko Ehitus Eesti, Nordecon AS, AS TREV-2 Grupp, AS YIT Eesti, OÜ Astlanda Ehitus, OÜ Mapri Ehitus, AS Ehitusfirma Rand ja Tuulberg, Empower AS, OÜ Fund Ehitus.

2019. aastal ehitussektori mahud kasvasid, mis aitas kaasa kogumajanduse kasvule. Pärast majanduskriisi on ehitussektori osatähtsus SKPs püsunud 6–8% tasemel (2019. aastal 6,9%). Ehitusmahud, lisandväärtus, tööhõive ning ehitushinnad jätkasid tõusu. Statistikaameti andmetel suurenesid investeeringud materiaalsesse põhivarasse võrreldes eelmise perioodiga 61%. Sektori ettevõtete kasumid ja tootlikkuse näitajad pöördusid 2018. aastal toimunud väikese languse järgselt uuesti tõusule. Välisriikides teostatud ehitustööde osatähtsus suurenes 2 protsendipunkti võrra, moodustades 6% teostatud ehitustöödest. Kui lähematel aastatel on sektori ja riigi keskmise palga vahe süvenenud, siis 2019. a tõusis ehitussektori palk kiiremas tempos, kui riigi keskmine palk.

Ehitusmahud, lisandväärtus, tööhõive ning ehitushinnad jätkasid tõusu.

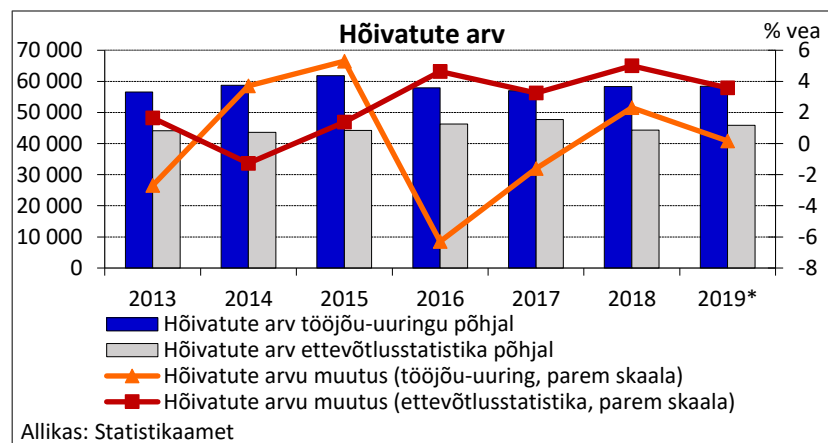
Ehitussektori mahud taastusid pärast 2008. aastal alanud majanduskriisi 2012. aastal, kui algas stabiilne kasv. Kasvuperiood kiirenes 2016. aastal, kui avanesid uue perioodi struktuurivahendid ning suurenesid riigi investeeringud infrastruktuuri arendusprojektidesse. Kuna valdava osa ehitusinvesteeringutest tehakse erasektoris, siis avaldas kasvu kiirenemisele kindlasti mõju kriisi järel alustatud suurte objektide planeeringute ja projektide valmimine ning üldine majanduse kindlustunde paranemine. Ehitusmahtude ja kasutuslubade statistika alusel jätkasid ehitusmahud

2019. aastal kiiret kasvu, eluhoonete ehituslubade maht suurenes aastaga 14,8% ja mitteelamutel 12,8%. Eesti Konjukturiinstituudi koostatav ehitusbaromeetri uuring näitab aga alates 2019. aasta kolmandast kvartalist tellimuste portfelli langust, mida 2020. aasta esimeses kvartalis süvendas koroonaviiruse pandeemia mõju majandusele. Selle alusel võib praeguseks prognoosida, et pea 10 aastat kestnud majandusliku ehitusmahtude kõrgtase jäi perioodi 2017-2019.

Koos kinnisvarasektoriga püsib ehitussektor hõivatute arvult kolmandal kohal, jäädes alla töötlevale tööstusele ning hulgi- ja jaekaubandusele. Ehitussektoril eraldiseisvalt oli hõive osakaal kõigist hõivatutest 8,7%, koos kinnisvarasektoriga aga 10,4%. Tööjõu-uuringu kohaselt töötas ehitussektoris kokku 58 400 inimest ja ettevõtlusstatistika andmetel 45 918 inimest (kiirhinnang). EMTA andmetel oli 2019. aasta viimases kvartalis ehitussektoris hõivatud 55 543 töötajat, kelle töötasult maksti töötajumakse. Nende andmete põhjal võib väita, et ehitussektoris oli 2019. aastal hõivatud pea 60 000 töötajat. Tööjõu-uuringu alusel tõusis hõivatute arv 0,2%, ettevõtlusstatistika hinnangul aga 3,6%.

Arvestades ehitusettevõtete tööjõu tagasihoidlikku muutust võrreldes ehitusmahtudega, võib eeldada, et renditööjõu osakaal on ehitusmahtude kiire kasvu taustal samuti kasvanud.

Tööjõu-uuringu hinnang sisaldab välismaal tegutsevat Eesti tööjõudu, mistõttu mõjutavad hõivet ka tööjõurände sihtriikide ehitusturud. Tööhõive andmed ei sisalda tööjõurenti pakkuvate firmade palgal olevat tööjõudu. Politsei- ja Piirivalveameti koostatud statistika kohaselt väljastati 2019. aastal ehituse tegevusalal töötamiseks 372 elamisluba ning registreeriti 10 888 lühiajalist töötamist. Puudub statistika selle kohta, et kui suur osa välistööjõust on palgatud otse ehitusettevõtete poolt ja kui palju läbi renditööjõu firmade, kuid arvestades ehitusettevõtete tööjõu tagasihoidlikku muutust võrreldes ehitusmahtudega, võib eeldada, et renditööjõu osakaal on ehitusmahtude kiire kasvu taustal samuti kasvanud. Sektori hõivatute arvu mõjutab otseselt ka tööstussektor, sealhulgas eelkõige ehitustoodete tootmine. Näiteks tehases toodetud hooneelementide tootmine hõivab üha enam ehitussektoris arendatud kompetentsidega tööjõudu. Samuti toimub pidev tööjõuränne ehitussektori ja kinnisvaraala teenuste sektori vahel.

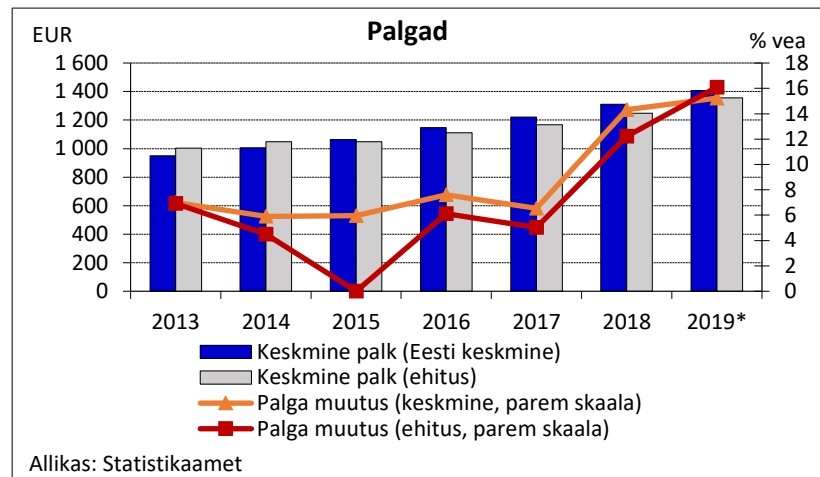
Sektori keskmine palk võrreldes riigi keskmisega pöördus üle pika aja tõusule.

Arvestades tööjõupuudust ja sellega kaasnevat palgasurvet, võib eeldada, et ehitusettevõtetele kasvab huvi tootlikkuse tõstmiseks ning seeläbi tööhõive vähendamiseks isegi tõusvate ehitusmahtude olukorras. Tööjõukulude kasv ja keskmine palga suurem konkurentsivõime näitavad, et tööjõupuudus on tekitanud sektoris tugeva palgasurve. Majandusliku tipus on tööjõupuudus ka teistes sektorites, millele viitab keskmine brutopalgaga kasv. Ehitussektoris 2017. aastal alanud üle 10% ulatuv tööjõukulude kasv jätkus ka 2019. aastal, kasvades aasta võrdluses 11,4%, vähenedes küll võrreldes kahel eelmisel aastal toimunud kasvuga ca 3 protsendipunkti võrra. Tööjõukulude analüüsimisel tuleb arvestada asjaoluga, et üha suurenev tööjõurendi osakaal vähendab statistikas ehitusettevõtete tööjõukulu määra, sest

Tegelik sissetulek on ehituses siiski arvatavasti kõrgem, sest sektoris on levinud ka ümbrikupalga maksmine.

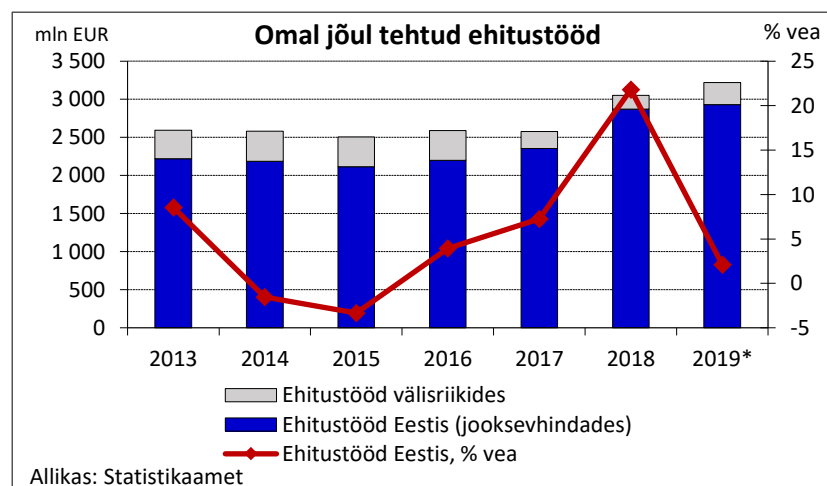
renditööjõu kasutamisel tasutakse renditeenuse eest ning tööjõukulud sh tööjõumaksud jäävad rendiettevõtete kanda.

Alates majanduskriisist on ehitussektori palkade muutus kulgenud tõusvas joones. 2019. aastal Eesti keskmise palga ja ehitussektori keskmise palga vahe mõnevõrra vähenes, ehitussektori brutokuupalk tõusis 1356 euroni (kasv 8,6%), samal ajal tõusis Eesti keskmine 1407 euroni (kasv 7,4%). Alates 2015. aastast on ehitussektori keskmine palk jäänud riigi keskmisele palgale alla, kuid 2019. aastal vahe marginaalselt vähenes. Arvestades ehitusettevõtjate väga madalat kindlustunnet seoses vaba tööjõu olemasoluga ja madalat tootlikkust sektoris, võib keskmise palga nõrka tõusu selgitada vaid sellega, et rakendatakse renditööjõudu ning jätkuvalt on probleemiks ka ümbrikupalgade maksmine.

Ekspordi vähenemisel ja turvalise siseturu tingimustes on oht kohalike ettevõtete rahvusvahelise konkurentsivõime langemisele.

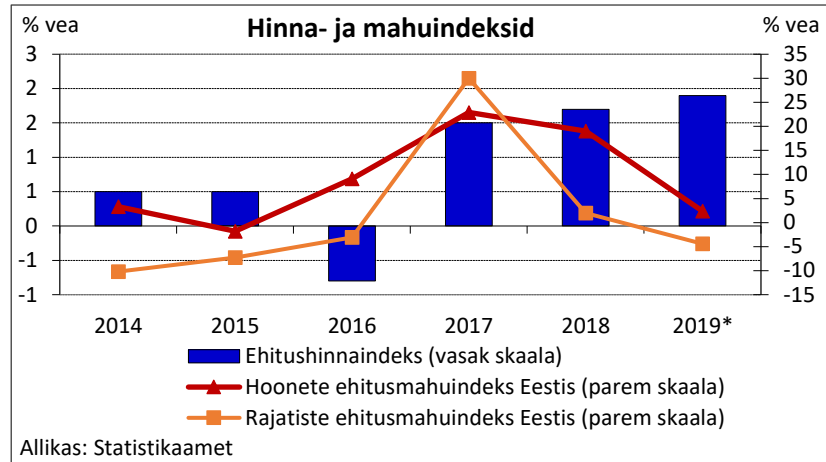
2019. aastal tehti Eestis ehitustöid Statistikaameti kiirhinnangu alusel jooksevhindade kogusummas 4,73 mld eurot. Omal jõul teostatud tööde maht Eestis oli 3,19 mld eurot, kasvades aastaga 2,1%. Välisriikides tehtud ehitustööde osakaal moodustas kiirhinnangu alusel kõigist ehitusmahtudest 6%, kasvades aastaga 2 protsendipunkti võrra. Kui 2018. aastal välisriigis tehtud ehitustööde maht vähenes koguni 18%, siis 2019. aastal suurenes märkimisväärselt 58,5% võrra. Välisriikides tehtud ehitusmahtude osas on aasta- ja lühistatistikas olnud olulised erinevused, seega ei saa teha põhjalikke järeldusi ettevõtete konkurentsivõime kohta. Aastastatistika alusel tõusid välisriikide ehitusmahud 2016. kui ka 2017. aastal ning langesid 2018. aastal, kuid osakaal kohaliku turu ehitusmahtude suhtes on hoolimata mõnest absoluutarvu tõusu aastast suhtarvuna järjepidevalt vähenenud.

Ehitushinnaindeks tõusis 2019. aastal 1,9% võrra, mis on samas suurusjärgus 2017. ja 2018. aasta tõusuga. Teist aastat järjest tõusid kõik

Teist aastat järjest tõusid kõik hinnakomponendid, sealhulgas tööjõud, ehitusmasinad ja ehitusmaterjalid.

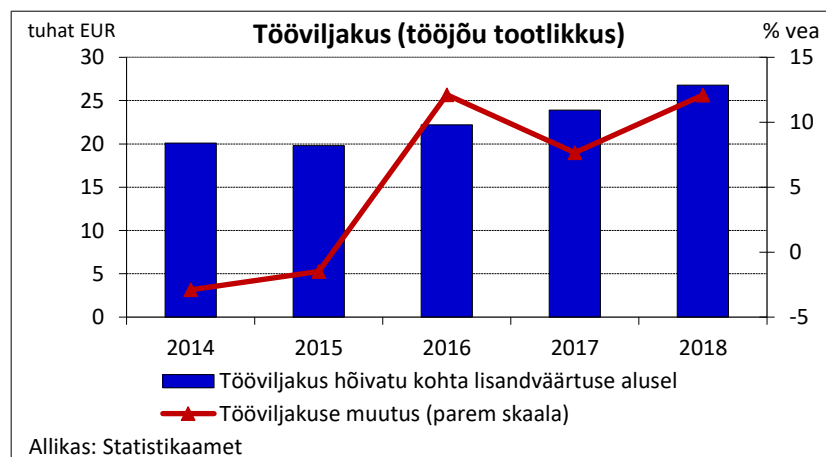
hinnakomponendid, sealhulgas tööjõud 4,3%, ehitusmasinad 2,0% ja ehitusmaterjalid 0,7%. Tööjõu hinnaindeksi tõusu osas võib tõmmata paralleeli keskmise palga tõusuga, kuid arvestades üldise majandusliku olukorraga, võib 2020. aastal prognoosida tööjõukulude kiire kasvu vähenemist.

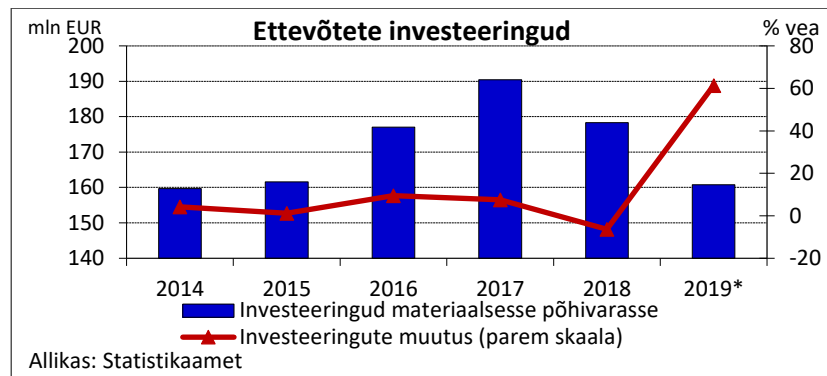
Ehitusettevõtted teenisid 2019. aastal 114,7 mln eurot kasumit, mis näitab võrdluses 2018. aastaga tugevat umbes 45%-st tõusu. Ehitussektori puhas lisandväärtus oli 2019. aastal 980,7 mln eurot, mis võrdluses 2018. aastaga oli 14,6% kõrgem. Kogu majanduse lisandväärtusest moodustas ehitussektor ligikaudu 6,9%.

Ehitussektori tootlikkus nii tööjõukulude kui ka hõivatute vaates pöördus pärast 2018. aastal toimunud väikest langust uuesti tõusule. Tööjõu tootlikkus ehk lisandväärtus hõivatu kohta oli 26 800 eurot, mis näitas aastast tõusu 12,1%. Euroopa Liidu riikide keskmine lisandväärtus töötaja kohta oli 2017. aastal (värskeimad EL võrdlusandmed) 44 000 eurot ehk Eesti tootlikkuse tase on EL-i keskmisega võrreldes 61%. Põhjamaades on vastav tootlikkusnäitaja hõivatu kohta umbes 56 000–81 000 eurot ehk Eesti ehitussektori tootlikkusest 2-3 korda kõrgem.

Euroopa Liidu riikide keskmine lisandväärtus töötaja kohta oli 2016. aastal Eestiga võrreldes umbes 2 korda rohkem.

Majanduskriisile eelnevaga võrreldes oli ehitusettevõtete investeerimistegevus viimastel aastatel oluliselt madalam, kuid 2018. aastal aktiivsus hüppeliselt tõusis ning investeeringute maht jätkas tõusu ka 2019. aastal. Materiaalsesse põhivarasse investeeriti 2019. aastal kiirstatistika alusel 61,4% rohkem. Võib hinnata, et 2017-2019. aastatel on ehitussektori ettevõtete lähiaja kõrgperiood investeeringutes põhivarasse. Investeeringute tegemiseks leitakse võimalusi eelkõige soodsates tingimustes, kui töövooga on tagatud kindlus ja ootus kasumile. Investeeringuid võib stimuleerida ka kasumlikkust ohustav tööjõukulude kasv.

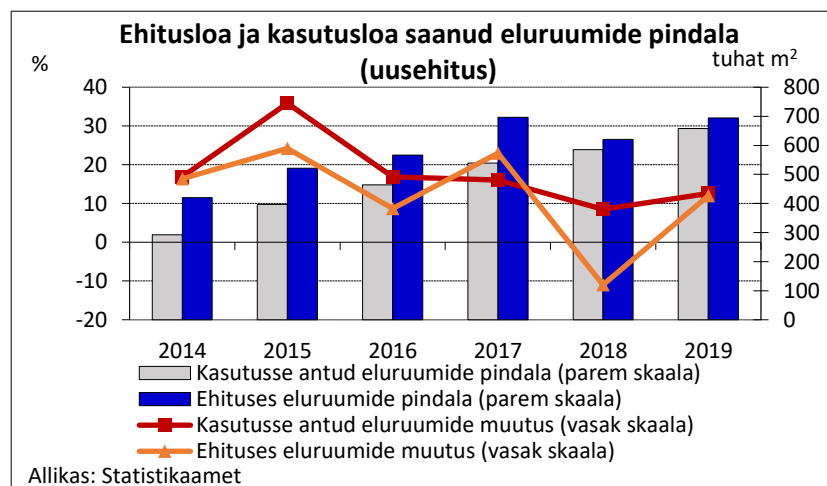

Investeeringute tegemiseks leitakse võimalusi eelkõige soodsates tingimustes, kui töövooga on tagatud kindlus ja ootus kasumile.

2019. aastal anti ehituslube 8025 (2018 – 6990) uuele eluruumile ja 2233 (2018 -1979) mitteeluhoonetele. Kasutuslube anti vastavalt 7014 (2018- 6472) eluruumile ja 1410 (2018-1000) mitteeluhoonetele. Summaarne suletud netopind ehitusloa saanud eluhoonetes oli 694 800 (2018- 620 200) ruutmeetrit ja kasutusele lubatud eluhoonetes 658 300 (2018 - 584 800) ruutmeetrit. Summaarne suletud netopind ehitusloa saanud mitteeluhoonetes oli 947 800 (2018- 1 060 000) ruutmeetrit ja kasutusele lubatud mitteeluhoonetes 679 800 (2018-1 078 900) ruutmeetrit. Eluruumide ehitamiseks väljastatud ehituslubade arv kasvas muljetavaldavalt 14,81% ning kasutuslubade arv 8,4%. Mitteeluruumide osas oli kasv ehituslubade osas 12,83% ja kasutuslubade osas lausa 41%. Eluruumide puhul on suurenenud nii lubade arv ja suletud netopind, mitteeluruumide ehitamisel on suurenenud lubade arv, kuid vähenenud on suletud netopind. Kasutuslubade arv eluruumide vaates jääb maha väljastatud ehituslubadest, sellest võib järeldada, et elamuehituses valmistatakse ehitusprojekt realiseerimiseks ette, kuid ehitustegevusega alustamine viibib seoses finantseerimise või korterite pikenenud müügiperioodi tõttu. Ka võib suur väljastatud ehituslubade arv tuleneda energiatõhususe miinimumnõuete rangemaks muutumisest alates 1. jaanuar 2020.

Ebakindlus maailmamajanduses, sealhulgas Eesti eksporditurgudel, tõenäoliselt veelgi stabiliseerib või vähendab järgnevate aastate ehituslubade taotlusi.

Kuigi 2020. aasta esimeses kvartalis koroonaviiruse leviku tõttu kehtestatud eriolukord mõjus majanduskasvule halvavalt, jätkas ehituslubade taotluste ja väljastatud ehituslubade arv kasvu ka 2020. aasta esimeses kvartalis. See võib olla ilming ehitussektori inertsist, planeeringute koostamine ja projekteerimine on väga aja- ja ressursimahukas tegevus ning ehitusloa väljastamine on pika protsessi vahepeatus, mida arendaja soovivad kindlasti saavutada. Kui palju väljastatud ehituslubadest läheb 2020. aastal töösse, sõltub koroonaviiruse mõjust majandusele. Ebakindlus maailmamajanduses, sealhulgas Eesti eksporditurgudel, muudab tõenäoliselt keerulisemaks uut ehitusprojektide käivitamise ning keskendutakse alustatud projektide lõpetamisele.

Sisekaubandus

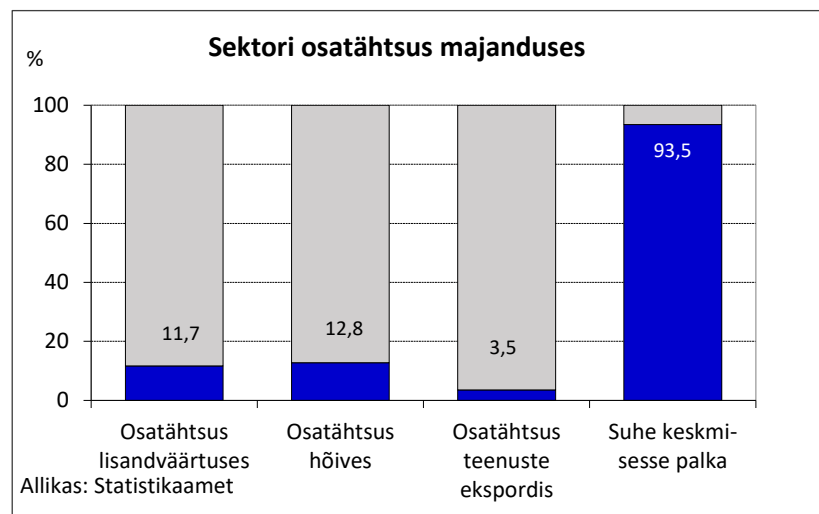
Kaubandussektori alla kuuluvad jae- ja hulgikaubandusettevõtted, sealhulgas mootorsõidukite ja nende varuosade müügiga tegelevad ehk sõidukikaubandusettevõtted. Kaubanduses luuakse 11,7% kogu majanduse lisandväärtusest ning see annab tööd 86 000 inimesele 17 000 ettevõttes.

Suuremad jaemüügiettevõtted Eestis on Coop (sellesse kuuluvad Maksimarket, Konsum, A&O), Maxima Eesti OÜ, Tallinna Kaubamaja AS (Selver, Comarket, Delice), AS Prisma Peremarket, Rimi Eesti Food AS (Rimi) ja AS OG Elektra. Ettevõtete vahel on tihe konkurents ning kasumimarginaalid pigem väikesed.

Sisekaubandus on mitmed aastad järjest kiiresti kasvanud ning põhjust konsolideerumiseks on olnud vähe. Samuti on vähe tulnud turule uusi müüjaid.

2019. aastal jätkas sisekaubandus kasvukursil nagu ka eelnevatel aastatel. Jaemüügiettevõtete tulu kasvas 7% ning hulgi- ja sõidukikaubandusettevõtetel 5% võrra.

2019. aastal jätkas sisekaubandus kasvukursil nagu ka eelnevatel aastatel.

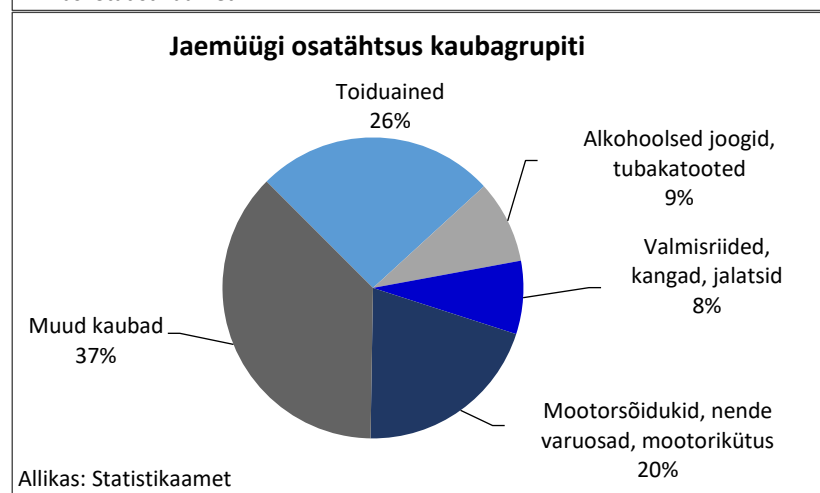
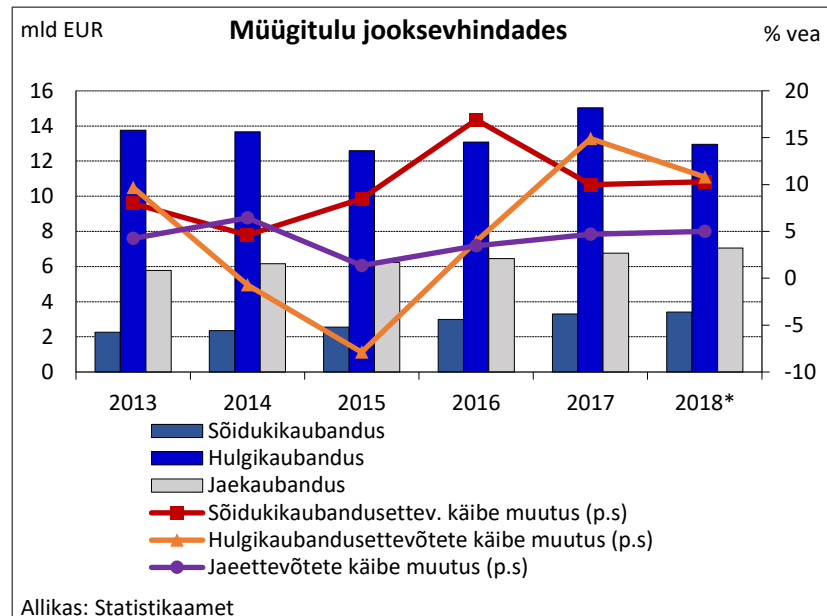
Eesti jaekaubandus on suuresti koondunud viie kaupluseketi kätte. Võrreldes naaberriikidega on seda palju, kuna tihti domineerivad 2–3 suuremat ketti. Viimastel aastatel on Eesti ketid otsustanud laiendada pigem orgaaniliselt uusi poode avades, selle asemel, et mõnda konkurenti ära osta. Suurem tehing toimus alles 2020. aastal, kui Tallinna Kaubamaja omandas Comarket ja Delice kauplused. Kuigi esmapilgul tundub, et Eesti turg on juba küllastunud, siis puudub siin ikka veel mujal levinud *discounter* tüüpi kett. Seda tühimikku soovib täita Lidl, kes on mitme poe ehitamisega alustanud ja peaks esimese neist avama 2020. aastal. Mitmel pool on tema arendusi pidurdanud nii konkurendid kui kohalikud elanikud, püüdes peatada planeeringu protsessi ja erinevate lubade andmist. Siiski ei ole Lidl loobunud ning tundub, et Eesti turule sisenemine on kindel. Teine suurem tulija oli 2019. aastal Eestis oma väljastuspunkti avanud IKEA. Lisaks omandati Rae vallas krunt, kuhu peaks paari aasta pärast kerkima täies mõõdus kauplus.

2019. aastal lisandus IKEA ja 2020. aastal avab esimese kaupluse Lidl.

Kaupluste arvu poolest on Eesti suurim poekett Coop, millel oli 2019. aasta seisuga 340 kauplust ning 6000 töötajat. Keti käive ulatus üle 663 mln euro, mis andis talle 23%lise turuosa Eestis. Käibe poolest on suurimaks jaekaubandusettevõtteks Tallinna Kaubamaja Grupp, mille müük ulatus 2019. aastal 717 mln euroni. Gruppi kuulub Selveri kett, mitmed automüügiettevõtted Eestis ja teistes Balti riikides ning Tallinna ja Tartu kesklinnas asuvad kaubamajad. Tööd saab seal 4200 töötajat. Palju ei jää maha ka Maxima kett, kus töötab samuti üle 4000 inimese ja käive ületab 600 mln euro piiri. Peale tuntud OG Elektra, Prisma ja Rimi on turul ka näiteks RRLektusele kuuluv enam kui 60 kauplusega „Meie“ kaubamärki kasutav jaekaupluste kett.

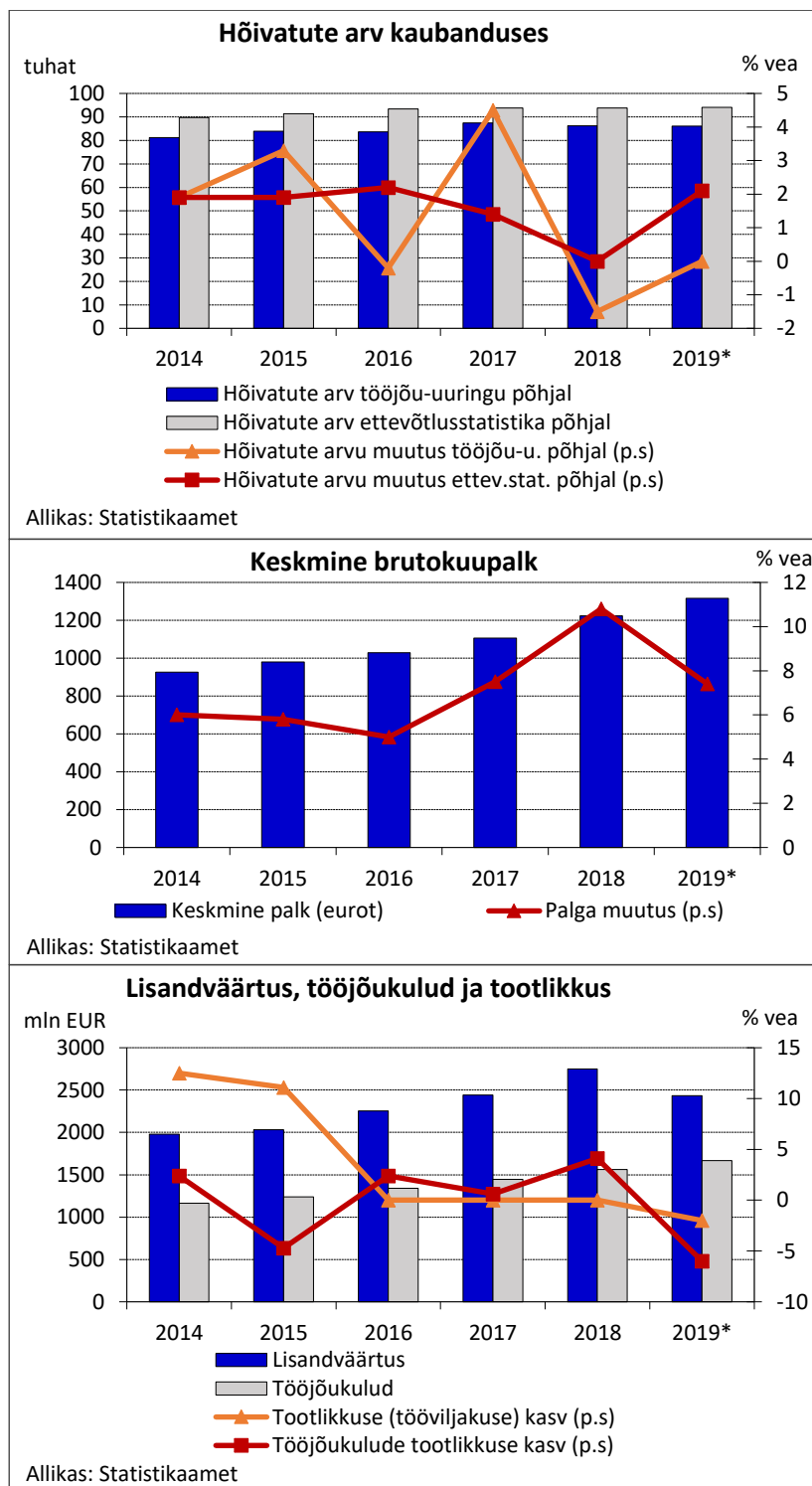
2019. aastal sattuski raskusesse T1, kuid teistel keskustel läks hästi

Suuri keskuseid 2019. aastal enam ei avatud. Lisaks selgus, et aasta varem avatud T1 on siiski raskustes ning mitmed rentnikud on keskustest lahkunud. Samas teistes keskustes olid üüripinnad pigem täidetud ning suuremaid probleeme ei paistnud. Ehitamisjärgus on praegu veel Porto Franco keskus kesklinnas ning Rocca al Mare keskus on teatanud laienemisplaanidest. Samas võib ootamatult saabunud kriis plaanid segi lüüa.

2019. aastal oli kaubandussektori palgakasv Eesti keskmisega samal tasemel.

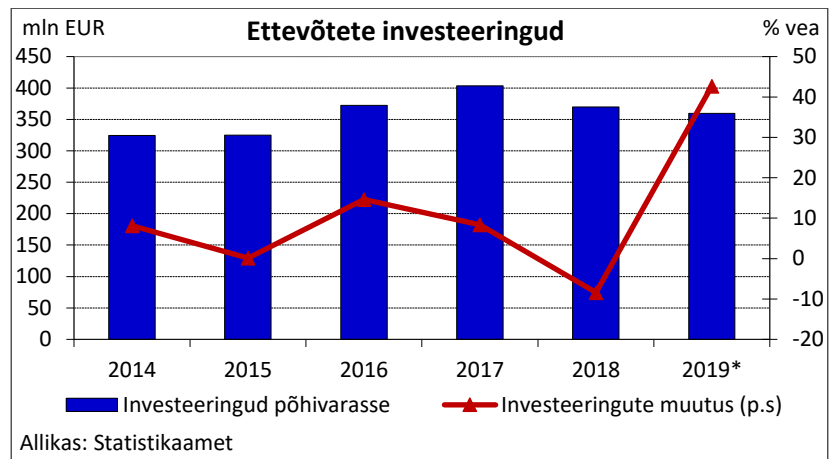
2019. aastal oli kaubandussektori palgakasv Eesti keskmisega samal tasemel. Kokku kasvasid palgad kaubandussektoris 7,4%. Hõivatute arv kasvas ettevõtlusstatistika järgi 2%, aga tööjõu-uuringu järgi ei muutunud. Seejuures kasvasid töötatud tunnid 2,2%, mis viitab töötajate koormuse suurenemisele. Alamsektoritest kasvas hõive jaekaubanduses ja hulgikaubanduses mõlemas 1,7%, aga sõidukikaubanduses ulatus kasv 4%ni. Tootlikkuse näitajate põhjal oli aasta sektorile keskmine. Tööjõukulude kasv ligi kümnendiku võrra tõi endaga kaasa samas suurusjärgus kogukasumi kahanemise.

Investeeringud tegid läbi tõusu ning kasumid kasvasid.

2019. aastal suurenes kaubavarude müügiperiood eelneva aastaga võrreldes 0,6 päeva võrra 39,7 päevani. Samas vähenes kaubanduslik juurdehindlus 19,7% pealt 19,4%ni.

Investeeringud kasvasid esialgsetel andmetel kaubandussektoris 2019. aastal 43% võrra. Samas on sektori investeeringute kiirstatistika väga heitlik. Näiteks 2018. aasta lõplik näitaja oli umbes 120 mln euro võrra suurem kiirstatistikast. Seega on võimalus, et ka antud numbrit korrigeeritakse ülespoole. Kolmandik investeeringutest tehti masinatesse ja seadmetesse ning nende investeeringute maht suurenes 32% võrra.

Jaekaubandus

Jaekaubandusettevõtetele oli 2019. aasta edukam kui 2018. aasta. Kokku kasvas ettevõtete müügitulu 7%, kuigi aasta teisel poolel kasvukiirus veidi langes.

Kokku oli 2018. aastal jaemüügi käive Eestis 7,2 mld eurot, millest sõidukikaubandus andis 0,7 mld eurot. Kasv oli kiirem sõidukikaubanduses, kus käive suurenes aastaga 17%. Majatarvete, kodumasinade, rauakaupade ja ehitusmaterjali jaemüük suurenes aastaga 8% ning tekstiiltoodete müük 10%. Oluliselt aeglustus farmaatsia- ja meditsiinkaupade, kosmeetika ja tualetitarvete jaemüügi kasv, suurenedes aastaga 4%. Hoopis langusesse läks e-kaubandus. Müük posti või interneti teel vähenes aastaga 3% võrra. Siin võib pigem olla põhjuseks mõõtmismetoodika kui inimeste käitumisharjumuste muutumine. 2020. aasta osutub ilmselt tõeliseks edulooks e-kaubandusele, kuna mõne kuu vältel oli see mõne kaubagrupi puhul peaaegu ainsaks võimaluseks tooteid osta või müüa.

Nüüd on kõigil suurematel jaekettidel avatud oma e-pood ja inimesed kasutavad seda võimalust järjest rohkem.

Efektiivsusnäitajad jaekaubanduses oluliselt ei muutunud 2019. aastal. Müügitulu ja kulud kokku kasvasid täpselt samas tempos. Kuna suurem kulude kasv tuli tööjõukuludest, siis lisandväärtus kasvas ning selle põhjalt arvatud kogutootlikkus suurenes 3%. Töökulude tootlikkus jäi muutumatuks.

2019. aasta oli jaekaubandusele väga edukas. 2020. aasta algus töötas jätkata samas tempos, kuid ootamatu kriis tuli vahele ning enamus kauplusi pidi mõneks ajaks ukсед sulgema. Kuigi valitsus käivitas olulise mahuga stimulatsioonimeetmed, siis tõenäoliselt ikkagi eelmiste aastate kasvu jätkata ei suudeta ning kokkuvõttes tuleb pigem keeruline aasta.

Turism

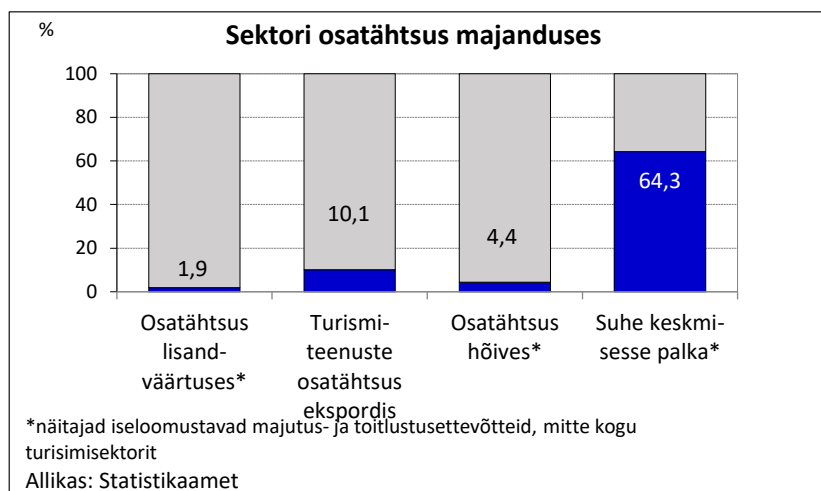
Turismimajanduse osatähtsus Eesti SKPs ja tööhõives on kaudset mõju arvestades umbes 7–8%, turism annab olulise panuse ekspordituluse. Eesti turismimajandus toetub suures osas väliskülastajatele, kelle arvele langeb üle 60% kõigist majutuskohtade ööbimistest. Suure osa väliskülastajatest (15%) moodustavad soomlastest ühepäevakülastajad, samas on külastajate arv teistest riikidest suurenenud kiiremas tempos ja sõltuvus Soome turust on vähenenud.

Peamine turismimagnet on Tallinn, kuhu on koondunud suur osa turismimajanduse ettevõtetest. Aasta-aastalt on kasvanud huvi ka teiste piirkondade vastu – sellele on kaasa aidanud taastusravikeskuste, majutus- ja teiste teenindusettevõtete lisandumine.

Eestis tegutseb üle 900 majutusettevõtte (lisaks veel arvukalt füüsilisest isikust ettevõtjaid ja ettevõtteid, kelle põhitegevusalaks on märgitud mõni muu tegevus, samuti eramajutuse pakkujaid), toitlustusettevõtteid on üle 2000 ning reisibüroosid ja -korraldajaid umbes 300. Suurimad majutusettevõtted on OÜ TLG Hotell (Tallink), AS Sokotel (Hotell Viru), Hotell Olümpia AS, Meriton Hotels AS, OÜ Swisshotel Estonia ja OÜ SPA Tours. Toitlustusettevõtetest on suurimad Premier Restaurants Eesti OÜ (McDonald's), AS Hesburger ja Baltic Restaurants Estonia AS. Suuremate reisibüroode ja -korraldajate hulka kuuluvad AS Estravel, Novatours OÜ, Reisieksperdi AS, OÜ TEZ Tour ja CWT Estonia AS. Töötjate arvult on suurim Hurtigruten Estonia OÜ, kes pakub oma kontsERNile reisibroneeringute tegemist ja muid tugiteenuseid. Ligikaudu 60% turismisektori töötajatest töötab Tallinna ettevõtetes, teistest piirkondadest võib esile tuua Tartut ja Pärnut, kuid turismitööstus on esindatud üle Eesti.

Koroonaviiruse levik mõjutas rängalt turismimajandust ja taolisi tagasilööke võib oodata ka edaspidi. Samas pikemas plaanis on oodata siiski reisimise kasvu, mis toob tulu ka Eesti ettevõtetele. Eeldatavasti suureneb nõudlus nii sise- kui ka väliturismis ning seetõttu kasvab ka teenuste pakkumine (lisandub uusi majutus- ja toitlustuskohti). Pikaajaline kasv kujuneb aga senisest aeglasemaks. Majutussektoris pakub traditsioonilistele ettevõtetele konkurentsi jagamismajandus, mis tähendab oma elamispinna väljaüürimist. Eelkõige on tulevikus oodata välituristide arvu kasvu ja tänu sellele eksporditulu suurenemist. Pakkumise kasv tähendab turismisektoris suuremat vajadust lisatööjõu järele. Sissetulekute kerkides suureneb pikemas plaanis nii siseturism kui ka välisreiside arv. Turismpoliitikaga püütakse pikendada Eestis reisimise kestust ja hajutada nõudlust nii hooajaliselt kui ka ja geograafiliselt.

2019. aastal kasvas jätkuvalt turismis sisenõudlus, kuid aasta edenedes suurenes ka väliturism. Eesti turismiettevõtete majandustulemused paranesid, kuid 2020. aasta tuleb sektorile koroonaviiruse tõttu väga raske.

I poolaastal püsis väliskülastajate saabumiste arv veel languses, kuid teisel poolaastal kasv taastus.

2019. aastal liikus väliturism maailmas tõusujoonel. Maailma Turismiorganisatsiooni andmetel suurenes nii kogu maailmas, Euroopas kui ka Ida-Euroopas välisreiside arv võrreldes eelneva aastaga ligi 4%. Eesti arengud olid tagasihoidlikumad. I poolaastal püsis väliskülastajate saabumiste arv veel languses, kuid teisel poolaastal kasv taastus. Ka Eesti elanike välisreiside aktiivsus oli aasta algul väiksem kui aasta varem, sellele järgnenud kasv piirdus mõne protsendiga. Küll aga ööbisid Eesti elanikud jätkuvalt rohkem Eesti majutuskohtades.

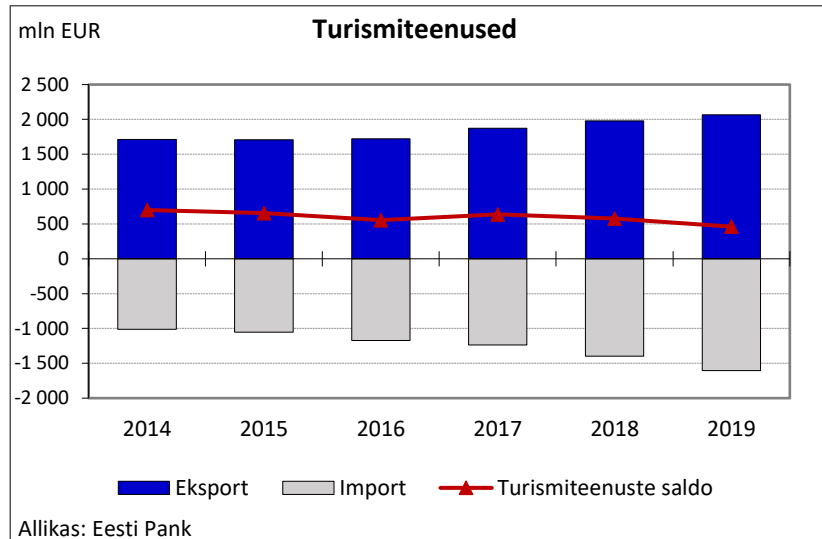
Sarnaselt eelnevale aastale tõusid majutusteenuste hinnad suhteliselt vähe, kuid toitlustuse hinnatõus oli ELi riikide seas üks suuremaid (üle 4%).

Kui 2018. aastal andsid Eesti majutuskohtadele rohkem tööd siseturistid, siis 2019. aastal kasvas ka välituristide ööbimiste arv ligi 5%.

Voodikohtade keskmine täitumus ulatus 37%ni, tubade täitumus aga oli 47% – mõlemad näitajad olid viimase kümne aasta parimad.

Majutuse ja toitlustuse tegevusalal loodi rahaliselt küll rohkem lisandväärtust kui aasta varem, kuid püsivhindades vähenes see enam kui 2% võrra. Sarnaselt eelnevale aastale tõusid majutusteenuste hinnad suhteliselt vähe, kuid toitlustuse hinnatõus oli ELi riikide seas üks suuremaid (üle 4%).

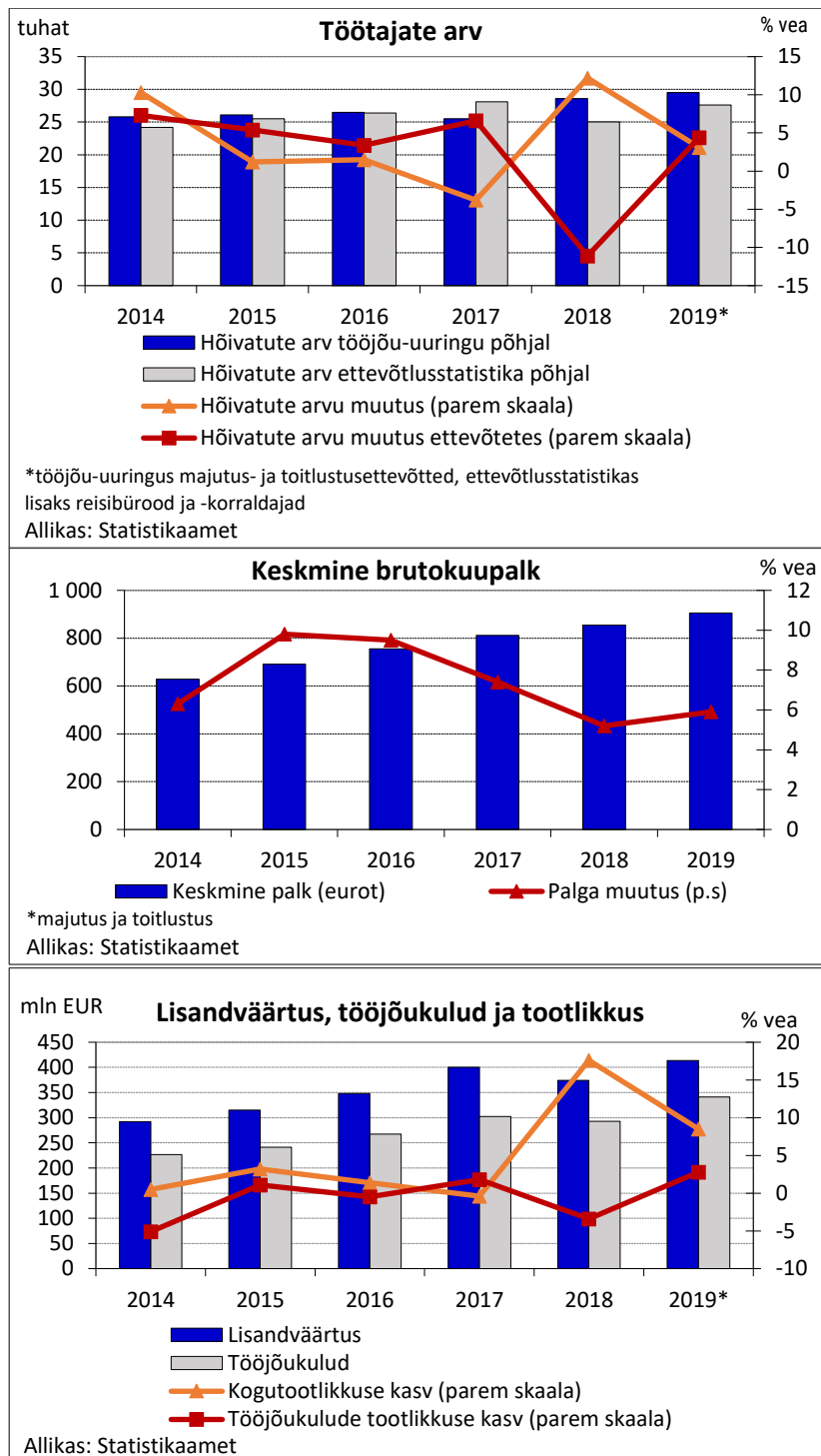
Nii turismiteenuste eksport kui ka import jõudsid 2019. aastal uuele rekordtasemele. Suurenesid nii reisijate kulutused kui ka reisijateveo transpordiga seotud kulud, kuid teist aastat järjest oli impordi kasv kiirem. Turismiteenuste positiivne saldo oli viimaste aastate väikseim.

Kui 2018. aastal andsid Eesti majutuskohtadele rohkem tööd siseturistid, siis 2019. aastal kasvas ka välituristide ööbimiste arv ligi 5%. Suurenes eelkõige puhkusereiside arv (7%), tööreiside puhul oli kasv tagasihoidlikum. Võrreldes eelneva aastaga oli vähem ööbimisi seoses konverentsist või koolitusest osavõtuga, samuti muu reisi puhul, kus olulise osa moodustab taastusravi.

Majutuskohti oli 2019. aastal avatud 2,5% rohkem kui aasta varem, samas suurusjärgus kasvas ka pakutavate voodikohtade arv. Kuna nõudlus suurenes kiiremini, siis paranes majutuskohtade täitumus. Voodikohtade keskmine täitumus ulatus 37%ni, tubade täitumus aga oli 47% – mõlemad näitajad olid viimase kümne aasta parimad. Majutuse hinnad püsisid üsna stabiilsed, ööpäeva keskmise maksumuse kasv jäi alla 1%. Maakonniti oli siiski erisusi, mitmes madalama hinnaga piirkonnas (Viljandi-, Valga-, Järva- ja Hiiumaal) tõusid hinnad kümnendiku võrra või rohkem.

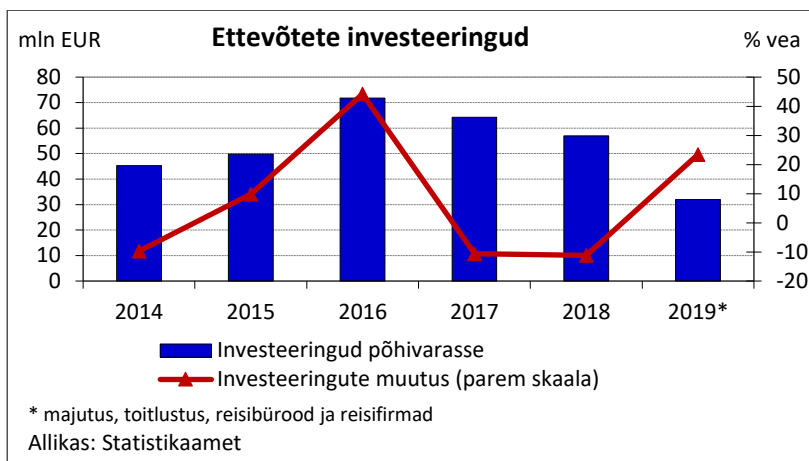
Kiirstatistika põhjal suurenes nii majutuses kui ka toitlustuses hõivatute arv, kuid reisifirmades vähenes (andmed on koos reserveerimise jmt tegevusega). Siin tuleb arvestada, et lõplikud näitajad võivad viidata teistsugustele arengutele. Samas ka tööjõu-uuringu kohaselt majutuse ja toitlustuse tegevusalal hõivatute arv suurenes mõne protsendi võrra. Palgatõus oli majutuses ja toitlustuses taas veidi aeglasem kui Eestis keskmiselt. Viimastel aastatel on sektori suhteliselt madal palgatase jäänud veelgi rohkem keskmisest maha. Majutuses ja toitlustuses on viimastel aastatel kasvanud tööjõurendi kasutamine. Sellele vaatamata kasvasid tööjõukulud kiiremini kui muud kulud, kuid kulude kasv oli tuludega kooskõlas ning kasumid suurenesid. Samuti paranesid tootlikkuse näitajad. Samu arenguid näitas reisifirmade ja reserveerimise valdkond. Esialgse statistika põhjal paranes oluliselt kasumlikkus, kuid sellel tegevusalal on lõpliku ja kiirstatistika vahel olnud varasemalt üsna suured käärid.

Viimastel aastatel on sektori suhteliselt madal palgatase jäänud veelgi rohkem keskmisest maha.

Majutuses ja toitlustuses kasvasid esialgsel andmel investeeringud võrreldes 2018. aastaga, reisibüroode ja reiskorraldajate ning reserveerimise tegevusalal aga vähenesid. Kuna esialgne statistika katab suhteliselt väikest osa kogu pildist, siis võivad need tulemused veel muutuda. Kiirstatistika põhjal suurenesid kapitalimahutused masinatesse, seadmetesse ja inventari, kuhu läks pool kõigist investeeringutest. Teiseks olulisemaks valdkonnaks olid ehitised (osatahtsus ligi 40%), kuhu suunati sama palju vahendeid kui aasta varem. Rohkem panustati arvutitesse ja arvutisüsteemidesse.

Majutuses ja toitlustuses kasvasid esialgsel andmetel investeeringud võrreldes 2018. aastaga, reisibüroode ja reisikorraldajate ning reserveerimise tegevusalal aga vähenesid.

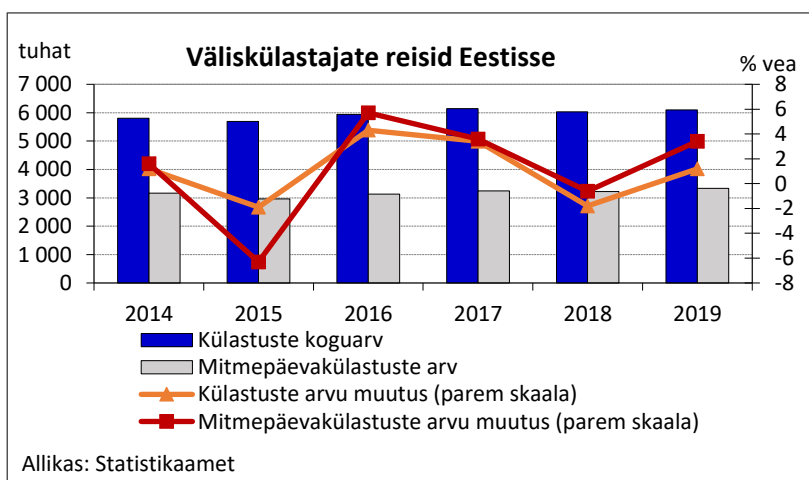
Kuigi turismisektori jaoks oli 2019. aasta hea, siis ettevõtjad hindasid olukorda kehvemaks kui viimasel paaril aastal. Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitluse põhjal oli nii hotellide, restoranide kui ka turismifirmade kindlustunde indikaator veidi madalam kui aasta varem. Hotellid hindasid küll müüki tugevamalt kui eelneval aastal, kuid tulevikuootused olid madalamad. Restoranid ja turismifirmad olid oma hinnangutes tagasihoidlikumad aga kõigis valdkondades. Pingeline tööturg tõi suuremale osale küsitletutest kaasa raskusi tööjõu leidmisel.

2020. aasta alguses olid ettevõtjate hinnangud ja ootused sama head või paremadki kui aasta varem, kuid siis muutus olukord kardinaalselt. Koroonaviiruse levik mõjutas turismisektorit rängalt – paariks kuuks sisuliselt peatus kogu majandustegevus. Liikumispiirangud ja ettevõtete sulgemised leidsid aset kevadel, mis ei ole küll nõudluse tippaeg, kuid taastumine saab olema vaevaline ning jätab jälje kogu aastale. Maailma Turismiorganisatsiooni mais 2020 avaldatud kõik stsenaariumid käsitlesid rahvusvaheliste saabumiste kukkumist kogu aasta kokkuvõttes vähemalt poole võrra. Turismiekspertide hinnangul taastub siseturism kiiremini kui väliturism.

Sissetulev turism

2019. aasta teine pool oli peamiselt tänu ööbivate välisküllastajate arvu kasvule sissetuleva turismi jaoks positiivsem. Aasta kokkuvõttes kasvas Eestisse saabunud ööbivate välislastajate arv üle 3%, ühepäevaküllastajate arv langes enam kui 1% võrra.

Koroonaviiruse levik mõjutas turismisektorit rängalt – paariks kuuks sisuliselt peatus kogu majandustegevus.

Ühepäevaküllastusi mõjutas kõige rohkem Soome elanike väiksem huvi Eesti vastu. Soome ühepäevaküllastuste arv on langenud neli aastat järjest. Samuti tegid vähem lühireise Eestisse Venemaa, USA, Suurbritannia, Jaapani, Korea Vabariigi ja Kanada elanikud. Teisalt Tallinna Sadamat küllastanud kruisireisijate arv jõudis uue rekordini (660 000).

2019. aasta teine pool oli peamiselt tänu ööbivate väliskülastajate arvu kasvule sissetuleva turismi jaoks positiivsem.

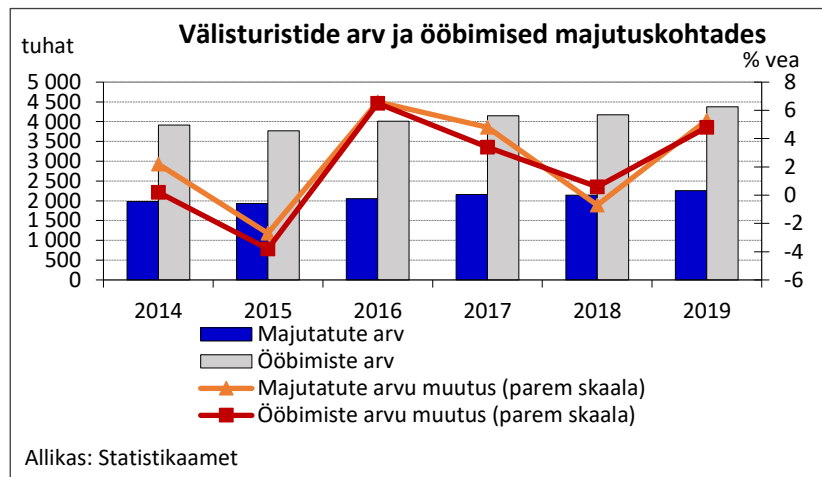
Samas negatiivsena võib välja tuua, et peaaegu kõigi riikide puhul olid reisirid lühemad kui aasta varem.

Üle poole kasvust tuli ärireisidest, seda peamiselt ülepiiri- ja lühiajaliste töötajate kulutuste kaudu.

Ka ööbimisega külastuste puhul vähenes Soomest saabunute arv ning languses olid mitmed kaugturud, nagu näiteks Jaapan, Kanada, Korea Vabariik. Turismisektorit toetasid aga eelnevast aastast rohkem Saksamaa, Läti, Leedu, Rootsi ja veel mitmed riigid. Samas negatiivsena võib välja tuua, et peaaegu kõigi riikide puhul olid reisirid lühemad kui aasta varem. Keskmiselt veedeti Eestis 3,3 ööd, samas kui aastal 2017 veel üle nelja öö. Selle tulemusena vähenes mitmepäevakülastuste kestus 2019. aastal üle 8%.

Väliskülastajate kulutused Eestis suurenesid võrreldes 2018. aastaga ligi 3%. Üle poole kasvust tuli ärireisidest, seda peamiselt ülepiiri- ja lühiajaliste töötajate kulutuste kaudu. Erareiside kulutuste kasv jäi alla 2%, seda mõjutas tugev kukkumine tervishoiuga seotud kulutustes. Järjepidevalt on suurenenud õppimisega seotud kulutused Eestis. Nõ tavapärased erareiside kulutused (näiteks seoses puhkusereisidega) suurenesid aastaga paari protsendi võrra.

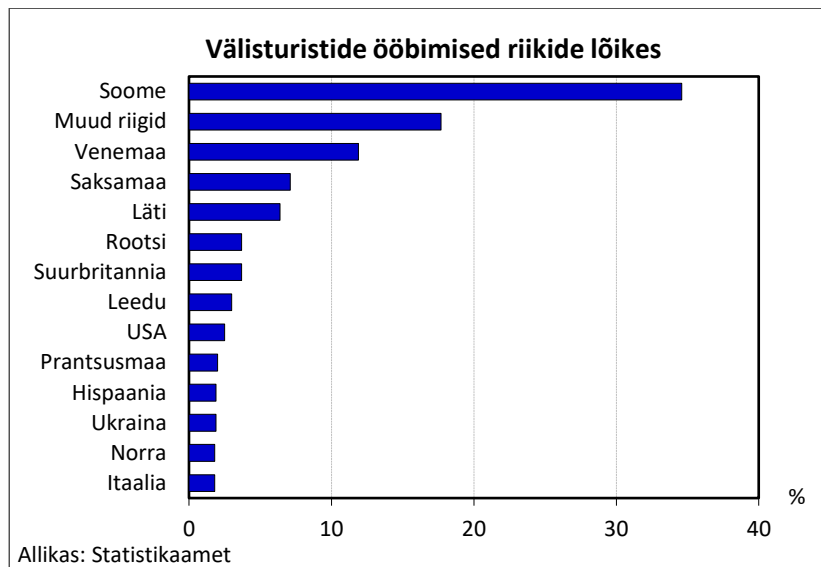
Eesti transpordiettevõtete eksporditulud reisiriteveest kasvasid aastaga aga kümnendiku võrra. Selle taga oli õhustransport ehk Nordica/Xfly teenuste osutamise laienemine. Kuna suur osa nende tegevusest toimub väljaspool Eestit, siis ei kajasta see otseselt Eesti turismiga seotud arenguid. Muude transpordiliikide puhul olid eksporditulude muutused üsna tagasihoidlikud, maanteetranspordis (bussiveod) eksporditulu vähenes.

Ööbivate külastajate saabumiste suurenemine 2019. aastal toetas Eesti majutuskohti. Väliskülastajate ja nende ööbimiste arv majutuskohtades kasvas võrreldes eelneva aastaga umbes 5%. Ka majutuskohti mõjutas Soome turistide arvu vähenemine, seda eelkõige Tallinnas. Majutuskohtades langes nende arv üle 3%, ööbimistes oli langus väiksem ehk keskmine ööbimise kestus pikenes veidi. Soome turistide arvu languse kompenseerisid aga teised riigid. Kümnendiku võrra või rohkem suurenes nõudlus mitmest olulisemast sihtriigist – Läti, Leedu, Saksamaa, Rootsi. Veelgi kiiremini kasvas majutuskohtade klientide arv Ukrainast (peaaegu igal pool Eestis) ja Hiinast (peamiselt Tallinnas). Venemaa puhul oli suhteline kasv küll tagasihoidlikum, kuid arvuks lisandus majutatuid ja ööbimisi üsna palju. Venemaa turistide arvu kasv mõjutas kõige rohkem Ida-Virumaa ja Tallinna majutuskohti, kuid nende nõudlus kasvas mitmes maakonnas üle Eesti.

Välisülastajate arvu suurenemine avaldus arvuks küll kõige rohkem Tallinnas, kuid mujal Eestis oli nende ööbimiste suhteline kasv kiirem. Ligi kümnendiku võrra või rohkem kasvas väliskülastajate ööbimiste arv Ida- ja Lääne-Virumaal, Jõgevamaal, Hiiumaal, Võrumaal, Viljandimaal. Võrreldes eelneva aastaga vähenes ööbimiste arv vaid Järvamaal eelkõige Läti ja Soome turistide arvel.

Välituristide arvu suurenemine avaldus arvuliselt küll kõige rohkem Tallinnas, kuid mujal Eestis oli nende ööbimiste suhteline kasv kiirem.

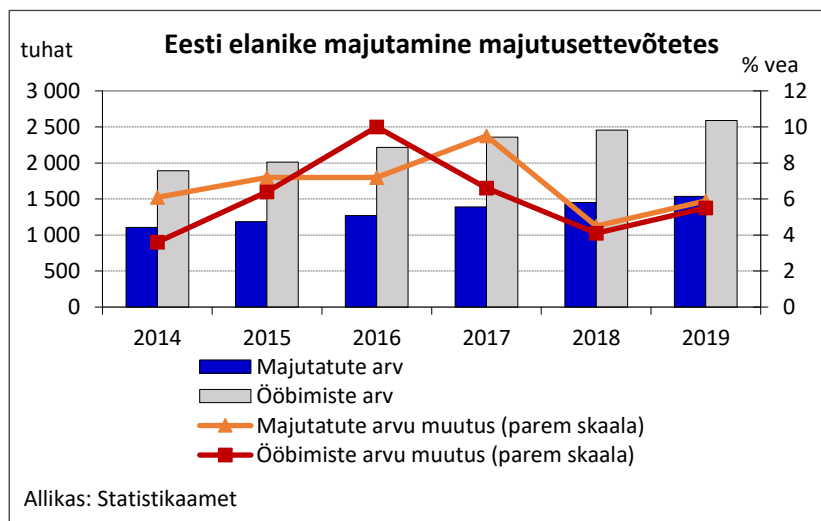
2020. aasta algas väliturismi osas üsna tugeva kasvuga, kuid koroonaviirus pööras olukorra pea peale. Märtsis 2020 oli majutuskohtades välituristide ööbimisi üle 60% vähem kui aasta tagasi, aprillis ulatus langus aga 97%ni. Juunis kaotati piiranguid reisimisele ja hakati tasapisi taasavama laeva-, lennu- ja bussiliine, kuid taastumine saab olema eeldatavalt vaevuline.

Siseturism

Eesti elanike reisimine Eestis ning aktiivsem majutuskohtade teenuste kasutamine püsis ka 2019. aastal kasvukursil. Majutatute arv kasvas aastaga ligi 6%, ööbimiste arv veidi vähem. Majutatute arv ületas esmakordselt pooleteise miljoni piiri.

Siseturismist võitsid peaaegu kõik piirkonnad Eestis, vaid Raplamaal ja Hiiumaal kukkus ööbimiste arv umbes kümnendiku võrra, Võrumaal mõne protsendi jagu (seal oli pakkumisel ka vähem voodikohti). Tugevasti kasvas aga ööbimiste arv Valga- ja Põlvamaal (veerandi võrra), Pärnus, Lääne- ja Saaremaal (kümnendiku jagu). Ka mujal Eestis olid arengud üsna positiivsed.

Eesti elanike reisimine Eestis ning aktiivsem majutuskohtade teenuste kasutamine püsis ka 2019. aastal kasvukursil.

Koroonaviirusest ja sellega seotud piirangutest tingituna kannatab 2020. aastal siseturism tõenäoliselt mõnevõrra vähem kui väliturism, kuid negatiivne mõju saab siiski olema märkimisväärne. Märtsis oli siseturistide ööbimisi majutuskohtades kaks korda vähem kui aasta varem samal ajal, aprillis kukkus ööbimiste arv viis korda. Seoses piirangute leevendamise või kaotamisega on suvel oodata ka nõudluse suurenemist. Kuna välisreiside tegemine on pärsitud (vähem transpordiühendusi, mõningates riikides piirangud reisimisele), siis võib suurem tähelepanu pöörduda Eestis reisimisele, kuid eelmise aasta taset tõenäoliselt siiski ei saavutata.

Siseturismi mõjutab negatiivselt üldine kindlustunde vähenemine ja tööpuuduse kasv.

Koroonaviirusest ja sellega seotud piirangutest tingituna kannatab 2020. aastal siseturism tõenäoliselt mõnevõrra vähem kui väliturism, kuid negatiivne mõju saab siiski olema märkimisväärne.

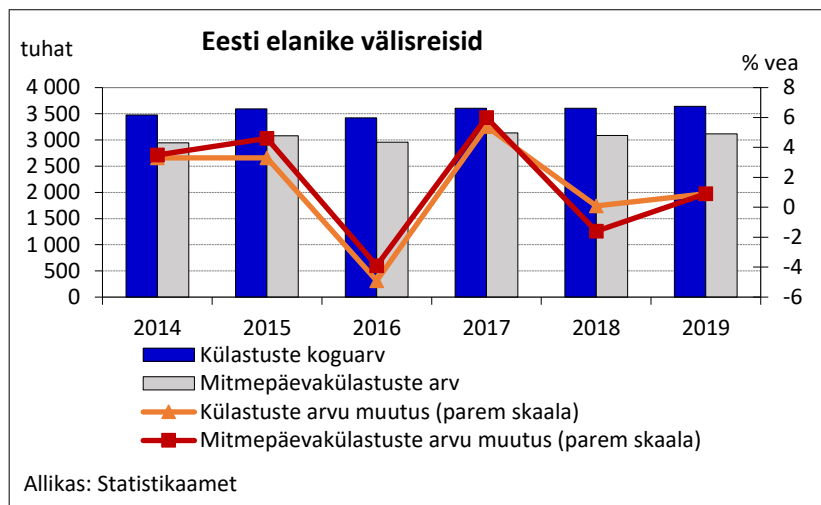
Ühepäevakülastuste puhul eristub Läti, kuhu tehti ligi 15% rohkem reise kui aasta varem.

Koroonaviirusega seotud piirangud katkestasid täielikult reisimise (turismi eesmärgil), kuid ka nende kaotamisel pole oodata tavapärase olukorra kiiret taastumist.

Väljaminev turism

Teist aastat järjest püsis Eesti elanike välisreiside arv peaaegu muutumatuna. Eesti Panga andmetel tehti reise välismaale ligi 1% võrra rohkem kui 2018. aastal. Sarnane pilt iseloomustas nii ühe- kui ka mitmepäevaseid külastusi.

Ühepäevakülastuste puhul eristub Läti, kuhu tehti ligi 15% rohkem reise kui aasta varem. Piirikaubanduse stabiliseerumist võis näha aasta lõpus. Juulis langetati Eestis alkoholi aktsiisi lootusega vähendada piirikaubandust, sellele vastas aga Läti omapoolse langetusega. Ka Rootsi suunal tehti umbes 15% rohkem lühireise, teised peamised sihtturud olid pigem languses. Võrreldes eelneva aastaga tehti vähem ühepäevareise Soome, Venemaale, Leetu.

Kuigi mitmepäevakülastuste arv suurenes vaid ligi 1% võrra, siis sarnaselt eelnevale aastale olid reised pikemad – ööbimiste arv suurenes üle 4%. Enamike riikide lõikes kasvas keskmine külastuste kestus, lisaks tehti rohkem reise piirkondadesse, kus veedetakse pikemalt näiteks puhkust. Suurem ööbimisega reiside ja ööbimiste arv kasv iseloomustas Türgit, Ukrainat, Suurbritanniat, Hispaaniat, Egiptust, ka Venemaale tehti rohkem reise. Languses olid aga lähiturud, nagu Soome, Läti, Leedu, Poola. Kaugematest piirkondadest vähenes reiside arv tugevasti Kreekasse.

Eesti elanike kulutused välisreisidel kasvasid 2019. aastal kümnendiku võrra, transporditeenuste import suurenes aga enam kui poole võrra. Varasemalt on andmeid hiljem üsna oluliselt korrigeeritud, mistõttu kasvud võivad veel täpsustuda. Reisiteenuste impordi kasvu toetasid peamiselt erareisid, millega seoses tehtud kulutused välisriikides tõusid aastaga kümnendiku võrra. Ka ärireisidega seotud kulud kasvasid. Transporditeenuste impordi kasv oli seotud peamiselt õhustranspordiga. Nordica loobus Tallinnast otselendude teenindamisest ning keskendus allhanketeenustele, seetõttu kasutasid reisijad rohkem teiste, välismaiste ettevõtete teenuseid.

2020. aastal väheneb järsult reisimine välismaale. Koroonaviirusega seotud piirangud katkestasid täielikult reisimise (turismi eesmärgil), kuid ka nende kaotamisel pole oodata tavapärase olukorra kiiret taastumist. Transpordiühenduste avamine võtab aega, reisimist hoiavad tagasi ka ebakindlus ning majandusolukorra halvenemine. Kui Eesti hotellid ja restoranid prognoosisid mais 2020 lähikuudeks mõningast nõudluse taastumist või vähemalt püsivust muutumatuna, siis turismifirmade, kes on suunatud rohkem väljamineva turismi teenindamisele, ootused lähikuudeks püsisid jätkuvalt madalseisus.

Info ja side

Info ja side tegevusalasse kuulub kirjastamine, k.a tarkvara kirjastamine, kinofilmide ja helisalvestiste tootmine, raadio- ja teleprogrammide tootmine ja edastamisele suunamine, samuti tellitavate audiovisuaalmeedia teenuste programmikataloogide koostamine ja pakkumine, elektrooniline side, infotehnoloogia ja muu infoalane tegevus. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) sektor hõlmab lisaks eelnevalt mainitud teenindusvaldkondadele ka info- ja sidetehnika hulгимүүiki ning arvutite ja sideseadmete parandust, samuti töötlevasse tööstusesse kuuluvaid elektronkomponente ja trükkplaate, arvuteid ja arvuti välisseadmeid, sideseadmeid, tarbeelektronikat ning magnet- ja optilisi andmekandjaid tootvaid ettevõtteid. Peamisi sektori arenguid kirjeldatakse järgnevalt info ja side sektori ettevõtete baasil. IKT sektori töötleva tööstuse osa katab elektroonikatööstuse ülevaade.

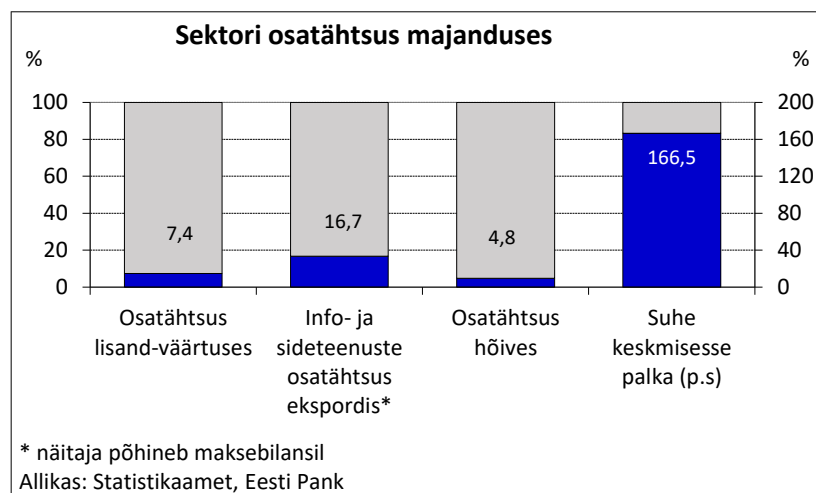
IKT on globaalsel tasandil üheks võtmetehnoloogiaks enamikus teistes juhtivates sektorites, mille rakendamine aitab ettevõtte äriprotsessides efektiivsust tõsta. IKT sektori suundumust iseloomustab nutiseadmete kasutuse ja interneti pakutavate võimaluste kasv ja sellega seoses ka seda toetavate tehnoloogiate (sensorid, asjade internet, nutiseadmed ja -võrgud, sardsüsteemid, 5G jne) ja innovatsiooni areng. Info ja side sektori tooted ja teenused on tugevalt teiste majandusharude arengutega seotud, nt hariduses, meditsiinis, töötlevas tööstuses, transpordi- ja ehitussektoris nähakse aina suurenevat IKT kasutuselevõttu.

2019. aastal tegutses info ja side sektoris üle 6 000 ettevõtte. Peamiselt on tegemist alla kümne töötajaga infotehnoloogia (programmeerimine, konsultatsioonid jms tegevused) valdkonna mikroettevõtetega. Üle poole info ja side ettevõtetest tegelevad programmeerimisega. Kino-, videofilmide ja helisalvestiste tootmisega ning infoalase tegevusega tegeleb mõlemaga umbes 15% sektori ettevõtetest. Telekommunikatsiooni valdkonda, kirjastamisse ja ringhäälingusse kuulub väike osa ettevõtetest.

Suurimad mobiilsideteenuste ning muude telekommunikatsiooniteenuste pakkujad on Telia Eesti AS, Tele2 Eesti AS ja Elisa Eesti AS. Lisaks on juhtivads ettevõtted telekommunikatsiooni alal traatsideteenuseid osutav AS STV, sideteenuseid vahendav Nord Connect OÜ ja OÜ Top Connect ning satelliidsideteenuseid osutav AS TV Play Baltics. Tarkvaratööstuses on olulisemad ettevõtted OÜ Playtech Estonia, AS Helmes, Nortal AS ning Pipedrive OÜ. Suurimad ajalehtede kirjastamise ettevõtted on AS Postimees Grupp ja AS Ekspress Meedia. Teleprogrammide ja raadioringhäälingu ning infoalase tegevuse valdkonna (andmetöötlus, veebiportaalide tegevus, veebi-hosting) ettevõtete seas on suurimad Raadiotehnika OÜ, Adcash OÜ, MYJAR IT OÜ ja Genius Sports Services Eesti OÜ, kuid nende käibe suurusjärk on sektori suurte ettevõtete omast siiski märksa väiksem.

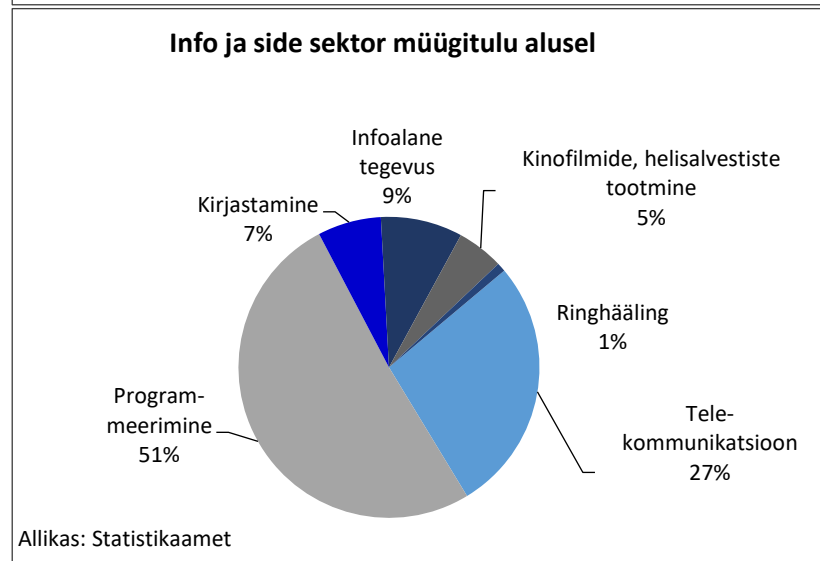
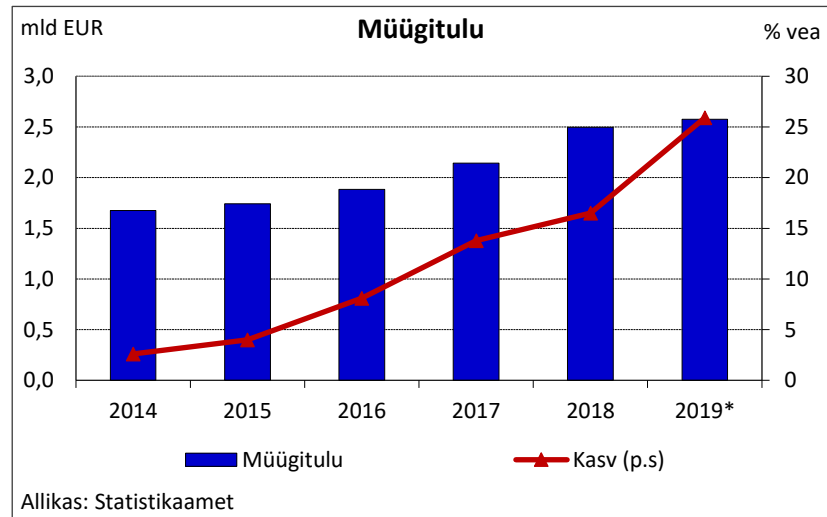
Viimase kümnendi jooksul, on Eesti majanduskasvu peamine vedaja olnud info ja side sektor, andes ca 30% kogu majanduses loodud lisandväärtuse kasvust. Info ja side sektor on üheks konkurentsivõimelisemaks valdkonnaks, kasvatades aasta-aastalt osatähtsust majanduses. Info ja Side sektori lisandväärtus töötaja kohta ületab Eesti keskmist ligi poole võrra. 2019. aastal kasvas info ja side sektoris nii müügitulu, lisandväärtus kui ka töötajate arv.

Info ja side sektor on üheks konkurentsivõimelisemaks valdkonnaks, kasvatades aasta-aastalt osatähtsust majanduses

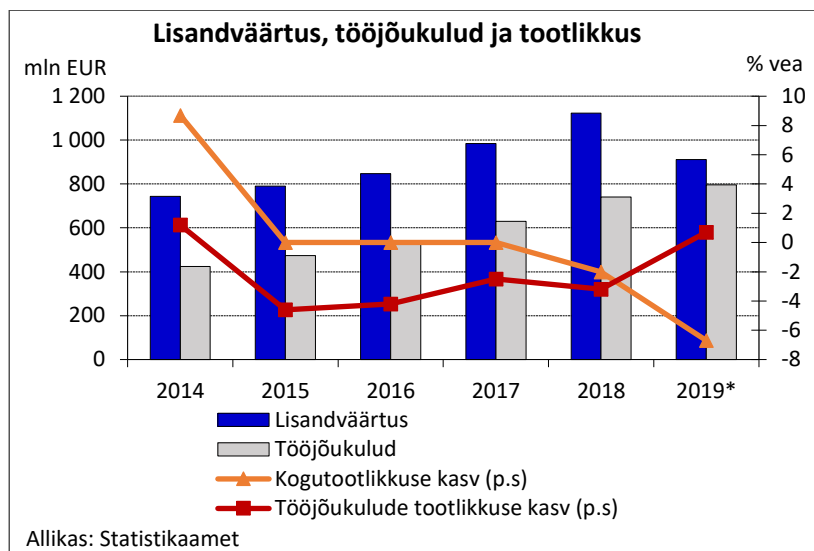

2019. aastal oli sektori ettevõtete kogumüügitulu juba üle 2,5 mld euro. Üle poole kogu sektori müügitulust teenisid programmeerimise ettevõtted. Olulise osa info ja side sektori müügist andsid veel telekommunikatsiooni ettevõtted, vastavalt 27% kogu müügitulust. Sama olukord on olnud iseloomulik ka eelnevatele aastatele. Teiste allharude (kirjastamine, infoalane tegevus, kinofilmide ja helisalvestiste tootmine, ringhääling) osatähtsus müügis oli kordades väiksem. Infoalase tegevuse ettevõtete müügitulu osatähtsus moodustas 9%, kirjastamine 7%, kinofilmide oma oli 5% ja ringhääling moodustas vaid 1%. Kõikides allharudes liikus müügitulu võrreldes 2018. aastaga kasvutrendil.

Kõikides allharudes liikus müügitulu võrreldes 2018. aastaga kasvutrendil.

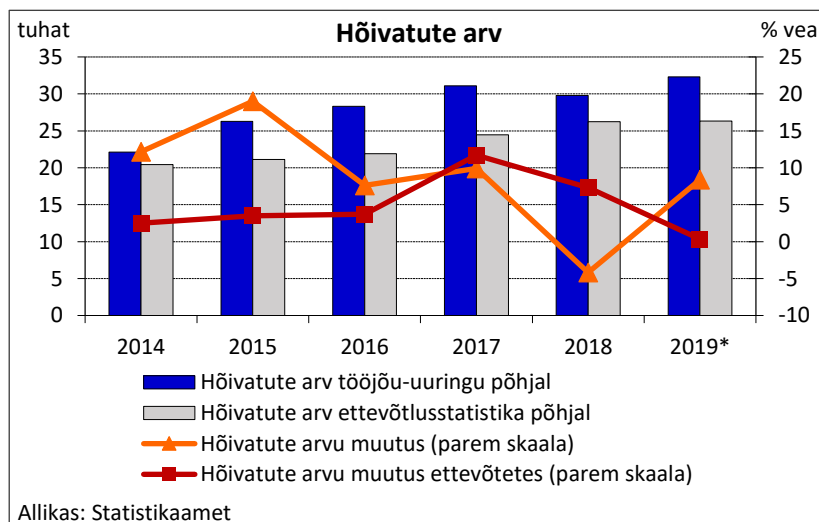

Info ja side sektori kogutootlikkus lisandväärtuse põhjal langes 7% võrreldes eelneva aastaga ning seda mõjutasid peamiselt kaks suuremat valdkonda – programmeerimine ja telekommunikatsioon. Ülejäänud allharude kogutootlikkused näitasid kasvu. Töökulude tootlikkus lisandväärtuse põhjal aga kasvas 1%. Sektori lisandväärtus oli samuti endiselt kasvutrendis. Lisandväärtus kasvas võrreldes eelneva aastaga 18%, ulatudes 911 mln euroni. Suurimat kasvu näitasid infoalase tegevuse ettevõtted (kasv 82%) ja kinofilmide ja helisalvestiste tootmise ettevõtted (kasv 28%). Lisandväärtus kahanes vaid telekommunikatsiooni valdkonnas.

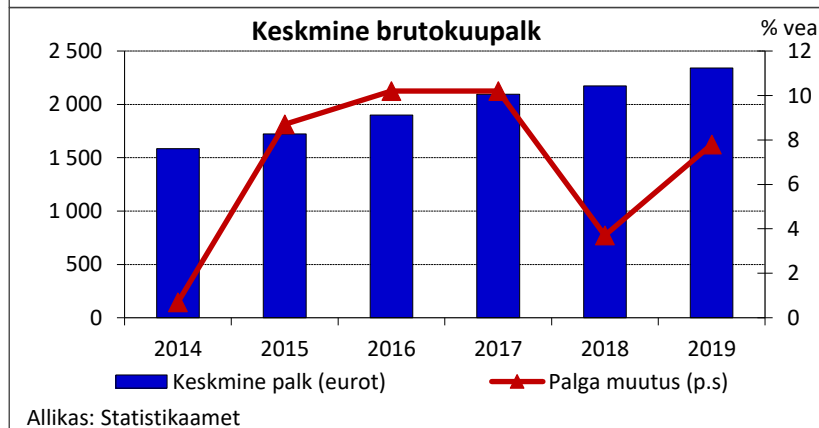

Sektori tööjõukulude kasvule mõjusid nii olemasolevate töötajate palkade tõus kui ka uute töötajate värbamine. 2019. aastal suurenesid tööjõukulud 17%. Suurim kasv toimus kinofilmide ja helisalvestiste tootmise ning programmeerimise ettevõtetes, kus tööjõukulud kasvasid võrreldes eelneva aastaga vastavalt 25% ja 22%. Tööjõukulud suurenesid kõigis allharudes. Kõrgest palgatasemest ja tööjõupuudusest hoolimata kasvas info ja side sektoris tööga hõivatud isikute arv 2019. aastal 14%, olles juba üle 26 000. Kõige kiiremini kasvas töötajate arv programmeerimises, kus on ka sektori kõrgeimad palgad. Info ja side sektori keskmine brutokuupalk oli 2 342 eurot, mis oli Eesti keskmisest palgast 1,7 korda suurem. 2019. aastal kasvas info ja side sektori brutokuupalk 8% võrreldes eelneva aastaga. Stabiilne palgakasv on olnud antud valdkonnas nähtav alates 2010. aastast.

Info ja side sektori keskmine brutokuupalk oli 2 342 eurot, mis oli Eesti keskmisest palgast 1,7 korda suurem.

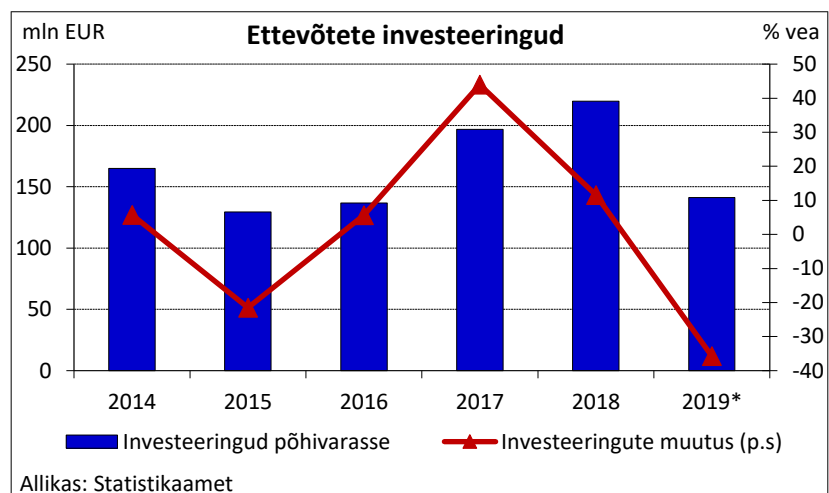

Stabiilne palgakasv on olnud antud valdkonnas nähtav alates 2010. aastast

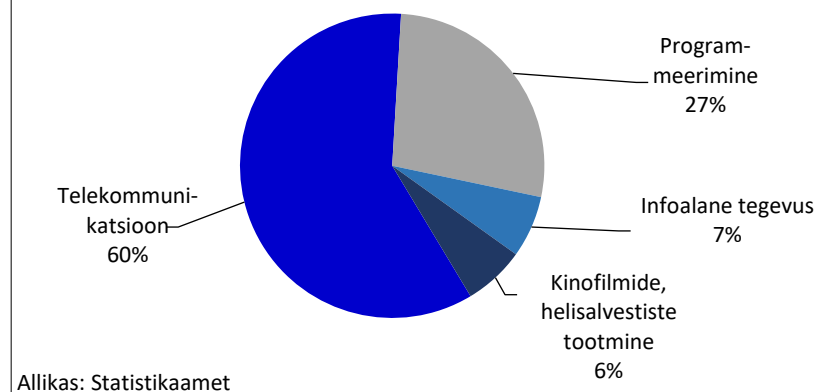

2019. aastal kahanesid esialgsel andmetel info ja side ettevõtete investeeringud materiaalsesse põhivarasse, kuid tegelikult väiksemad numbrid on kvartaalse statistika puhul tavapärane ning osade allharude investeeringute mahud alles täpsustuvad. Investeeringute langus võib olla põhjustatud ka sellest, et materiaalse põhivara kõrval on muutunud üha tähtsamaks teadus- arendustegevuse investeeringud ning palju kasutatakse ka rentimist. Suurimad investeeringud tehti telekommunikatsiooni-ettevõtetes, need moodustasid üle poole kõikidest 2019. aastal tehtud info ja side ettevõtete investeeringutest. Endiselt olid kogu sektoris suurima osakaaluga investeeringud masinatesse ja seadmetesse, mis moodustasid enam kui poole kogu sektori investeeringutest. Üle veerandi investeeringute kogumahust moodustasid arvutid ja arvutisüsteemid. Seoses 5G võrkude arendamisega peaks telekommunikatsiooniettevõtete investeeringute maht lähiaastatel kasvama.

Investeeringute langus võib olla põhjustatud ka sellest, et materiaalse põhivara kõrval on muutunud üha tähtsamaks teadus- arendustegevuse investeeringud ning palju kasutatakse ka rentimist.

Investeeringute jaotus materiaalsesse põhivarasse info ja side sektoris

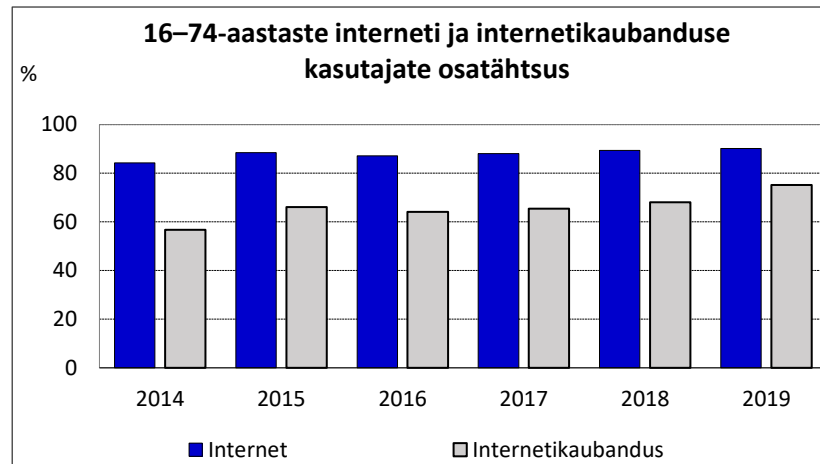

Seoses 5G võrkude arendamisega peaks telekommunikatsiooniettevõtete investeeringute maht lähiaastatel kasvama.

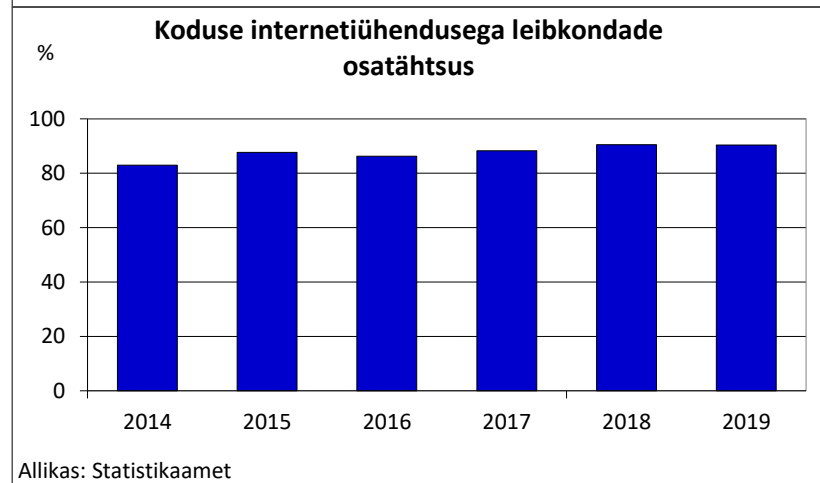
Tänapäeval on IT-seadmete kasutamine Eestis kujunenud igapäevaelu asendamatuks osaks nii isiklikul kui ka ettevõtte tasandil. Infotehnoloogiliste seadmete kasutus on ajas muutunud. Kui varasemalt kasvas koduse arvuti kasutamise osatähtsus, siis tänaseks on muutunud oluliseks info ja side vahendiks mobiiltelefon. Internet on kättesaadav igal pool ja igal ajal – nii kodus, tööl kui ka liikvel olles. Interneti kasutamine pakub meile üha rohkem ja mitmekesisemaid võimalusi, olles abiks mistahes valdkonnas. Koduse internetiühendusega oli 2019. aastal 90% ning mobiilse internetiühendusega 81% kõigist leibkondadest. Interneti kasutamise võimalused on väga laiad, alustades lihtsamast info otsimisest kuni tehisintellektini välja. Eesti elanikud kasutasid 2019. aastal endiselt kõige enam interneti e-posti jaoks. Sellele järgnesid internetipanga teenuste kasutamine ning info otsimine toodete/teenuste kohta. Aina rohkem kogub populaarsust ka e-

kaubandus. 2019. aastal tegi internetist oste juba üle 75% 16–74-aastastest internetikasutajatest. Kõige enam osteti reisi- ja majutusteenuseid (70% e-kaubanduse kasutajatest), kindlustuspoliise (66%), kontserdi-, kino-, teatri- jm ürituste piletid (61%) ning rõivaid, jalatseid ja sporditarbeid (50%).

Internet on kättesaadav igal pool ja igal ajal – nii kodus, tööl kui ka liikvel olles

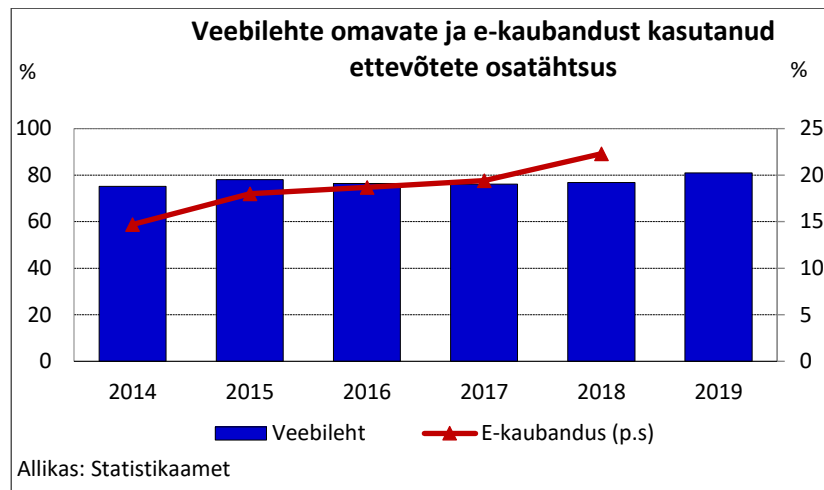
Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Uuemate trendidena on kindlasti kasvamas tehisintellekti, virtuaalreaalsuse, automatiseerimise ja digitaliseerimise kasutamine ettevõtluses.

2019. aastal kasutas Eestis iga päev arvuteid ja interneti peaaegu 100% ettevõtetest. IKT kasutamise valdkonnad on väga mitmekesised. Nii omavad ettevõtted veebilehti, e-poodi, kasutavad sotsiaalmeediat, saavad ja saavad e-arveid, suhtlevad avaliku sektoriga läbi e-teenuste, kasutavad pilveteenuseid, analüüsivad suurandmeid jne. Üks tavapärasemaid interneti kasutegureid on ettevõtte veebilehe omamine, mida Eestis omavad üle kolmveerandi ettevõtetest. Peamiselt kasutatakse veebilehte tootekataloogide ja hinnakirjade presenteerimiseks, sotsiaalmeedia profiilile viitamiseks ja *online*-tellimuste või broneeringute teostamiseks. Lisaks veebilehele kogub populaarsust ka sotsiaalmeedia kasutamine, mis annab võimaluse ettevõtte kuvandi kujundamiseks, toodete ja teenuste turundamiseks, klientidega suhtlemiseks, töötajate otsimiseks, äripartneritega koostöö tegemiseks ja klientide kaasamiseks toodete ja teenuste arendamiseks. Sotsiaalvõrgustikke kasutasid 47% ettevõtetest. Uuemate trendidena on kindlasti kasvamas tehisintellekti, virtuaalreaalsuse, automatiseerimise ja digitaliseerimise kasutamine ettevõtluses.

2020. aastal maailma tabanud COVID-19 kriis mõjus aga negatiivselt ka IKT sektorile.

Info ja side sektor on kiiresti arenev, sektori ettevõtted loovad kõrget lisandväärtust ning tõstavad stabiilselt palka. 2020. aastal maailma tabanud COVID-19 kriis mõjus aga negatiivselt ka IKT sektorile. Maikuu Eesti Konjunktuurinstituudi baromeetrite kohaselt langes IT-ettevõtete kindlustunde indikaator, sest nõudluse vähenemist kogesid eriolukorra ajal peaaegu pooled ettevõtted. Teenuste müük vähenes eelmistel kuudel 38% ettevõtetel, mida on vähem kui enamikus teistes harudes. IT-ettevõtted arvestavad nõudluse edasise vähenemisega ka järgmise kolme kuu kestel, mida prognoosis 59% ettevõtteid. 22% eeldas, et nõudlus ei muutu ja 19% prognoosis nõudluse kasvu. Telekommunikatsiooni kindlustunde indikaator oli maikuu kõrgem kui teistes harudes, ent madalam kui aprillis. Nõudlus püsis eelmistel kuudel samal tasemel, kuid teenuste müük vähenes 30% ettevõtetel. Ka järgmiseks kolmeks kuuks prognoosis 30% ettevõtteid nõudluse langust. Koroonakriis toob aga ka uusi võimalusi – vabaneb defitsiitset töajõudu ja on tooteid/teenuseid, mida kriis soosib. Peamised koroonaviirusega seotud äriühingud on tekkinud tervishoius, e-kaubanduses, voogesitusteenustes ja nutikates rakendustes.

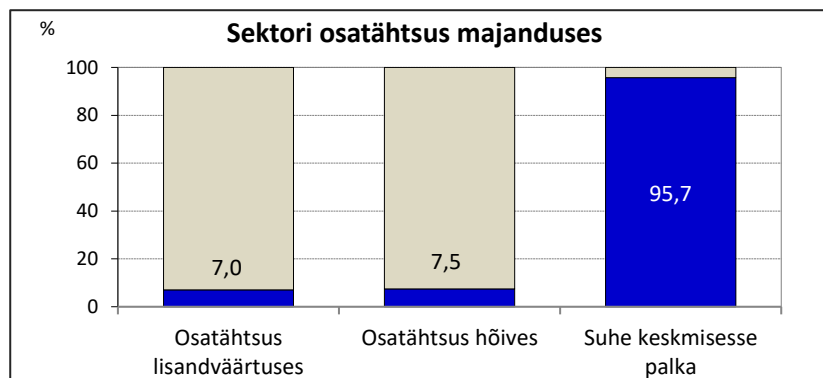
Transport

Eesti transpordisüsteemi osad on raudtee-, maantee-, mere-, sisevee- ja õhustransport, elektritransport linnades ning torustransport. Veonduse ja laonduse tegevusalal on hõivatud 7,5% kõigist hõivatutest ehk umbes 50 000 inimest. Transporditeenused annavad suure panuse eksporditulu laekumisse ja tasakaalustavad Eesti väliskaubandusbilanssi. Mitmed transpordisektori sisendid (kulutused sõidukite ostmisele, hooldamisele ja kütusele) on üsna mahukad importtooted. Lisaks panustab transpordisektor oluliselt kasvuhuonegaaside tootmisesse. Arvestades Euroopa Liidu seatud kliimaeesmärke vähendada 2035. aastaks transpordisektori kasvuhuonegaase 23–38% võrreldes 2018. aastaga, tuleb sektori edasisel arendamisel pöörata rohkem tähelepanu energiatõhususe suurendamisele.

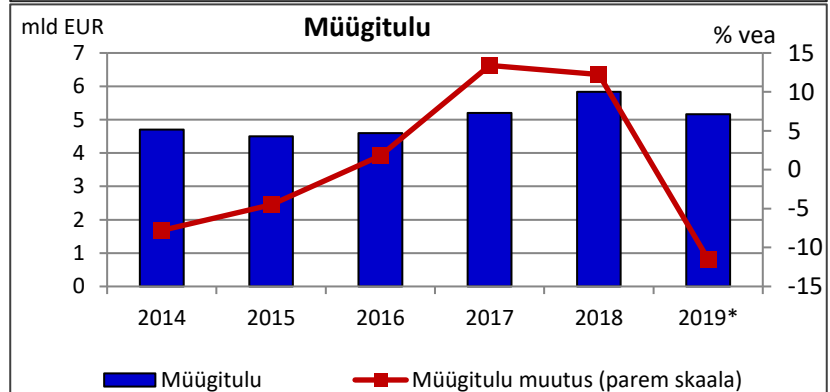
Veonduse ja laonduse tegevusalal tegutseb umbes 5700 ettevõtet. Maismaa reisijateveos on suurima veomahuga Tallinnas bussi-, trammi- ja trolliliiklusteenust osutav Tallinna Linnatranspordi AS. Riigisisest reisijate vedu raudteel korraldab AS Eesti Liinirongid (Elron), kaupa veab raudteel peamiselt AS Operail. Kaubavedudel on juhtivad logistikafirmad AS Schenker, DSV Estonia AS ja DHL Express Estonia AS. Kogu transpordisektori suurim ettevõtte on AS Tallink Grupp, mis tegeleb reisijate ja kauba merevedudega. Olulisim sadamateenuste pakkuja on AS Tallinna Sadam, mis haldab viit sadamat: Vanasadam (sh Vanasadama jahisadam), Muuga sadam, Paldiski Lõunasadam, Paljassaare sadam ja Saaremaa sadam. Õhustranspordi valdkonna suurim ettevõtja on rahvusvahelise reisijate- ja kaubaveoga tegelev AS Nordic Aviation Group. Suurim ettevõtte posti- ja kulleriteenistuses on AS Eesti Post (Omniva).

Kuigi 2018. aastal näitasid Eesti ettevõtete veomahud (tonnides) üle mitme aasta tõusu, siis 2019. aastal oli langus võrdlemisi suur – 10%. Suurim, 23%line veomahtude langus oli raudteel. Ka veosekäive (tonnkilomeetrites) langes 2019. aastal 12,5%. Kui sõitjate arv 2019. aastal eelmise aastaga võrreldes 6% võrra kasvas, siis sõitjakäive (sõitjakilomeetrid) langes 0,2%. Ühistranspordi kasutajate koguarv suurenes 6,3%. Kasvas ka raudtee-, mere- ja maismaatranspordi kasutajate arv (vastavalt 7,9%, 1% ja 6,7%). Suure languse (–41%) tegi vaid õhustranspordi kasutajate arv.

Kuigi 2018. aastal näitasid Eesti ettevõtete veomahud üle mitme aasta tõusu, siis 2019. aastal oli langus võrdlemisi suur – 10%.

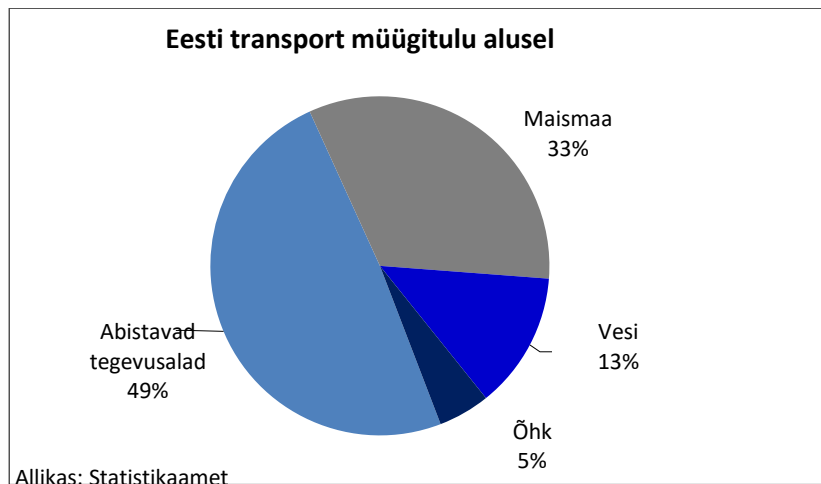

Allikas: Statistikaamet

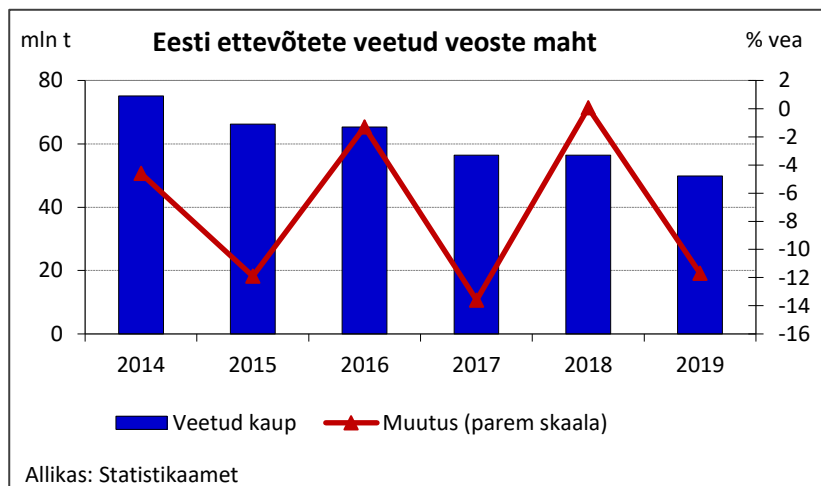

Allikas: Statistikaamet

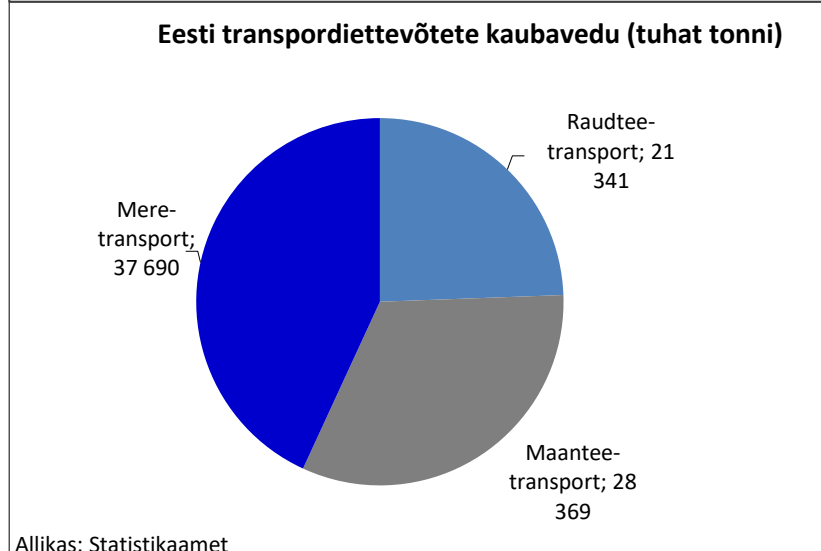
Kogu kauba veomaht langes 2019. aastal 10%, 49,8 mln tonnini.

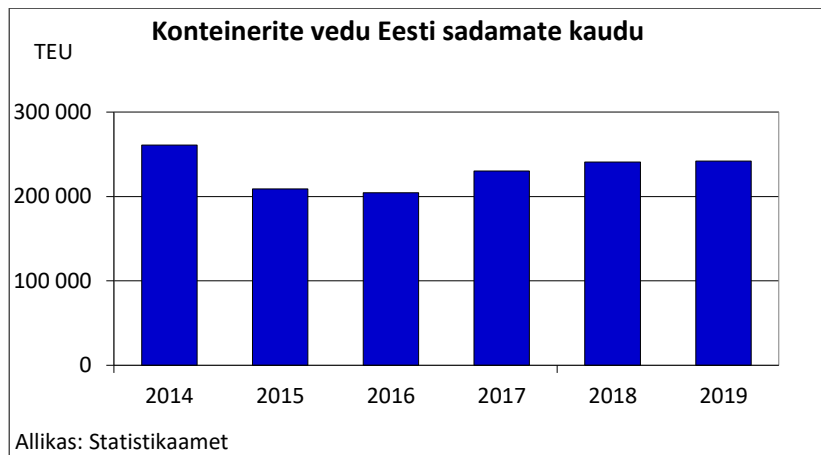
Kogu kauba veomaht langes 2019. aastal 10%, 49,8 mln tonnini. Enim vähenes põlevkivi kaubamaht, suurenes kemikaalide, keemiatoodete ja keemiliste kiudude, kummi- ja plasttoodete ning puidu- ja paberitoodete maht.

Konteinerites veetud kaupade kogus langes 1,5% 1,97 mln tonnini.

Konteinerivedude maht suurenes 2019. aastal 242 060 TEUni ehk 0,4%. Konteinerites veetud kaupade kogus langes 1,5% 1,97 mln tonnini.

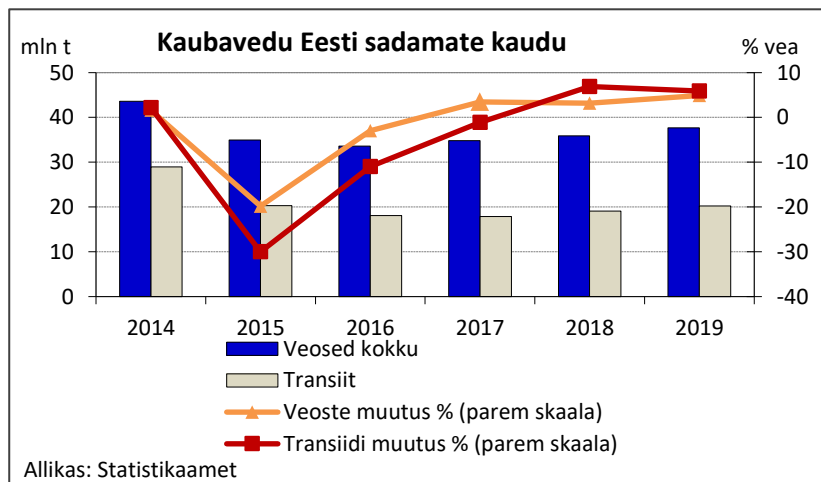

Eesti sadamaid läbis 2019. aastal 37,7 mln tonni kaupa, mis oli 4,9% enam kui varasemal aastal.

Eesti sadamaid läbis 2019. aastal 37,7 mln tonni kaupa, mis oli 4,9% enam kui varasemal aastal. Välissadamatest saabus Eestisse kaupa 6% rohkem, s.o 6,6 mln tonni, meie sadamatest lähetati välismaale 10,7 mln tonni kaupa, mis oli 1,4% 2018. aasta mahtudest enam. Kauba laevalt maha laadimine ehk lossimine moodustas sadamate kaubamahust 2019. aastal 12,3 mln tonni ning kauba laevale laadimine ehk lastimine 25,3 mln tonni. Võrreldes eelneva aastaga kasvas lossimine 7,7% ja lastimine 3,1%.

2019. aastal lossiti Eesti sadamates enim rafineeritud naftatooteid. Kõige enam lastiti samuti rafineeritud naftatooteid ning kemikaale, kummi- ja plasttooteid. Sadamad teenindasid 2019. aastal ca 62% ulatuses meritsi lähetatavaid ning ülejäänul osas meritsi saabuvald kaubavooge.

Kõige enam lossiti ja lastiti Eesti sadamates rafineeritud naftatooteid.

Meritsi reisijate arvud muutusid 2018. aastaga võrreldes minimaalselt. Eesti mereveoettevõtjad vedasid 2019. aastal pea 1% enam sõitjaid kui aasta varem, s.o 9,5 mln reisijat. Eesti sadamatest välismaale reisijate arv langes vähesel määral (0,14%), jäädes 5,1 mln reisija juurde. Meile saabus 5,7 mln reisijat ehk 0,7% enam kui aasta varem. Suurema kasvu (3,6%) tegi Eestit külastanud kruisituristide arv, ulatudes 676 384 inimeseni. Samuti kasvas riigisisestel liinidel Eesti meretranspordiettevõtete reisijate arv 4,2% 2,59 miljonini, rahvusvaheliste liinide reisijate arv kahanes 0,6% 6,9 miljonini. Meretranspordiettevõtete sõitjakäive langes 1,3 mld sõitjakilomeetri, mis oli 1,8% vähem kui eelmisel aastal.

Raudteekaubaveo üldine langus on põhjustatud 2014. aastal Euroopa Liidu poolt Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioonidest. Olulist mõju avaldab ka see, et Venemaa kasutab kauba saatmiseks välisriikidesse raudtee asemel üha rohkem oma sadamaid. Kaubavedu Eesti raudteedel kahanes 2019. aastal 27,8 mln tonnilt 21,3 mln tonnini ehk 23%.

Enim kasvas riigisisestel liinidel Eesti meretranspordiettevõtete reisijate arv – seda 4,2% võrra, ulatudes 2,59 miljonini.

Kuigi ka riigisisese avaliku raudtee kaubaveo maht 2019. aastal langes, siis oli raudteekaubavedude üldise suure languse põhjuseks põlevkiviveo vähenemine riigisisestel mitteavalikel raudteedel.

2019. aastal kasvas sõitjatevedu raudteel 7,9% ehk 8,4 mln reisijani.

Kuigi ka riigisisese avaliku raudtee kaubaveo maht 2019. aastal langes (– 2,5%), siis oli raudteekaubavedude üldise suure languse põhjuseks põlevkiviveo vähenemine riigisisestel mitteavalikel raudteedel, kus mahud vähenesid eelneva aastaga võrreldes 6 mln tonni võrra ehk 43%.

Raudtee rahvusvaheliste vedude maht on viimasel paaril aastal järjepidevalt kasvanud, olles 2019. aastal 3,2% kõrgem (11,1 mln tonni) kui aasta varem. Raudteel veetavate transiitkaupade maht kasvas ka 2019. aastal, 9,4 mln tonnini, mis oli 3% enam kui aasta varem. Import moodustas 2019. aastal 1,45 mln tonni ehk 7,2% enam ning eksport 0,26 mln tonni ehk 9,4% vähem kui 2018. aastal.

Riigisisestel raudteevedudel veeti enim põlevkivi, kuid võrreldes 2018. aastaga langesid need 46% 7,6 mln tonnini. Peamised transiitkaubad olid kemikaalid, keemiatooted ja keemilised kiud, kummi- ja plasttooted. Kaubavedu avalikul raudteel kahanes 2,6% 13,2 mln tonnini. Transiitkauba vedu moodustas 2019. aastal kogu kaubast 44%. Raudteetranspordi veosekäive kasvas 2019. aastal 16,7% 2,16 mld tonnkilomeetrini. Raudteel veetavate kaupade maht oli 21,3 mln tonni, olles 23,3% madalam kui 2018. aastal ning moodustades vaid 32% maksimumtasemest (66 mln tonni) 2007. aastal.

Sõitjatevedu raudteel on alates 2014. aastast, kui olid valminud suuremad rekonstrueerimistööd ning soetatud uued rongid, püsivalt kasvanud. 2019. aastal oli kasv varasema aastaga võrreldes 7,9% ehk kokku pea 8,4 mln reisijat. Ka rahvusvaheline reisijatevedu kasvas 112 000 sõitjani, mis oli 4,6% enam kui aasta varem. Raudteetranspordi sõitjakäive langes 6% võrra 391,7 mln sõitjakilomeetrini.

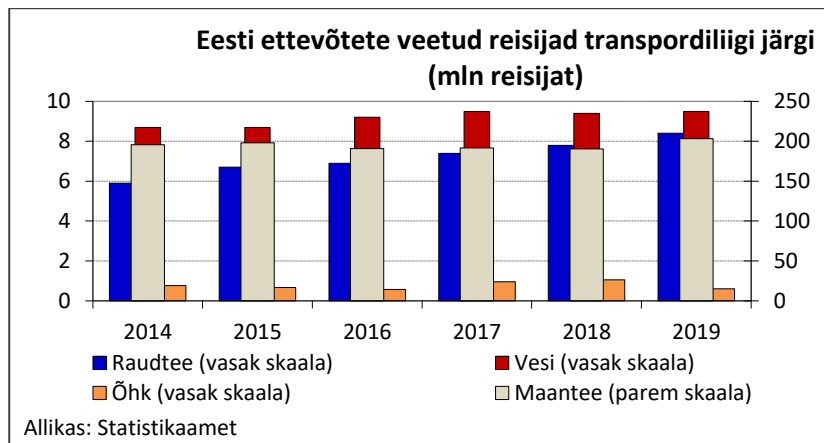
Eesti õhustranspordiettevõtted vedasid 2019. aastal 0,6 mln sõitjat, mis oli 41% vähem kui aasta varem. Õhustranspordi ettevõtete sõitjakäive langes 18% 1,27 mld sõitjakilomeetrini. Suur vähenemine oli seotud Nordica kahjumlike liinide sulgemisega 2018. aasta lõpus ja 2019. aasta alguses. Nordica lennukipargi suurus jäi samaks, mis 2018. aastal – kokku 19 lennukit. Eesti suurimat lennujaama – Tallinna Lennujaama – kasutas 2019. aastal 3,3 mln inimest (kasv 8,8%), samuti veeti selle kaudu enamik õhustranspordiga veetavast kaubast.

2019. aastal vedasid maanteetranspordi ettevõtted 28,4 mln tonni kaupa, mis oli 0,4% vähem kui aasta varem. Rahvusvaheliste kaubavedude maht vähenes 5,3%, ulatudes 5 mln tonnini. Riigisiseste kaubavedude maht kasvas 0,7% 23,4 mln tonnini.

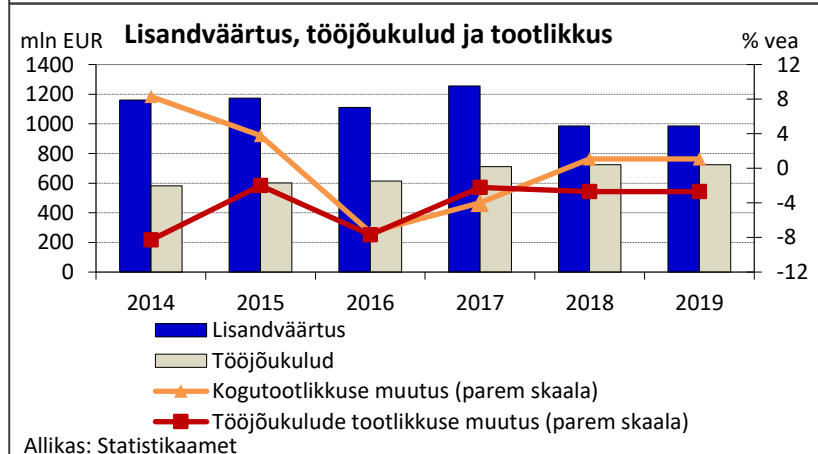
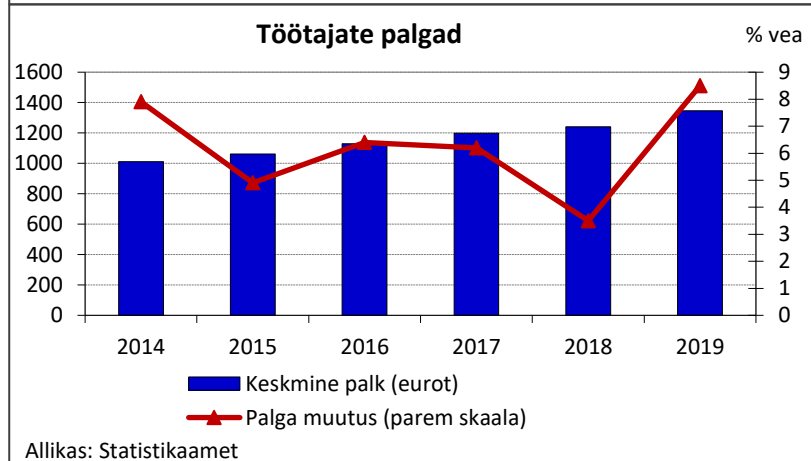
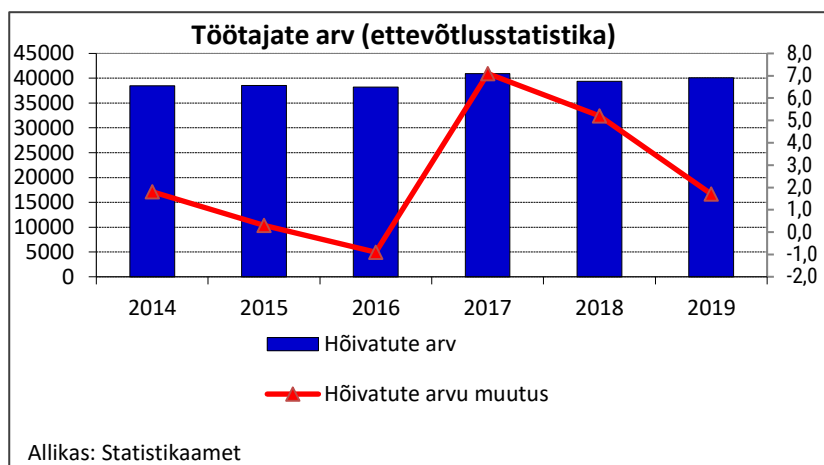
Maanteetranspordi sõitjatevedu kasvas 2019. aastal varasema aastaga võrreldes 6,7%, s.o 203,3 mln sõitjani, kellest 167,7 mln ehk 2,4% rohkem liikus linnaliinidel (sh trammi ja trolliga). 2019. aasta novembris valmis Tallinnas Reidi tee projekt, mis parandas Pirita suunas auto- ja kergliiklejate (sh jalgsi ja jalgrattaga) mugavust.

Maakonnaliinidel kasvas sõitjate arv 33,7% 35,6 mln reisijani. Suur kasv on tõenäoliselt tingitud maakondliku tasuta ühistranspordi käivitumisest paljudes omavalitsustes. Riigisisestel juhuvedudel oli 4,8 mln reisijat (kasv 44,6%). Riigisisestel kaugliinidel vähenes sõitjate arv 2,8%, ulatudes 3,9 mln reisijani, rahvusvahelistel liinidel oli sõitjaid 1,6 mln (kasv 14,4%). Maanteetranspordi sõitjakäive kasvas 10,8%, olles 3,24 mld sõitjakilomeetrit. Rahvusvahelistel vedudel kasvas sõitjakäive 13,2%, riigisisestel 9,6%.

Eesti õhustranspordiettevõtte vedasid 2019. aastal 0,6 mln sõitjat, mis oli 41% vähem kui aasta varem. Suur vähenemine oli seotud Nordica kahjumlike liinide sulgemisega 2018. aasta lõpus ja 2019. aasta alguses.

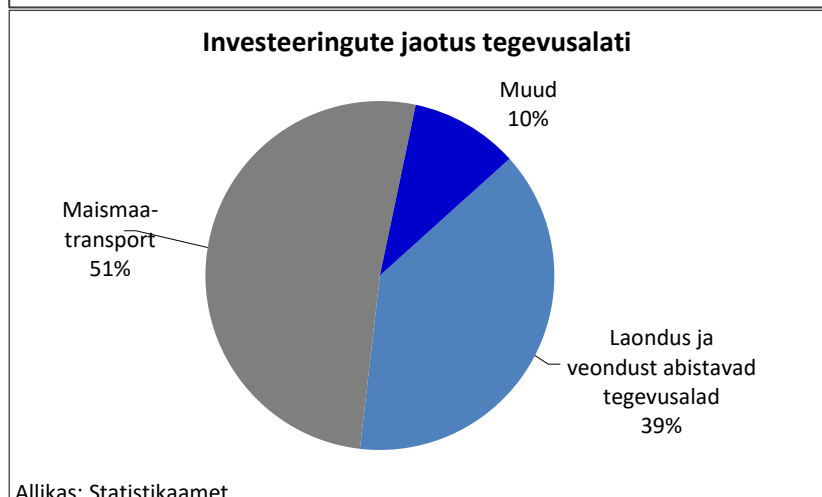
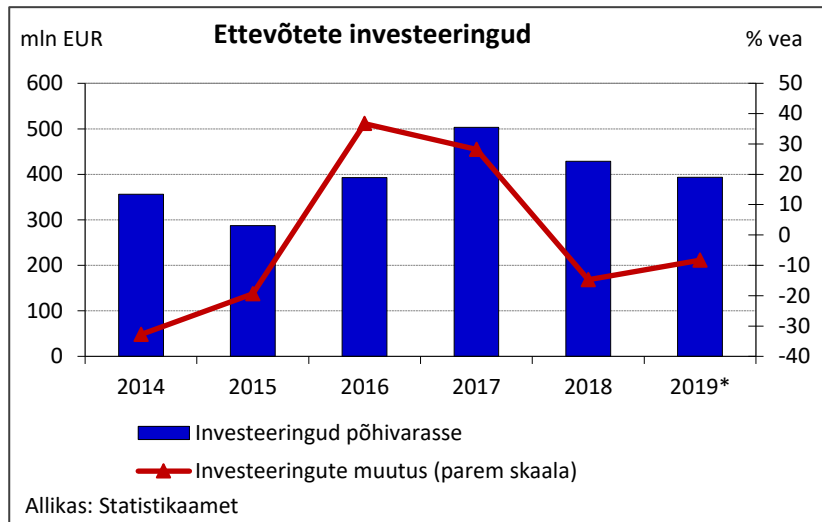

2019. aastal kasvas hõivatute arv veonduse ja laonduse ettevõtetes 1,7%. Sektori palgatõus oli Eesti keskmisest (7,4%) kõrgem ehk 8,5%, mistõttu mahajäämus Eesti keskmisest palgast vähenes.

Sektori palgatõus oli keskmisest kõrgem.

Esialgsetel andmetel langesid 2019. aastal veonduse ja laonduse investeeringud 8,3%, kuid lõplik statistika võib näidata teistsugust pilti. Arvestada tuleb ka sellega, et raudtee-, muu maismaa-, vee- ja õhustranspordi valdkondade andmed on konfidentsiaalsed, mistõttu on kättesaadav info lünklik.

COVID-19 üleilmne pandeemia ja sellest põhjustatud liikumispõhised piirangud mõjutavad oluliselt ka transpordisektorit ning 2020. aastal on suuri langusi oodata eelkõige reisijateveos.

Seoses COVID-19 üleilmse pandeemia ja sellest põhjustatud eriolukorra, riigipiiride sulgemise ja riigisiseste liikumispõhiste piirangute kehtestamisega on 2020. aastal oodata suuremat majanduslangust³. Majanduskriisidega kaasneb alati negatiivne mõju ka tööturule ning sel korral sai enim kannatada teenindussektor. Liikumispõhised piirangud mõjutavad oluliselt ka transpordisektorit ning 2020. aastal on suuri langusi oodata eelkõige reisijateveos. Riigipiiride sulgemise tõttu kahaneb enim lennundus- ja merendussektori reisijatevedu. Seoses riigisiseste liikumispõhiste piirangutega avaldub pandeemia mõju mh ka riigisisesele transpordile (ühistransport).

³ Vastavalt Eesti Panga prognoosidele väheneb majanduse maht mullusega võrreldes 10%, kui viiruse levik taltub ega kehtestata taas piiranguid. Allikas: <https://www.eestipank.ee/press/prognoos-esmaselt-kriisiabilt-tuleb-liikuda-pikaajalisema-plaani-juurde-10062020>

Lisad

Lisa 1. Kaubavahetus riikide ühendustega

Riikide ühendus	Maht (mln eurot)				Osatähtsus (%)				Muutus (vea)	
	Eksport		Import		Eksport		Import		Eksport	Import
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2019	2019
EL	9 757,20	10 079,80	12 616,60	12 750,70	67,7	70,1	77,8	79,2	3,3	1,1
SRÜ	1 002,80	981,20	1 871,00	1 572,30	7,0	6,8	11,5	9,8	-2,1	-16
EFTA	680,60	689,20	222,80	240,80	4,7	4,8	1,4	1,5	1,3	8,1
NAFTA	1 107,70	1 124,40	221,60	256,40	7,7	7,8	1,4	1,6	1,5	15,7
Kokku	12 548,30	12 874,60	14 932,00	14 820,20	87,0	89,5	92,1	92,1	0,0	0,0
Eesti kokku	14 421,30	14 385,70	16 217,60	16 096,30	100	100	100	100	-0,3	-0,7

Allikas: Statistikaamet

Lisa 2. Eksport kaubarühmiti peamiste sihtriikide lõikes 2019. aastal (%)

Kaubarühm											Osatähtsus
	Soome	Rootsi	Läti	USA	Saksamaa	Venemaa	Leedu	Norra	Taani	Holland	kokku
Elusloomad ja loomsed tooted	3,0	0,9	6,9	0,2	1,8	0,1	7,8	0,8	3,1	2,6	3,1
Taimsed tooted	1,3	1,3	2,0	0,0	1,4	0,8	1,7	1,5	0,3	1,1	2,2
Loomsed ja taimsed rasvad ning õlid	0,4	0,1	1,0	0,0	0,3	0,2	2,0	0,1	0,5	0,0	0,4
Valmistoidukaubad; joogid; tubakas	6,6	3,7	9,0	0,1	0,8	4,9	6,4	2,5	3,4	0,5	3,8
Mineraalsed tooted	3,0	0,3	15,2	21,3	1,4	0,7	1,4	0,4	31,4	40,4	11,9
Keemiatooted	3,2	3,4	6,1	3,9	4,2	11,2	9,0	0,4	1,6	6,1	5,2
Plastmassid ja plasttooted, kummitooted	3,7	4,5	5,1	0,4	3,7	5,4	5,1	2,3	1,5	2,4	3,1
Nahk, karusnahk ja tooted neist	0,4	0,1	0,3	0,0	0,1	0,4	0,3	0,0	0,1	0,0	0,2
Puit ja puittooted	9,1	16,5	6,2	4,9	12,0	0,3	2,4	19,7	28,4	11,6	10,5
Paberimass ja tooted sellest	2,2	2,9	1,2	0,1	1,8	1,0	0,9	2,9	1,3	4,0	2,3
Tekstiil ja tekstiiltooted	2,8	5,3	3,2	0,5	1,9	3,5	4,2	4,2	3,7	0,9	2,7
Jalatsid; peakatted; vihmavarjud	0,4	0,3	0,9	0,0	0,1	0,6	0,7	1,1	0,0	0,0	0,3
Tooted kivimitest; keraamikast ja klaasist	3,5	2,4	2,2	0,2	0,8	1,0	1,1	2,3	0,5	0,1	1,7
Kalliskivid, väärismetallid, juvelitooted	0,4	0,9	0,9	0,0	1,3	0,0	0,8	1,1	1,4	2,1	1,5
Metallid ja metalltooted	13,7	8,8	7,1	2,3	10,6	9,6	8,2	8,4	3,0	5,3	8,1
Masinad ja seadmed	27,5	23,3	11,3	57,2	30,0	46,0	10,7	14,6	4,5	6,2	23,7
Transpordivahendid	4,1	6,6	18,3	0,2	5,8	5,3	33,5	6,4	1,2	4,0	7,2
Mõõte- ja meditsiiniaparaadid	2,8	2,5	0,7	5,4	7,3	5,7	0,8	0,4	3,7	4,0	3,3
Relvad ja laskemoon	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muud tööstuskaubad	11,8	16,2	2,2	3,1	14,7	3,1	3,1	30,9	10,4	8,7	8,5
Kunstiteosed, antiikesemed	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Allikas: Eesti Statistikaamet

Lisa 3. Import kaubarühmiti peamiste saatjariikide lõikes 2019. aastal (%)

Kaubarühm	Soome	Saksamaa	Leedu	Rootsi	Venemaa	Läti	Poola	Holland	Hiina	Suurbritannia	Osatähtsus kokku
Elusloomad ja loomsed tooted	2,5	1,4	2,5	1,7	0,3	3,5	4,1	3,1	0,1	2,1	2,1
Taimsed tooted	1,7	0,8	2,5	0,7	0,4	6,3	1,7	11,7	0,2	0,7	2,3
Loomsed ja taimsed rasvad ning õlid	0,2	0,1	0,5	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,0	0,0	0,2
Valmistoidukaubad; joogid; tubakas	4,4	4,2	8,2	2,0	0,8	9,4	7,9	7,7	0,5	4,4	5,5
Mineraalsed tooted	17,4	0,7	35,3	2,0	50,7	11,3	1,4	1,0	0,1	2,9	13,0
Keemiatooted	5,4	8,9	14,0	4,2	13,7	7,5	14,5	15,1	3,4	10,9	8,9
Plastmassid, plast- ja kummitooted	5,5	7,2	4,0	4,4	1,1	6,2	8,4	7,8	5,7	5,1	5,3
Nahk, karusnahk ja tooted neist	0,4	0,4	0,3	0,2	0,0	0,2	0,3	0,8	0,9	0,4	0,4
Puit ja puittooted	5,6	0,9	1,5	1,1	12,4	6,6	2,5	0,4	0,7	0,1	3,4
Paberimass ja tooted sellest	4,6	1,2	1,4	2,4	1,2	2,2	1,9	0,6	0,4	1,6	1,8
Tekstiil ja tekstiilitooted	2,9	4,9	2,9	2,5	0,6	3,9	5,8	5,9	9,4	4,6	4,2
Jalatsid, peakatted, vihmavarjud	0,5	1,4	0,5	0,3	0,1	1,3	1,3	1,0	1,1	0,6	0,8
Tooted kivimitest, keraamikast, klaasist	2,0	1,6	1,7	0,6	1,9	1,7	3,1	0,6	1,6	0,5	1,6
Kalliskivid, väärismetallid, juveelitooted	0,4	1,4	0,1	0,6	0,1	0,5	0,8	0,2	0,1	0,4	1,3
Metallid ja metalltooted	12,6	9,2	5,1	8,9	9,1	7,8	13,4	6,1	11,1	3,5	9,3
Masinaid ja seadmed	21,7	29,2	13,9	32,5	4,5	19,2	14,9	27,6	51,9	48,7	22,7
Transpordivahendid	6,4	19,8	2,0	31,3	2,3	7,8	12,6	3,7	2,2	6,4	11,4
Mõõte- ja meditsiiniaparaadid	1,8	4,2	0,7	2,2	0,2	1,2	1,2	3,6	1,9	5,5	2,4
Relvad ja laskemoon	0,0	0,2	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,5
Muud tööstuskaubad	3,6	2,1	3,0	1,3	0,6	3,0	3,9	2,7	8,4	1,6	2,7
Kunstiteosed, antiikesemed	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0

Allikas: Statistikaamet

Lisa 4. Turistide majutamine Eesti majutuskohtades

	Majutatute arv			Ööbimiste arv		
	2019	Muutus vea, %	Osatähtsus, %	2019	Muutus vea, %	Osatähtsus, %
Kokku	3 789 955	5,5%	100,0%	6 967 047	5,1%	100,0%
Eesti	1 536 526	5,9%	40,5%	2 591 410	5,5%	37,2%
Soome	804 645	-3,6%	21,2%	1 512 487	-1,8%	21,7%
Venemaa	260 036	5,2%	6,9%	521 158	4,2%	7,5%
Läti	182 860	12,3%	4,8%	279 961	13,7%	4,0%
Saksamaa	162 036	12,9%	4,3%	312 716	11,3%	4,5%
Rootsi	78 131	9,9%	2,1%	162 185	9,1%	2,3%
Leedu	80 034	19,5%	2,1%	132 033	24,4%	1,9%
Suurbritannia	70 290	12,8%	1,9%	161 186	12,0%	2,3%
Ameerika Ühendriigid	50 307	8,3%	1,3%	108 170	0,3%	1,6%
Hispaania	37 996	-4,7%	1,0%	84 988	-6,2%	1,2%
Prantsusmaa	41 279	13,7%	1,1%	88 445	4,2%	1,3%
Itaalia	37 177	5,7%	1,0%	80 492	-13,0%	1,2%
Norra	35 247	7,5%	0,9%	80 640	6,6%	1,2%
Poola	36 334	14,8%	1,0%	69 667	13,3%	1,0%
Jaapan	30 256	-4,8%	0,8%	52 222	-1,0%	0,8%
Holland	28 612	12,8%	0,8%	58 117	11,4%	0,8%
Hiina	26 506	30,1%	0,7%	41 264	27,2%	0,6%
Ukraina	24 519	40,1%	0,7%	84 104	63,4%	1,2%
Taani	20 270	26,2%	0,5%	39 779	28,9%	0,6%
Šveits	15 290	0,1%	0,4%	29 618	-3,8%	0,4%
Korea Vabariik	13 549	-9,7%	0,4%	18 523	-8,4%	0,3%
Belgia	13 356	27,0%	0,4%	26 600	21,9%	0,4%
Austria	11 548	-3,9%	0,3%	24 370	-5,3%	0,4%
Tšehhi	9 557	15,8%	0,3%	25 300	36,7%	0,4%
Austraalia	9 973	27,5%	0,3%	21 792	28,5%	0,3%
Kanada	7 385	-3,5%	0,2%	17 141	6,0%	0,3%
Türgi	6 495	-1,6%	0,2%	15 130	-22,0%	0,2%
Ungari	6 521	7,5%	0,2%	14 230	-9,8%	0,2%
Iirimaa	6 126	20,7%	0,2%	13 708	21,6%	0,2%
Kreeka	5 962	24,2%	0,2%	12 534	6,5%	0,2%
Portugal	5 025	-1,6%	0,1%	10 780	-8,8%	0,2%
Rumeenia	5 190	17,3%	0,1%	11 558	-13,1%	0,2%
Brasiilia	3 910	39,5%	0,1%	8 718	48,4%	0,1%
Slovakkia	3 619	23,1%	0,1%	8 222	-10,1%	0,1%
Bulgaaria	3 550	52,8%	0,1%	6 953	-8,8%	0,1%
Sloveenia	2 835	10,2%	0,1%	6 377	17,4%	0,1%
Horvaatia	2 152	28,7%	0,1%	5 112	37,1%	0,1%
Island	1 984	7,9%	0,1%	4 744	-12,0%	0,1%
Küpros	1 772	35,4%	0,1%	4 653	38,3%	0,1%
Luksemburg	1 542	3,1%	0,0%	3 143	9,5%	0,1%
Malta	1 032	-7,6%	0,0%	2 725	9,7%	0,0%
Lõuna-Aafrika Vabariik	886	34,0%	0,0%	2 537	43,0%	0,0%
Albaania	556	20,6%	0,0%	1 511	8,9%	0,0%
Muud riigid	107 079	18,4%	2,8%	210 044	9,1%	3,0%

Allikas: Statistikaamet

Ülevaate koostasid

Vastutav toimetaja Mario Lambing	625 6387	mario.lambing@mkm.ee
Makromajanduslik olukord Irina Bõtskova (Rahandusministeerium) Madis Aben (Rahandusministeerium) Kristjan Pungas (Rahandusministeerium) Margus Täht (Rahandusministeerium) Erki Lõhmuste (Rahandusministeerium)		irina.botskova@fin.ee madis.aben@fin.ee kristjan.pungas@fin.ee margus.taht@fin.ee erki.lohmuste@fin.ee
Väliskaubandus Elektroonika- ja elektriseadmete tootmine Info ja side Maris Paumets	625 6401	maris.paumets@mkm.ee
Toiduainete ja jookide tootmine Tekstiilitootmine Rõivatootmine Puidutöötlemine Paberimassi, paberi ja pabertoodete tootmine Mööblitootmine Sisekaubandus Karel Lember	625 6402	karel.lember@mkm.ee
Töötlev tööstus Kemikaalide ja keemiatoodete tootmine Kummi- ja plasttoodete tootmine Metalli ja metalltoodete tootmine Masinate ja seadmete tootmine Transpordivahendite tootmine Turism Mario Lambing	625 6387	mario.lambing@mkm.ee
Ehitussektor Teet Kukk	625 6399	teet.kukk@mkm.ee
Transport Triin Orav	625 6459	triin.orav@mkm.ee